

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ
YIL 19
AĞUSTOS-EYLÜL 2022

SAYI
112

*Rasim Özdenören'e
Veda...*

HECE ÖYKÜ

ÖYKÜ

Soner Oğuz, Hüseyin Ahmet Çelik, Mehmet Kahraman, Müzeyyen Çelik,
Mazlum Dirican, Zübeyde Andıç, Nazlıhan Şahin, Özyay Erdem, Mustafa
Uçurum, Ahmet Topbaş, Meral Afacan Bayrak, Ehem Erdoğan, Esra
Türedi, Nurbanu İnan, Fatma Nur Uysal Pınar, Ayşe Ovalı, Zeynep Odabaş

SÖYLEŞİ

Rüveyda Durmaz Kılıç, Ayşegül Genç ile *Dünya Atı* Üzerine

BENİM ÖYKÜM

Gökhan Özcan: Anlatma İhtiyacı

YAŞADIĞIM GİBİ

Mehmet Ayo: Sen Kaç Köşeli Yıldızsın

HECE ÖYKÜ'DE İLKLER

Turhan Yıldırım, Feyza Ay, Ayşe Atıla

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ YIL:19 SAYI:112 AĞUSTOS-EYLÜL 2022

ISSN 1304-7604

HECEÖYKÜ

AĞUSTOS

EYLÜL

112

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ

ISSN 1304-7604

YIL: 19 **SAYI:** 112

Ağustos-Eylül 2022

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Ömer Faruk Ergezen

Genel Yayın Yönetmeni: Rasim Özdenören

Yayın Kurulu: Ali Karaçalı, Ali Ulvi Temel, Emin Gürdamur,

İsmail Sert, Mehmet Kahraman, Safiye Gölbaşı

Yönetim Yeri: Konur Sk. No: 39/1 Kızılay/Ankara

İletişim Tel: (312) 419 69 13

Fax: (312) 419 69 14

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

www.hece.com.tr

hece@hece.com.tr

heceyayinlari

Son Okuma: Safiye Gölbaşı

Teknik Hazırlık: Hece

Kapak: Hece www.hece.com.tr

Baskı: Emsal Matbaa Tanıtım www.emsalmatbaa.com.tr

2022 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 270 TL.

Kurumlar İçin: 796 TL.

Hece ve Heceöykü Dergisi İçin: 770 TL.

Yurt Dışı: 150 Euro

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Heceöykü'ye gelen yazılar yayın kurulunun onaylaması durumunda takip eden üç sayıda

yayınlanır. Gelen yazılar yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilmez.

İlkelerimize uymayan ilanlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.07.2022

İÇİNDEKİLER

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Selçuk Azmanoğlu / 5

ÖYKÜ

Soner Oğuz/Gutenberg Dünyasında Bir Muhterem /	6
Hüseyin Ahmet Çelik/Her Şey Yorulur /	15
Mehmet Kahraman/Yeniden Başlamak /	18
Müzeyyen Çelik/Yurt Yılanı /	24
Mazlum Dirican/Görünür Gibi Değil /	29
Zübeyde Andıç/Acıdan Kalma Uyuşukluk Üzerine Edilebilecek Lafların Toplamı /	35
Nagihan Şahin/Hepimizin Ölüsü /	39
Özay Erdem/Boncuklar, Adımlar Ve Ekmek Kırıntıları /	43
Mustafa Uçurum/Open Tea /	49
Ahmet Topbaş/Bir Ayrılık, Bir Yoksulluk, Bir Ölüm /	53
Meral Afacan Bayrak/Azize'nin Baharla İmtihanı /	57
Ethem Erdoğan/Renk Ve Etki /	60
Esra Türedi/Süveyda /	64
Nurbanu İnan/Bir Hikâye /	68
Fatma Nur Uysal Pınar /Bir İki Üç /	71
Ayşe Ovalı/Vicdan /	75
Zeynep Odabaş/Uçurtmalar Ve Uçurumlar /	78

KÜÇÜREK ÖYKÜLER

Türkan Bayrakçı/Bîbaht /	81
Dünya Gaillesi /	81
Akraba Dayanışması(!) /	81
Bekâra Kolay /	82
Ateş /	82

BENİM ÖYKÜM

Gökhan Özcan/Anlatma İhtiyacı /	83
---------------------------------	----

ÖYKÜ ÜZERİNE

Zeynep Reyhan Taşçılar/Mustafa Kutlu Metinlerinde Zaman Kavramı / 87

SÖYLEŞİ

Rüveyda Durmaz Kılıç/Ayşegül Genç ile *Dünya Atı* Üzerine / 92

YAŞADIĞIM GİBİ

Mehmet Ayıcı/'Sen Kaç Köşeli Yıldızsın' / 95

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Bozorg Alevî/Farsçadan Çeviren: Yasamin Gholamrahmani/Mesut Bir Kadın / 97

HECEÖYKÜ'DE İLKLER

Turhan Yıldırım/Raşel / 111

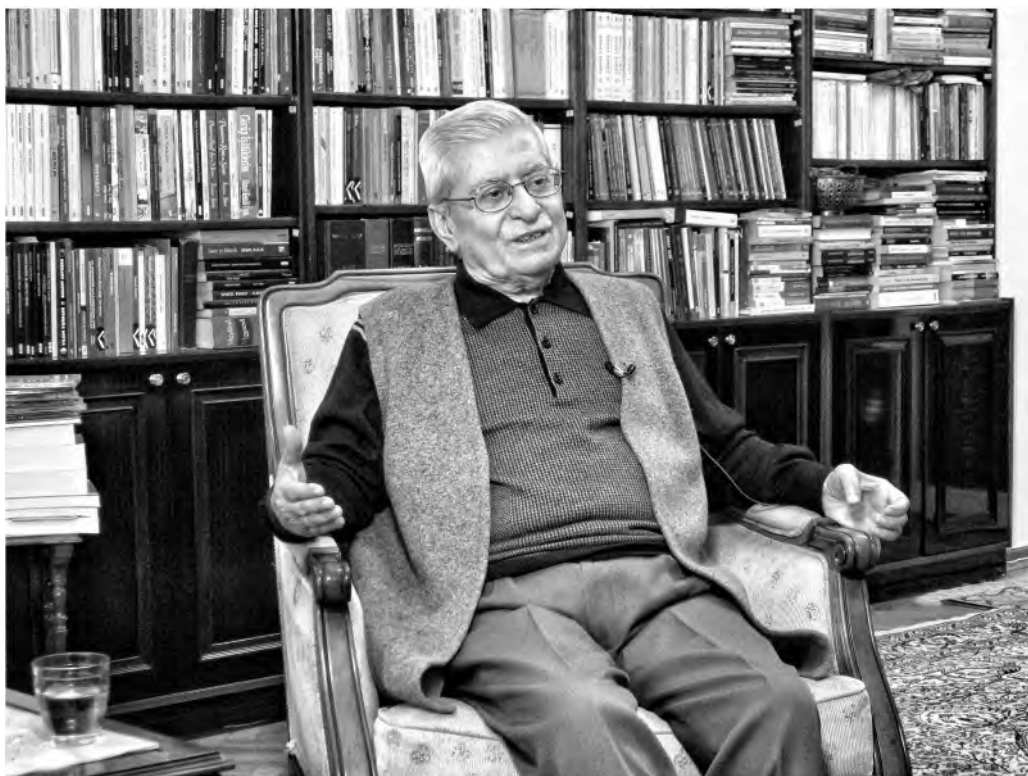
Feyza Ay/Kumları Yutarken Yaşıyordunuz* Metafiziğin Değil Gözyaşların Sorgusu* / 114

Ayşe Atila/Kılıçlar Gibi Dünyayı / 120

KİTAPLIK

Ayşegül Özdoğan/İsmiyle Müsemma Bir Kitap: *Kör Pencereler* / 124

Rüveyda Durmaz Kılıç/*Dünya Atı* Hakkında / 126

Rasim Özdenören, 1940, Maraş - 23 Temmuz 2022, Ankara

Selçuk Azmanoğlu

Gutenberg Dünyasında Bir Muhterem

Masaya yaklaşmaya çabalarken sandalyenin ayağının kolilenmiş kitaplara takıldığını sandı. Sandalyeyi hafiften zorlayınca bir kitabın kırılmasına dair o ses çalındı kulağına. Metal ayak, karton kutuların dibinde açıkta duran kitaplardan ikisini önce ezmiş, sonra da ciltlerini köşelerinden zedeleyerek soymuştu. Bu, Muhterem Bey gibi kitap sevdalıları için yürek burkan, tepeden aşağı kaynar sular boşaltan, oldukça hazin bir manzaraydı. Hemen doğrulup Fulya'nın ilk adımlarında yere kapaklanmasını önlemek için gösterdiği reflekse benzer bir çeviklikle sarıldı kitaplarına. Siyah ciltli olanın durumu daha vahimdi; derince bir yara almış, sayfaların dikişleri görünür hale gelmişti. Lacivert olanın ise mukavvası ezilip kavlamıştı. Bu manzarayı seyrettikçe yerinden kalkmaya üşenip sandalyeyi bu denli zorlayarak çektiği için kendine kızıyordu. Kavlayan mukavvaları işaret parmağıyla bastırarak yaralıları ilk müdahaleyi yaptı. Bu iki yaralıyı küçük bir ecza poşetine koyup ilk fırsatta hastaneye ulaştıracaktı. Bu durumda yapılabilecek en güzel şey, onları kitap hastanesinin uzman doktoru olan kadim dostu Remzi'ye teslim ederek yaralarını sardırarak, daha da olmadı yeniden ciltletmekti.

Muhterem Bey, eşine seslenerek sigara isinden sararmış güneşliği değiştirmesini rica etti. Bu iç sıkıntısıyla okumaya oturamazdı nasılsa. Saliha Hanım, kornişin duvara yakın yolundan kirli güneşliği çıkarırken kendisi de kornişin öteki ucundan temiz olanı takacaktı. Lakin bu işlem her yanı dolduran kitaplar nedeniyle eskisi kadar rahat yapılamıyordu. Katlanır merdiven artık odaya sığmıyordu. Üstelik Saliha Hanım da hayli yaşlanmış, eski çevikliğini kaybetmişti. Binlerce kitabın doldurduğu şu oda senelerdir sadece gün batımından sonra havalandırılabilirdi. Muhterem Bey, kitapların ciltlerinin güneşten sararmaması için perdeyi gündüzleri asla açmaz; onun izni olmadan bu odaya ev ahalisinden kimse giremezdi. Kolileri sağa, kitapları azıcık sola derken güç de olsa güneşliği değiştirmeyi bir kez daha başarmışlardı. Saliha Hanım, biraz da bunun verdiği rahatlamanın etkisiyle kocasına

bir kahve teklifinde bulundu.

Otuz iki yıldır evliyidiler. Üniversite yıllarında tanışmışlar, her ikisi de mezun olup işlerini ellerine almadan yuva kurmaya sıcak bakmadıklarından bir müddet geciktirmişlerdi evliliği. Söz kesilip de Saliha Hanım, nişanlısının evine ilk defa gittiğinde, Muhterem Bey'in o zamanlar sayısı bin kadar olan kitaplarını derin bir hayranlıkla seyretmişti. Zaten her görüşmelerinde Muhterem Bey'in şark klasiklerinden verdiği örnekler, anlattığı küçük hikâyeler ve söylediği her sözü muhakkak bir kitaba dayandırıyor oluşu, Saliha Hanım'ı en çok cezbeden yanıydı. Bu vaziyet hep böyle sürmeyecekti elbette. İlk zamanlar Muhterem Bey'in annesi de "Oğlum okuyor, büyük adam olacak!" fikriyle onun kitap sevgisini desteklemiş, kocasından aldığı harçlıkları kitap alıp okusun diye oğluna vermeye başlamış fakat zamanla onun bu tutkusundan korkmaya başlayıp onu vazgeçirmek için türlü yollara başvurmuştu. Kitaplar, salondaki vitrinin gözlerini doldurup taşmaya başlayınca kadıncağız, bu işin bir nihyeti olmadığını düşünerek hatta bunun bir hastalık derecesine vardığından korkup ona kitap almayı yasaklamış, aldıklarını bir daha okuması tavsiyesinde bulunmuştu. Muhterem Bey ise burslardan artırıp harcamalarından kısarak almaya devam ettiği kitapları; koltuk altında, pardösüsünün iç cebinde eve gizliden sokmaya başlamıştı. Zamanla annesi Mürüvvet Hanım, vitrindeki tüm gözlerin kitapla dolup taşıdığını görünce aldığı önlemin yetersiz kaldığının ayırımına varmış, oğlunun onulmaz bir derde tutulduğuna, bir belaya bulaştığına inandırmıştı kendini. Ona göre oğlu sonunda ya kafayı bozacak, ya anarşistlere karışacaktı. Dayanamayıp bu durumu Muazzez'in ilçedeki sağlık ocağında çalışan kocası İzzet'e anlatmış; Allahtan kitaplara karşı makul düzeyde bir alaka besleyen bu adam, durumun çok fena bir şey olmadığını, Avrupa'da bu tür insanlara bibliyoman denildiğini ve ayrıca bir hürmet duyulduğunu söylemişti. Fakat bu da Mürüvvet Hanım'ı pek rahatlatmamış olacaktı ki kadıncağız bir zaman sonra başka çarelere başvuracaktı. Karısı Saliha Hanım içinse bir hayranlıkla başlayan bu hal, evlendikten kısa bir süre sonra evdeki kitapların her geçen gün çoğalıyor oluşuyla kimi zaman öfke, kimi zaman şaşkınlık bazen de endişeyle karşılanmaya başlanmıştı. Saliha Hanım, evliliklerinin başında yadırgadığı bu okuma tutkusunu zamanla kanıksar gibi olmuş, hatta bu tutkuya ortak olabilmek umuduyla kimi zaman kocasının önerdiği bazı kitapları da okumuştur. Yalnız, okuyup bitirdiği kitabı teslim ederken kocasının bir kütüphane memuru gibi kitabı eline alıp şöyle bir sağını solunu çevirerek kontrol edişine de bozuluyor fakat ne yaparsa yapsın onun bu tutkusunun yanından bile geçemeyeceğini bildiği için çabucak toparlanıyor, kitaplardan sonra da gelse onun hayatında bir yer tuttuğunu düşünmekle teselli buluyordu.

Muhterem Bey, emekli olduktan sonra evden yalnızca yeni kitaplar almak yahut yaralı birkaç kitabı Remzi'ye tedavi ettirmek için çıkar, dışarıda pek oyalanmaz; eve geldi mi de hemen masada dizili kitaplardan birkaçını önüne çekip oturur, gece geç saatlere kadar okur, odasından yalnızca temel ihtiyaçları için çıkar hale gelmişti. Saliha Hanım onun bazı şeyleri kaçırdığına üzülüyor, fakat bu hal onda eskisi gibi bir tedirginliğe de dönüşmüyordu. Muhterem Bey, şu odadayken dışarıda şakıyıp gürleyerek hatta kahkahalarla yahut da acı iniltiyle geçip giden kim bilir neleri tepiyor ve bunlar yine kim bilir içinin hangi yörelerinde fincan dibindeki telve gibi çöreklenip kalıyordu? Saliha Hanım, iki dünyanın arasındaki hududun hangi tarafında kalmanın insan için evla olduğunun bilinemeyeceğinden başka bir şeye hükmedemiyordu bu düşüncülerin sonunda. Evin kitaplarla dolu olan tarafı nasıl ki kendisinde ve çocuklarda bir daralma hissi uyandırıyor ise kitapların dışında kalan odalar da Muhterem Bey'de aynı hissi uyandırıyor olabilirdi. Hem emekli olduktan sonra bu bahçeli, geniş eve taşınarak doğru bir karar aldıklarını düşündü. Bu durum kendisinde ve çocuklarda bir rahatlama sağlarken Muhterem Bey için kitapsız kalan bu alan belki de aksi bir etki yapmaktaydı.

Muhterem Bey, evin üst katını çar köşe dolaplarla donatmış, iki oda arasındaki duvarı kaldırtarak burayı büyükçe bir kütüphaneye dönüştürmüştü. Bir de imzalı kitapların ve özel baskıların doldurduğu dolaplardan oluşan küçük odayı kilitleyip anahtarını cebine koymuştu.

Yeni evlerindeki ilk birkaç sene özellikle çocuklar ve Saliha Hanım için oldukça güzel geçti. Zira her ne kadar, evin yarısında duvarlar zeminden tavana kitaplarla bezeli olsa da geniş bir salonda nefes alabiliyor, o da olmadı bahçedeki koltuklarda kâğıt kokusu çekmeden, kitap tozu yutmadan çay içip sohbet edebiliyor, komşularla bir araya gelebiliyorlardı. Muhterem Bey, bu sohbetlerin çok azına dâhil olur, katıldığındaysa konuyu ne yapar eder kitaplara çevirmeyi başarırdı. Bu da üniversitede hocalık yapan komşuları Suzan Hanım'ın "tsundoku" teşhisinde yanıldığını gösteriyordu. Muhterem Bey'in tutkusu, aldığı kitapları istifleyip okumamak gibi bir basitlikle izah edilemezdi. Tam aksine o, okuduğu her kitabı canlı bir hücre gibi beyin kıvrımlarına katmayı başarıyor, altını çizdiği satırları dünyayla arasına bir set çeker gibi yükseltiyordu içinde.

Seneler geçtikçe eve taşınan kucak dolusu kitap, Muhterem Bey'e ayrılan alanın dışına taşmaya başlamış, bu yüzden salona da iki ufak raf yaptırılmıştı. Bu duruma çoktan hazırlıklı olan Saliha Hanım ve çocuklar şikâyet etmenin bir faydası olmadığını defalarca tecrübe etmiş olduklarından durumu sakince karşılamaya çalışıyorlardı. Çünkü kendilerinin fiziksel manada hissettikleri bu kısılmanın Muhterem Bey'deki karşılığı çok daha dehşetli

olabilirdi. Nasıl ki kendileri binlerce kitapla dolu şu evde yaşamakta zorlanıyorlardı, Muhterem Bey'in zihni de yüz binlerce cümlelerin çalkalandığı fırtınalı bir deniz halini almış olabilirdi. Ki bu konuyu kendisiyle konuşurlarsa bir anafurun kendilerini yutarak başka bir boyuta taşımasından korkuyorlardı adeta.

Bazı sohbetlerde Muhterem Bey, enstitü yıllarında kitaplarını valize dizmekten aldığı hazzı, onlardan ayrılırken duyduğu hüznü anlatırken göz bebeklerinde beliren anlamın kendilerini de tesir altına aldığını fark ettiklerinden beri bu konuya girmenin sakıncaları üzerine uzun mülahazalarda bulunmuşlardı. Fakat binlerce kitapla dolu bir evde kitaptan söz açmadan yaşamak da imkân dâhilinde değildi.

Bahçedeki koltuklarda ailece ikinci çayında buluşmuşlardı. Muhterem Bey'in bu sohbetlerde bir saatten fazla kaldığı uzun zamandır görülmüş değildi. Fulya'nın düşün hazırlıkları, Ekrem'in iş başvuruları konuşulurken Muhterem Bey dikkatle dinlemiş; meselelere çözüm önerilerinde bulunmuş, kimi sorunlarıysa oturduğu yerden, sadece varlığıyla çözmeyi başarmıştı. Bu türden konuşmaların sonunda mutlaka bir kıssa anlatır, ardından "Hep" derdi, "okumadığınızdan oluyor bunlar. Okusanız başka olur her şey. Hayatı, insanları daha iyi tanırsınız. Sevgi dahi kitaptan öğrenilmezse hoyratçadır." Saliha Hanım, hayatı masadaki herkesten daha iyi tanıdığını iddia eden kocasının ömrünü kitaptan tepeler arasında tüketiyor oluşuna rağmen bu savında haklı olabileceğini, hayatı ve insanları gerçekten tanıyor olmasının onu kitaplarla yaşamaya itmiş olabileceği ihtimalini düşünüp sustu. Zaten Muhterem Bey'in bu çıkışlarına tepki verilmez; kitapları, yine kitaplardan alınan süslü cümlelerle savunmaya geçmemesi için öylece susulurdu. Kim bilir kafasında kitaplarla, okumakla alakalı kaç aforizma cirit atıyordu. Kimse bu testiye kırmaya cesaret edemez, herkes bu sulara boğulmaktan içten içe korkardı. Muhterem Bey, yerinden kalktığında, Fulya onu çocukken maceralarını okuduğu Alice'e, kitaplarını da beyaz tavşana benzettii. Muhterem Bey içinse her bir kitap, dar zamanlarda imdada yetişen, kitap donunda bir Hızır'dı.

İkinci çayı ile akşam yemeği arasında kütüphanesine geçen Muhterem Bey, *Faust*'un sayfaları arasına ahir ömründe bilmem kaçınıcı defa gömüldüğünü düşünmeksizin dalıp gitmişti ki neredeyse şu odada bir Mefisto bilecek onu yolundan döndürmek için düzenler çevirecekti. Son zamanlarda, okuduğu kitaplara tekrar dönüp bakarken içinde tuhaf bir burukluk duymaya başlamıştı. Zira okuyamadığı kitaplar için kalan zaman hızla tükeniyordu. Öte yandan, okuduğu kitaplar arttıkça şu koca evde hareket alanının daraldığını hissediyordu. Artık bu odada da ancak sandalyesi kadar yer kalmıştı kendine. Belki de evdekiler haklıydı, dışarıda akan dünya ile arasına kitaplar-

dan bir duvar örmüştü. Hatta kolesterolü, tansiyonu, dizlerindeki romatizma sızısı ve bunların kendine hatırlatması gereken yaşamla arasına kitaplarını kalınca bir perde gibi çektiğinde yaprak hışırtılarını, iğde çiçeklerinin buram buram kokularını, gelincik tarlalarını, bir çağlayanın şarkılarını öte tarafta bıraktığını düşünse de şu odadan her çıkışında bir eşik cini tarafından çarpılmış gibi olur, bir süre alışamazdı içine daldığı ikincil dünyaya. Kitaplar, dışarıda ve içeride kendisini kuşatmaya devam ediyor, buna karşın o, her pazartesi bir kucak dolusu yeni kitapla eve dönmek huyundan vazgeçemiyor; okuyamadığı onca kitabı düşündükçe daha ziyade hüzünleniyordu. Kitaplar tarafından kuşatılmasının nasılsa bir gün okuyamaz hale geleceğinden, çok da büyütülmemesi gerektiğine inandırıyor kendini. Daha olmadı, bu noktada kitaplar devreye girip bir pasaj yahut bir aforizmayla onu kadim tutkusuna çağırıyordu. Son günlerde, yıllardır kendisini anlamamakla suçladığı insanlar gibi düşünüyor, kendi kendini yargılıyor, işin içinden çıkamıyordu bir türlü. Düşünceleri ıslak bir çamaşır gibi sıkılıp buruşuyor, çırpma ile biraz açılır gibi düzleşiyor; bazen de bu düzen tersine işliyor, buruş kırış karşısında buluyordu aynı fikirleri. Akşam yemeği için kendisine seslenildiğinde o, tüm bunları artık yaşlı bir Muhterem oluşuna düğümlemeye çabalıyordu. Yaşlandığı için kalan vakti gitgide daha hızlı eksilirken bir yandan okuyamadıklarına üzüyor, öte yandan okudukları da onu başka bir iblisin dürtmesi gibi rahatsız ediyordu. Şu hayatta “okuyacağım” inadıyla kaçırdığı neler vardı kim bilir? Yahut da o okurken, yaşanması gereken neler bir karahindiba gibi savrulup gitmişti elinden. Kalbi bu zeminde çok kalamıyor, dünyayla dahi içli dışlı olsaydı bu kez de ardında okunması gereken çok sayıda kitap bırakarak gideceğini fısıldıyordu kulağına bir ses. Hem kitaplarda da ağaçlar, insanlar, kuşlar yok muydu? Bunca yaşadktan sonra kendi tutkusunu ilk kez sorgulayışını kendisine yazılan kadere ihanet mi saymalıydı? Yemek için tekrar seslenildiğinde *Faust*’u masanın üzerine yüzükoyun bıraktı. Sandalye ile masanın arasından sıkıştığını hissederek hatta içinde bir daralma duyarak kalkmıştı. Kitaplardan oluşan tepeler, ilk defa bu kadar ürpertici görünüyordu gözüne. Kapının ağzına geldiğinde geri dönmek, şu odayı enine boyuna seyretmek istedi, fakat bir bulantı duymaktan korktuğu için ardına dönmeden çekti kapıyı. Ses bahçeden geliyordu: “Dışarıdayız!”

O akşam serin bir rüzgâr vardı. Muhterem Bey, bakışlarını hışırdayan dallarda gezdirdi bir süre. Eriklerin bu sene neden çiçek açmadığını düşünüyor- du ki onun ağaçlara baktığını fark eden Saliha Hanım, aklından geçenleri okumuşçasına “Çoktan döktüler çiçeklerini!” dedi. Peki, o bahar kokusunu, çiçek çiçek gezen arıların uğultusunu neden hiç duymamıştı? Hayatı ıskalamak bahsini açarak derelerini köpürtecek bu soruyu cevaplamayı erteledi. Zira bu

soruyu tam da şimdi cevaplamaya çalışmak az evvel beynine hücum eden düşünceleri tekrar canlandırıp ahir ömründe içinden başka bir Muhterem çıkarabilirdi. Erikler dahi çiçeklerini döktüyse, tepelerdeki bademler çoktan kocalmaya başlamıştı o zaman. O, kitaplarının ciltlerini severken, sayfaları çevirip satırlardan, cümlelerden, harflerden oluşan bir dünyada yaşarken dışarıda başka bir dünya durmadan yaratılıyor; renklerle, kokularla donatılıyordu biteviye. Güneş, içinde balıkların oynadığı sularda balkıyor; ırgalanan iğde dallarının kokusunu hep başkaları dolduruyordu ciğerlerine. Lakin ıskalamış olduğu bu dünya da harflerden, hecelerden ve kâğıt kokusundan uzaktı. Belki bir yolu vardı; ama o treni çoktan kaçırdığına inanıyordu artık. Hem şu kalan dar zamanda yeni bir yaşama nasıl tutunur, nasıl sahiplenebilirdi onu? Şimdi, harfsiz, yazısız bir dünyaya adım atsa bu defa da okunmayan kitapların hüznü karıncalayıp durmaz mıydı yüreğini? Bir mısra konuverdi içindeki kurumuş dallara: “Her ölen pişman ölü!” acı bir teselliydi bu. Öyle ya da böyle pişman öldürdü insan. Tercihini ömrü boyunca kitaplardan yana kullanmıştı. Yutkundu. Önündeki çorba gibi soğutmuştu dünyayı da. Tadı kaçmıştı artık. Bundan sonra bir lezzet umarak içmeye çalışmak olsa olsa tiksinti verebilirdi ona. Dışarıda bu soğuyan dünyaya bakarken içinde harflerin dünyasına dair cümleler akıyordu. Bu ikisini bir cenk meydanında karşı karşıya getirmekten sakınarak her iki dünyayı da dinlemeye çalıştı. Sonra Fulya’nın düğün hazırlıkları konuşuldu, Ekrem’in iş başvuruları tekrar gözden geçirildi, Saliha Hanım’ın dizlerindeki sızının sabah yürüyüşleri sayesinde hafiflediği öğrenildi. Onlar sa Muhterem Bey’in içinden geçenlere dair en ufak bir şey bilmeyeceklerdi. Son zamanlarda Muhterem Bey’in göz kapakları batmaya başlamıştı; okumadığı vakitlerde kitapsız bir dünya ile arasına bir perde gibi iniyordu âdeta. Kafasının içini dolduran kitap cümlelerinin uğultusu yetmezmiş gibi bir de her kitaba dair hatıralar birikiyordu aklında. Okuduğu her kitap bir tarihi de beraberinde sürükleyip misliyle yer tutuyordu hafızasında. İhtilal gecesiyle, Erzincan depremiyle, Susurluk kazasıyla, annesinin gül suyu kokan elleriyle kesişiyordu kimi kitapların hikâyeleri.

Oturduğu koltukta kendini tedirgin hissetmeye başlamışken o tanıdık kokunun davetini getirdi rüzgâr. Yarım asırlık ocağın küllerini savurdu. Muhterem Bey, gürül gürül bir ateş duydu içinde. Karşı tepelerdeki bademlerin gökle buluştuğu noktaya kaydı bakışları. Masadaki sohbetin suskunluk yerinde Muhterem Bey’in gözleri bulutlanır gibi oldu. Konuşsa, bir şeyler söylemeye başlasa ağlayacak kadar dolu bakıyordu. Fulya’nın, Ekrem’in, Saliha Hanım’ın gözleri, onun uzaklara dalan bakışıyla çakışıp yolunu kesemiyordu bir türlü. Böyle anlarda hepsinin içinde Muhterem Bey’in sesinden dilsiz dudaksız bir hikâye anlatılırdı:

“Köyde oturduğumuz zamanlardı. Liseye yeni başlamıştım. O zamanlar yüz-yüz elli kitabım var. İlçede parasız yatılı okuyor, hafta sonları köye geliyorum. Yatılı bursumu kitaba yatırıyorum, harçlığımı babam veriyor. Ortalık karışık o dönem. İhtilalin öncesi. Politik ve dini kitaplardan uzak duruyorum. Bizimkiler her cuma getirdiğim üç beş kitaba kızmayınca okuyorum diye sevindiklerini düşünüyorum. Tabi işin aslı öyle değil.

Yaz tatili. Babamla erkenden ilçeye gitmiş, ilk akşama kadar dolaşmış, biraz da alışveriş yapmıştık. Köye döndüğümüzde tandırın bacası tütüyordu. Sevindim. Siz bilmezsiniz tandırda pişen katmerin tadını. Kapıdan başımı uzatıp bir katmer istedim. İçeri geçtim. Az sonra seslendiler. Hem de iki tane yapmışlar. Mis gibi kuyruk yağı kokuyor. Çay koydum kendime. Aklımda gizli saklı okuduğum kitaptan bir şiir:

“Bir gün gelecek, ansızın gelecek bir gün
Ayak izlerimin ağırlığını duyacaksın içinde
Uzaklaşan ayak izlerimin(...)”

Peki, nasıl bitiyordu? Katmerden ilk parçayı koparıp atmıştım ağzıma. Odaya geçtim. Ansiklopedilerin ardına gizlediğim kitaptan son dizeye bakacağım. Daha ilk lokma ağzımda çoğalmışken baktım ki vitrin bomboş. Her şeyi anlamıştım o an. “Ortalık zaten karışık, kim veriyorsa bu kitapları? Anarşist olacak başımıza!” demişler. Korkmuşlar işte. O ilk ısırık ağzımda çoğaldıkça çoğaldı. Yutamadım bir türlü. Ne zaman katmer yesem boğazıma düğümленir ilk lokma.”

Anlatılmayan bu hikâye masadaki herkesin içinden bir yerleri kırıp dağıtarak geçmişti. Muhterem Bey hariç! Fakat Muhterem Bey, bu hikâyenin herkesin içinden geçişine bizzat tanıklmışçasına o son mısraı masanın artasına bir alev topu gibi yuvarlayıp gitti:

“(...)ve hepsinden dayanılmazı bu ağırlık olacak.”

Seneler evvel Muhterem Bey’in aklına takılan bu mısra şimdi masada kalan üç kişiyi esir alıyordu. Muhterem Bey’s’e çoktan odasına kapanmış, sandalye ile masa arasına sıkıştırmıştı gövdesini. Şimdi rengini hatırlayamadığı şu duvarları kitaplar ebruli bir sarmaşık gibi kaplamıştı. Peki ya beton? Onların rengine boyanmaktan, onların kokusuyla kokulanmaktan memnun muydu? İçindeki duvarlara çarparak çoğalan kitap cümleleri nedeniyle bu soru karşısında çekimser kalsa da kendisinin bu tutkusundan vazgeçemeyişi gibi duvarların da bu kanıksanmışlıkla öleceğini düşündü.

Az evvel masanın üzerine çevirdiği *Faust*’u kenara itip *Gutenberg Galaksisi*’ni çekti önüne. Kapağı çevirip bir yeni dünyanın kokusunu doldurdu içine. Gutenberg’in inşa ettiği bu galaksi, burada yaşamanın sırrını bilmeyenler için Mars’a kurulacak koloniler kadar saçmaydı. Bu evrende yaşamak da en az dünyada olmak kadar özel bir beceri gerektiriyordu. Sayfa sayfa daldı o

âleme, kırk dokuzda durdu:

“Dünya büyük bir İskenderiye kütüphanesine evrilmek yerine, çocuklar için bilimkurgu ürünlerinde olduğu gibi, bir bilgisayara, elektronik bir beyne dönüşmüştür. Ve duyularımız dışarı çıktığı için Büyük Birader içimize girmektedir.”

Doğru yolda olduğuna dair bir alamet bulmak için seçtiği kitap, vazifesini bu cümlelerle tamamlamıştı. İğnelenen göz kapakları kendiliğinden düştü. Bugün hayatında ilk defa kitaplarla arasındaki bağı sorgulamış ve bundan yine kitaplarla kurtulmak gibi bir yol seçmişti. Yine de şu duvarlara, zeminden tavana yükselen kâğıttan tepelere baktıkça ruhu daralır gibi oldu. Pencereyi açmak için uygun zaman gelmiş, güneş tüm ışıklarını toplayarak çekilmişti evlerden. Pencereye doğru ilerlerken hastaneye götürülmesi gereken kitapları hatırladı. Dolapların önündeki kolilerden, kitap tepelerinden aşp da pencereye ulaşmasının imkânı yoktu. O tepeleri aşmaya çalışırken nefesi hızlandı. Göğsünde dışarıdan dahi görülebilecek bir çarpıntı vardı. Yıllardır kafasının içinde, belirli bir ahenkle, kaosa mahal vermeden akan cümleler trafiği, ansızın bir keşmekeşe döndü. Beyninde uğuldayan onca cümlenin ağırlığıyla olduğu yere çöktü. Duvarlara baktı, bir zelzele ile sallanan oda kırıla kırıla ufalanan bir kalp gibi kendi içine doğru yıkılmaya başladı. Tüm raflar devrilmiş, kitaplardan oluşan tepeler büyüdükçe büyümüştü önünde. Bu tepelerden birinin zirvesinde daha önce hiç görmediği, neyi anlattığını dahi bilmediği bir kitaba uzandı elleri. Fakat yetişemedi. Kafasındaki cümleler, hayata dair pasajlar, varoluşçuların anlam arayışlarına dair aforizmalardan oluşan bir dağ yıkılmış da altında kalmış gibiydi. Bilincinden düzensiz bir biçimde akan onca cümlenin ağırlığı nihayet onu eziyor; kitapların dışında kalan hayatla buluştuğu ender anların da üzerine bir beton dökerek tüm bağı koparıyordu yaşamla. Üstelik hala bu ağırlık altında ölmenin bu yükte yaşamaktan kolay olduğunu fısıldayan bir varlık kim bilir hangi kitaptan başını uzatmış, onun bu halini izliyordu. Yüzünde anlaşılmaz bir ifadeyle elini o yabancı olduğu kitaba uzatıyordu. Kitap, kapağındaki ısı ısı harflerle ona gülümsüyordu sanki. Muhterem Bey, ona ulaşabilse omuzlarındaki ağırlık hafifleyecek, harflerin beyninde kopardığı fırtına denecek, sanki hayatı boyunca yalnızca onu okuyarak başkaca bir kitaba ihtiyaç duymadan yaşayabilecekmış gibi bir hisse kapılmıştı. Uzun zamandır göz kapaklarında duyduğu iğnelenmeyi hissetti yine. Kuruyan gözlerinin perdesini araladı. Kafası masaya düşmüş vaziyette, *Gutenberg Galaksisi*'nin üzerinde uyuyakalmıştı. Kitap tepelerinden, içinden çağıl çağıl cümleler akan nehirlerden kurtulması kolay olmadı. Rüyasında gördüğü kitabı aradı gözleri. Bulamadı. Kendi rüyasını hayır mı şer mi olduğunu bilmeden kendi yorumladı yine. Demek ne yaparsa yapsın, okuyup bitiremediği bir kitap kalacaktı geride. Bugüne

dek okuduğu binlerce kitabı kendisi seçmişti. Peki, hiçbir zaman okuyamayacağı o kitabı da seçmek hürriyetine sahip miydi? Şimdiye dek, her gün bir kitap perisi tarafından çağırılmıştı şu odaya. Kâğıt kokusundan, kelimelerden, harflerden ve tüm bunların oluşturduğu o eksik anlamdan gelen bu davet onu hiç yalnız bırakmamıştı. Vaktinin daraldığı şu saatlerde belki de hiç yazılmamış bir kitabı okuyamadan çürüyecek olmanın hüznünü duyuyor, bunu her ne kadar abes bulsa da kendini tüm odalarına sıvayan bu hüzünden arıtamıyordu bir türlü. Hep yanında taşımak, satır satır ezberlemek, söylemediklerini de söyleterek onu nihayetsiz çoğaltmak ve en sonu ruhunu teslim ederken uzanmak üzere o kitabı aradı durdu. Odanın altını üstüne getirdi kapaktaki yaldızlı harfleri bulmak için. Kimselerin bilmediği, sadece kendisine ait o kitabı bulamazsa sanki sadece şu odadaki değil tüm ömründeki ahenk yerle bir olacaktı. Gece boyunca o kitaba dair bir iz, bir işaret bulmayı umarak biteviye okudu. Göz kapaklarındaki dikenlere fazla direnemedi. Bunca düşünüşün ağırlığıyla yorulan başı masaya devrildi sonunda. Gün ışımak üzereyken serin bir uykuya dalmıştı Muhterem Bey.

Sabah güneşi perdeye yeni düşmüşken odanın kapısının dışarıdan açıldığını duydu. İgnelenen göz kapaklarını açamadı. Kafasını çevirip de içeri girenin yüzüne bakamadı. İçerideki fısıltılar, Muhterem Bey'i hiç fark etmemiş gibiydi. Bir el odanın penceresine uzandı, kolu çevirdi. İçeriye güneşle dolan bir sala sesi tüm kitapları tek tek ciltlerinden öpüyordu.

HÜSEYİN AHMET ÇELİK

Her Şey Yorulur

Nerede olmak istemiyorum biliyor musun, akşam olmuş, emeller zayıflamış, yumruklar çözülmüş, kepenkler inmiş, meydanlar boşalmış, kimi mut-faklarda kimi salonlarda yemekler yeniliyor, televizyonlarda günün haber-leri, ıstırap vermeyen ölümleri, gönendirmeyen başarıları söyleyip duruyor radyolar trafikte, o an nerede olmak istemiyorum biliyor musun, kafanda, kafanın içinde. Hafızanın sivri dişlerinden, dikkatinin kem bakışından kurtar beni. Aklının mengenesine, zehir zemberek zekanın teşrih masasına, yaratıcı-lığının kollarına düşmek istemiyorum o vakitlerde.

Hayat, yaşanmak için var, sürek avında değilsin, tetikte dolaşmaktan muradın nedir, bir bilsem.

Vallahi istemiyorum, billahi istemiyorum, seninle her saniye, her yerde ten tene, dudak dudağa olmayı, anla beni. Şehre karanlık çökerken çocukları bir ürperti sarar ya, sahi sen de öyleydin, hatırla. Aklına ölüm gelirdi boyuna. Çöp kamyonları vızır vızır geçerdı caddeden, eviniz çöplüğe yakındı. Hoşuna giderdi kamyonlar. Çünkü karanlığı bastırırdı külüstürlerin homurtusu. Ço-cuksun ya, ne pis kokular gelirdi burnuna, ne de sineklerin istilasısı umurunda olurdu. Seni sesler teselli ederdi, yalnızlığını unutturan gümbamlar, patküt-ler, hırırlar.

Yakamdan düş, ebediyen ayrılalım demiyorum. Ben seninle var oldum, vücudum sana ayarlı, binbir nevim olsa da, ben sana mahsusum ama izin ver nefes alayım. Büyütemediğin, adam edemediğin hayallerin, sarmaşık misali içine çekildiğin korkuların nasıl ki çörekleniyor göğsüne, bıçağını dayıyor boğazına bu vakitler, işte ben de kaçmak, sana az da olsa yabancılaşmak istiyorum. İstiyorum ki sen de kendini dinle, eve dönüşlerin şarkısına katıl. *Gözlerin çok ses çıkarıyor* denilmiş, gözler nasıl seslenir, düşündün mü hiç? Sen seversin böyle arapsaçı mevzuları.

Hay yaşa, saç sefadan tırnak cefadan uzarmış. Sal saçlarını rüzgâra, key-fine bak, arkanı dön, bırak gün bittiği yerde kalsın, ölmeye ara ver, sen çağır-

dın diye gelmez Azrail, tasalanma, geleceği varsa da deli dumrul olsan kâr etmez, biliyorsun. Ölmeye demişim, affedersin, ölümü düşünmeye ara ver, belini kütürdetmesine dur de biraz. Genç sayılırsın, aslına bakarsan herkes genç sayılır bir kapıyı açarken, düş görürken. Bir ölümü bir de beni düşünme bu vakitler, bizi birbirimize benzetmeye bir son ver, Allah aşkına ne alakası var! Ben ölümün zıddıyım, uydurma, zora koşma manaları, kelimeler kimse-nin emir eri değil, senin de!

Ne denilmiş, *sevmek de yorulur*. Kıyma güzelliğine, kıyma cân-ı dilârana, naz etme gel! Bak sözüm yarım kalmış, dalmışım, hanı çocuklar akşamüstü delirir ya, odalara sığmaz olur, aydınlığın vedası çocuklara anlamsız gelir, ağır gelir, güç gelir. Senin zorun ne peki akşamüstleriyle? Çık dolaş, yürü. İnsanoğlunun büyük icatlarından biri değil mi yürümek? Işıklar bir bir yanarken pencerelerde, ziller çalarken, paydos denen bayram kutlanırken evlerde, seven sevdiğiyle hoş hâl iken, seni dört duvar arasında kös kös oturmaya mecbur eden nedir? Ah, ben miyim? Etme kuzumsun, ciğerparemsin vazgeç! Bulaştırma beni boz dünyana, yavan sofrana, çiğ meraklarına. Azad ediyorum seni bana ait her şeyden. Mola saati, ha?

Seslere aşkıttın, unuttun mu? Alt alta koyardın sese ilişkin ne varsa, lügatleri karıştırıp. Vapur düdüğüyle uykuya daldığın geceleri, bir dağ evinde derenin çağıltısıyla uyandığın sabahlara bağlardın anlatırken. Tıkırtılar, mırıltılar, fısıltılar seni senden alırdı, aç kulağını. Benimle doluyken nasıl dinleyeceksin inleyen şehri nasıl, bir bardak düşse bir kadının elinden, biri parmak çıtlatırsa, bir satıcı geçse sokaktan, bir telefon çalsa, bir sinek vızıldasa, bir makine dırt dırt diye kapansa, birini hıçkırık tutsa, bir bebek ağlasa üst katlarda nasıl duyacaksın, kaldı ki sen sallanan bir mendili, kuşların kanat çırpışlarını, kalbin atışını bile duymak isterdin eskiden, abartırdın, yine abart! Beni sana kanla mühürleyen, seni bana bozulmaz bir yeminle nikâhlayan nedir?

Renkleri kaçırdın, lezzetleri kaçırdın, hevesler kursağına yaklaşmadı bile, zevkler semtine uğramadı, ne âşık olabildin ağzının tadıyla ne paraya pula dönüp baktın... Hadi canım, dervişlik değil seninkisi, düpedüz safdillik. Ne geçti eline, kocaman bir hiç. Beni de alet ettin alelâde yaşantına, bak yaşantı diyorum, hayat bile değil. Döküntü, kaşıntı, özentî... Takıntılarını prensip belledin, beni de bu pespayeliğin gerdanına kolye yapıp taktın, sağ ol.

Ne ayrıcalık ne pasaport ne geçiş üstünlüğü ne birinci mevki... Değil tâzim, değil başına taç, caddelere tak, yaprak kımıldatmayacağını bile bile senin için su gibi aziz ekmek kadar mühim olduğumu kanıtlamaya çalıştın cümle âleme. İçten içe ümit beslemesen onca darbeye, yok sayılmaya, alay edilmeye rağmen moğol lekesi gibi taşır mıydın beni kendinle?

Ben ne değilim biliyor musun? Derinliklerini gösteren bir ayna, iyi bir

insan olmak adına tutunduğın bir dal, kaybolup gitmesine göz yumduğun dünya nimetlerini telafi edeceğin bir kumar masası değilim, kabul et! Ne sanıyorsun? Engel olabildiğim bir cinayet, şifa bulabildiğim bir maraz, zengin edebildiğim bir fukara yok; ne daha mesut kılabilirim seni ne de Tanrı'ya yaklaştıracak sırlara malikim.

Şimdi, şu anda, el'an ne yapmak istemiyorum biliyor musun, bu öyküyü tamamlamana izin verip beni kör testereyle...

MEHMET KAHRAMAN

Yeniden Başlamak

Ardı ardına iki bildirim sesi. Sonra bir tane daha. Hayır, merak etmiyordun, çünkü biliyordun kimden geldiğini. Kaç gündür aklını kurcalayan sorular vardı. Bir cevap bulması gerekiyordu artık. Fakat korkuyordun. Her türlü korkuyordun. Bir bildirim sesi daha geldi. Kızım, çok önemli galiba dedi hasta yakını. Bak istersen. Sonra bakarım dedi Funda. Akciğer kanseri hastasına takviye trombosit takıp ilaçlarını tedavi masasına bıraktı. Bugün fazla ağrıları yok, ilaçlar iyi geldi galiba. Funda, kadına baktı, bir şey söyleyecek gibiyken vazgeçti. Daha iyi olacak diyerek ilaç hatırlatmasını tekrarladı. Saatinde verin. Kadın da Funda da iyi olmayacağını biliyordu. Acıları dinsin de...

17 numaraya girdiği sırada telefonu çaldı. Servis arabasını bırakıp koridora çıktı. Arayan annesiydi. Bu saatte asla aramazdı. Ne oldu anne diyerek açtı telefonu. Yok bir şey dedi kadın, çok önemli değil. Çocuklara mı bir şey oldu? Funda'nın kalp atışları hızlanmış, endişesi sesine yansımıştı. Pınar'ın biraz ateşi var dedi annesi. 38. Ateş düşürücü verdin mi? Verdim. Alnına bez koydum. Yarım saatte bir ölçüyorum. Arkadan öksürük sesi geldi. Ciğeri sökülecek gibi öksürüyordu çocuk. Tamam anne, sen ateşine bak, ben sabah çıkınca doktora götürürüm. Düşmezse tekrar bana haber ver. Funda telefonu kapatıp hastanın vitallerine baktı. Hasta ağrı şoku yaşıyordu, belliydi. Hemşire içeri girince refakatçi televizyonun sesini kıstı. İlaçları hangi saatte alacağını söyledi Funda ve bir isteğinin olup olmadığını sordu. Hastanın bir isteği yoktu. Ne kadar sürede çıkarım diye sordu, yorgun sesiyle. Onları doktorunuz bilir, ben sadece dosyanızda yazanları uyguluyorum dedi. Hasta meme kanseriydi, ayakta tedavisi sürerken akciğere ve kemiklere metastaz yapmıştı. Saçları dökülmesin diye kemoterapiye izin vermiyordu. Şiddetli ağrılar çektiği anlaşılıyordu. Hastanın yüzüne bakıp gülümsedi. İlaç saatlerini söyleyip 18 numaraya geçti.

Serviste otuz iki yatak vardı ve hepsi doluydu. Yoğun ve yorucu bir gündü Funda için. Gündüz de istediği gibi dinlenememişti. Nasıl bir yol izlemesi

gerektiğini görüşmek üzere avukata gitmiş, yaşadıklarını anlatmış, sürecin işleyişi hakkında bilgi almıştı. Günün yarısı orada geçmiş, sonra okula uğrayıp rehber öğretmenle durumu konuşmuştu. Funda bu sefer kararlıydı. Halit'in yeniden deneme teklifini kabul etmeyecekti. Kaç kez yeniden denemişti. Artık bu sondu. Babasıgilde kaldığını, oğlanın yedi kızın üç yaşında olduğunu ve beş aydır ayrı yaşadıklarını söyledi avukata. Funda, avukatın yönlendirmesi için durdu. Anlatacak o kadar çok şey vardı ki nereden başlayacağını bilemiyordu. Şikâyetiniz nedir, tam olarak, dedi avukat. O an, başım ağrıyor demek geldi Funda'nın aklına. Şiddetli bir baş ağrısı çekiyorum. Hiç geçmiyor. Ensemden başlıyor kaşlarıma kadar geliyor. Bütün yaşam enerjimi kesiyor. Özellikle nöbet sonralarında elektrik kesintisine uğramış gibi oluyorum. Her yer karanlık. Sonra ağlamak geliyor içimden. Ağlıyorum. Dokuz yıl. Hadi beş yılını çık, dört koca yıl için ağlıyorum. Ardından çocuklar için. Nasıl bir gelecekleri olacak onu düşünüyorum. Hangisi onlar için iyi, karar veremiyorum. Kalıp devam ettirmek istiyorum ama devam ettirmemi sağlayacak hiçbir ışık göremiyorum. Sevmek, değer görmek istiyorum. Yaşamak istiyorum her şeyden önce. Korkmadan yaşamak.

Hemşire Hanım, bakar mısınız, taktığınız şey bitti. Sen otur, ben bakayım dedi diğer hemşire. Bu gece sabah olmaz diye ekledi. Çok iş var. Doktor, 24 numaranın sabaha çıkamayacağını söylemiş. Allah vere de bu gece ölmese. Bir sürü iş çıkar bunun. Azrail de hep bizim nöbete denk getiriyor. Bittim vallahi.

Funda kendine çay aldı, akşam tedavilerini bilgisayara işlemeye başladı. Yeni bir bildirim gelince mesajları hatırladı. Telefonu açtı. Tahmininde yanılmamıştı, Halit'tendi. Neden dönüş yapmadığını soruyordu son gönderide. Sanki otel odasında keyif yapıyorum da dönmüyorum dedi kendi kendine. Hem dönsem ne olacak? Neyi değiştirecek mesajlar? Funda bir süre telefonun boşluğuna baktı. Gördüğü veya düşündüğü hiçbir şey yoktu. Sadece bakıyordu. Hemşirenin neye bakıyorsun dediğini dahi duymamıştı. Omzuna dokununca kendine geldi. Dalmışsın, yine o mu? Bir kurtulamadın gitti diye söylendi kadın. Hayırlısıyla bir kurtulsan, bütün dertlerin bitecek. İnşallah demekle yetindi Funda. İnşallah ama çok zor. Bugün avukatla görüştüm. Vekâlet vereceğim yarın. Daha haberi yok. Duyunca ne olacak merak ediyorum. Kesin küplere biner. Sadece küpe bindiğiyle kalsa iyi, hayatım tehlikede kızım. Annem, babam, çocuklar; hepimiz tehdit altındayız. Savcılığa suç duyurusunda bulunmasını söyledi hemşire. Bilmiyormuş gibi konuşma. Funda'nın sesi sert ve sitemliydi. Üç ay uzaklaştırmada ne olduğunu sen de biliyorsun. Bence sana koruma verilmeli diye devam etti kadın. Ne yazmış şimdi. Barışma teklifi mi? Öyle. Yeni bir hayata başlayalım falan filan. Bu

sefer eskisinden farklı olacaktı. Değişmiş. Çocukları çok özlemiş. Yuvasına sahip çıkacaktı. Beni son kez dinle diyor. Tövbe etmiş. İnandın mı? Hayır inanmadın. İnanmadım elbette, ama korkuyorum. Belirsizlik beni korkutuyor. Kendimi geçtim, ya çocuklar? Benim canımı acıtmak için onları incitirse? O kadar da değil herhalde. İnsan bile kendi çocuğunun canını yakar mı? İntikam arzusu her şeyi yaptırır dedi kadın kendi sorusuna. Bir şey yazacak mısın?

Funda yazması gerektiğini düşünüyordu. Yazmazsa işlerin daha kötüye gitme ihtimali vardı ama ne yazacaktı? Avukata gittiğini söylese olur mu? Kapanan ekranı açtı fakat ne yazacağına bir türlü karar veremiyordu. Nöbetçeyim, yazacak durumum yok, yazdı ilkin. Sonra sildi. Kız hast.. yazıyordu ki hemen geri aldı. Hasta olduğunu duyarsa eve gidebilirdi. Konuşacak ne kaldı. Soru cümlesi değil bu. Konuşacaktı. İnsan kendisini değiştiremedikten sonra konuşsa ne fayda. Günlerce, aylarca konuş dur, hiçbir şey değişmez ki. Halit'in kendini değiştirmeye niyeti yoktu. Geceleri geç geliyor, çocuklarla yeterince ilgilenmiyor, öfkesine çabuk yeniliyordu. Eskiden de sinirliydi ancak işler iyi giderken daha çekilir biriydi. Kırıp dökse bile telafi edebiliyor, hediyelerle gönül almaya çalışıyordu. İşlerin bozulacağını hiç hesaba katmamış, o yüzden hesapsız harcamalar yapmıştı. Funda da memnundu o günlerden. Her evde olan kavgalar onlarda da oluyordu. Ara ara tartışmalar da büyütülecek mevzular değillerdi. Ta ki ekonomik kriz başlayana değin. Piyasada ciddi bir nakit sıkıntısı yaşanmaya başlamıştı. Fiyatlar artınca işler yavaşlamış, Halit'in malları elinde kalmıştı. Vadeli verdiği malların paraları gecikince ödeme dengesi bozuluverdi bir anda. Halit'in nakitte parası yoktu. İşleri günlük çeviriyordu. Çekleri karşılıksız çıktığında iyice köşeye sıkışmıştı. Kolay ödenecek bir meblağ değildi. Düğünde takılan altınları hatırladı. Onlar devede kulak misaliydi lakin bir yerden başlamalıydı. Karısının hiç hoşuna gitmedi bu. Başka yolu yok mu dedi, alacaklardan istesen. İstemedim mi sanıyorsun, herkesin eli darda, kriz var kriz. Onları zor günler için sakladığını söyledi Funda. İleride çocuklar... Şimdi o zor günlerdeyiz diye sözünü kesti Halit. Ödeyemezse eve haciz gelecekti. Onlar benim mihrim dedi Funda. İlk ciddi kavgayı o zaman yaptılar. Üstelik kızının doğumuna iki ay vardı. Funda altınları vermeyeceğini söyleyince Halit görünürdeki tabak bardak ne varsa bir bir yere çarptı. Evin altını üstüne getirip dışarı çıktı. O gün eve gelmedi. Sonraki gün gelse de hiç konuşmadılar. Bir süre sakin geçti. Halit kredi çekmiş, onunla işleri döndürmeye çalışıyordu. Fakat insan bir kere batmaya görsün, çırpındıkça batıyordu. Halit bu kez kredileri ödemekte zorlanmaya başladı. Banka borcunu yatırmak için tekrar altınlara müracaat etti. Bu seferki tartışma şiddetli bir kavgaya dönüştü. Halit karısına tokat atmış, kadın

da sehpadaki vazoyu kafasına fırlatmıştı. O olayın akabinde Halit'e üç ay uzaklaştırma verildi. Bundan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmadı. En basit konuşmalar bile tartışmayla noktalanıyordu.

Keşke kafamdakileri aktaracak bir sistem olsa diye düşündü Funda. Belki yine hiçbir şey değişmeyecekti ama en azından karşı taraf ne düşündüğünü, ne hissettiğini bilecekti. Yaşananların üzerine nasıl bir hayat inşa edebilirdi. İlk sıkıntıda eski görüntüler tekrar yaşanacaktı. Yeni bir hayata başlamak istiyorum, yazdı. Bizim bir arada olmamız imkânsız. Her şeyi denedik Halit. Sen sakın kalamıyorsun. Senin tedavi olman gerekiyor. Son cümleyi sildi, senin destek alman gerekiyor diye yazdı. Destek alsa dahi çözülecek bir sorun değildi onunki. Aralarındaki makas açılmıştı. Bundan sonra eskisi gibi olamazlardı. Ben bugün.. Telefon çaldı. Arayan yine annesiydi. Ateşi 39 oldu dedi kadın. Biz acile gidiyoruz. Funda kızını annesinin kucağında gördü bir an. Başı kadının omzunda, kendinden geçmiş haldeydi. Tamam, hemen gidin dedi Funda. Beni habersiz koymayın. Ekran geri geldiğinde yazdıklarını sildi. Allah seni kahretsin Halit. Allah seni bildiği gibi yapsın.

Koridorun sonundaki pencereyi açtı, temiz havayı soludu. Derin derin nefes aldı. Kış kendini henüz göstermemişti. Hava ılıktı. Yağmur ince ince yağıyordu. Funda elini dışarı uzattı, damlalar eline düşüyordu. Gözleri sokağa kaydı, ışıkları yanan evlere odaklandı. Kim bilir ne hikâyeler yaşanıyordu hanelerde; biri doğuyor, biri ölüyor, biri gülerken diğeri ağlıyordu. Kendi evinin ışıkları yanmıyordu. Kendi evi neresi? Başka bir eve taşınmalıydı kesinlikle. Ama çocuklara kim bakacak? Bakıcı. Nasıl güvenecek? Baba ocağında kalsa, onları da üzmemek istemiyor. Hem kendi hayatı olmayacak onların yanında. Halit'le yeniden bir araya gelebilir mi acaba? Çocukların babası sonuçta, ilişkiyi bitiremez. Yarın konuşabilirler. İçinde Halit'in değişeceğine dair hiçbir umut yok. Nasıl olsa yine aynısını yapar. Düzenli bir işe girse belki kısmen. Değişebilir. Çocuklar olmasa karar vermek daha kolay olacak. Geçen yıl da çocukları alıp babasına gitmişti. İki hafta sonra Halit gelmiş, pişman olduğunu söylemiş, özür dilemiş ve bir daha olmayacağına söz vererek onları evlerine götürmüştü. Ne değişti? Hiçbir şey. Bir hafta bile geçmeden eski karakterine dönmüştü kocası. Her şeye kızıyor, her sözden alınıyordu. Parası yoktu. Çalışmaya gitmiyordu. İş aramıyordu. Durduk yere kıskançlık krizlerine giriyordu. Funda söylendiğinde sinirleniyor, bağılıyor, sonunda dövüyordu. Sanki keyfinden çalışmıyordu. İş bulmak kolay mıydı? Bu zamana kadar el işinde çalışmamıştı. Peki ne olacak diye sormuştu Funda. Ben çalışacağım sen yiyeceksin, öyle mi? Yine kavga çıkmıştı, daha büyüktü bu sefer. Funda çocukları da alıp bir daha dönmemek üzere baba evine gitmişti.

Arkadaşı bir bardak çayla geldi yanına. Elini omzuna koydu. Saat gece

yarısını geçmişti. Ortalık sessizdi. Ne düşünüyorsun diye sordu. Bilmiyorum dedi Funda. Zihnimde sürekli bir çatışma var. Acaba tekrar denesek mi? Ne diyorsun kızım sen dedi hemşire. Kafayı mı yedin yoksa canına mı susadın. Kaç kez daha deneyeceksin? Gittin avukata, geri dönme sakın. Demesi kolay dedi Funda. Ortada iki çocuk var. Birlikte geçirdiğin dokuz yıl. Bundan sonra nasıl bir hayatın olacak bilemiyorsun. Alıştığın kötü, belirsiz iyiden daha fazla güven veriyor. Henüz gençsin Funda. Yeni bir hayatın olabilir. Tekrar evlenip evlenmemek sana kalmış ama bu hayata katlanmak zorunda değilsin. Tamam, söylemesi kolay, ya yaşamak, o da kolay mı? Şu an korkuyorsun, anlıyorum. Korkman doğal. Çocuğun hasta, vicdanın rahat değil. Bence hemen karar verme. Avukatınla konuş, annenle babanla konuş. Bu yükü tek başına çekme.

Bir süre sessizlik içinde bekleyip bankoya geçtiler. Arkadaşı bilgisayara notları girerken Funda telefonu aldı. Annesini aradı. Kızına iğne yapılmış, serum takılmıştı. Serum bitince eve geçeceklerdi. Durumu iyi idi. Funda biraz olsun rahatlamıştı. Halit'in mesajlarını açtı. İki okunmamış mesaj duruyordu. Seni bırakmam yazmıştı Halit. Ya hep birlikte yaşarız ya hep birlikte ölürüz diyordu son mesajında. Birlikte ölmek mümkündü de birlikte yaşamak mümkün değildi. Bir şeyler yazmalıydı ama yazdıkları kaderini tayin edecekti. Hangi kelimeleri tercih etmeliydi? Düşündükçe kafası daha çok karışıyordu. Bugün avukata gittim diye yazdı. Beklemeden gönder tuşuna bastı. Yeniden başlamak için gücüm yok benim. Seninle bir geleceğimiz olmayacak, bunu anladım. Lütfen sen de anla. Çocuklarımız için kırıp dökmeden ayrılalım. Onlar için. Seni asla bırakmam bunu aklından çıkar yanıtı geldi hemen. Neden? Benim rahat, güvenli bir hayatım olmayacak mı? Ben insanca yaşamayacak mıyım? Seni seviyorum, çocukları seviyorum diye yazdı Halit. Hayır, bu sevgi değil. Zarar veren sevgi olamaz. Yarın konuşalım dedi Halit. Son kez. Son kez konuşalım sonra ne istersen o olsun. Son kez dedi Funda. Lütfen anla beni. Zorlamanın bir âlemi yok. Tamam dedi Halit, son kez. Funda, bu son... yazdığı sırada bir feryat koptu. İki hemşire de bu feryadın ne olduğunu bilecek tecrübeye sahiptiler. 24 numara dedi beriki. Çılgılık bütün odalara yayılmıştı. Birkaç refakatçi de 24 numaraya geldi. Olağan bir şekilde sabır dilediler.

Nöbetçi doktora haber verildi. Bu sırada hasta yakını da akrabalarına haber verdi. Ölüm nöbetçi doktor tarafından teyit edildikten sonra kayıt altına alındı. Ölenin kişisel eşyaları için "Emanet Eşya Formu" dolduruldu, doktor, hemşire ve hasta yakını tarafından imzalandı. Düzenlenen form mevtâ ile birlikte morg görevlilerine teslim edildi. Beş cümle ile anlatılan bu olayın iki saati bulması bir yana, ruhsal olarak da yıpratıcı bir süreçti. Hastalarla ilgilenmek, hasta yakınlarıyla empati kurmak, ölüme şahit olmak Funda'nın

psikolojisini bozuyordu. Zaman zaman depresif, yorgun ve tahammülsüz olabiliyordu. Sabah ezanları okunduğunda bitkin bir vaziyette başını kaldıracabilirdi. Kendine geldiğinde telefonundaki mesajları gördü. Biri annesinden diğeri Halit'tendi. Biz eve geçiyoruz demişti annesi. Ateşi düşmüş. Halit'in mesajını okumadı. Ne yazdığını bilmek istemiyordu. En azından mavi tık görünmesin ki okumadığı belli olsun. Bir an önce eve varıp yatmak istiyordu. Duş alacak ve kahvaltı bile yapmadan yatacaktı. Bir hafta yatsa bile yorgunluğu geçmezdi ama yine de en iyisi uyumaktı. Öyle olmayacağını adı gibi biliyordu. Eve varacak, ilkin kızına bakacak, sonra oğluna sarılacak, kahvaltılarını hazırlayacak, göz ucuyla babasını süzecek, annesinden geceyi dinleyecekti.

Bu düşüncelerle nöbetten çıktı Funda. Bir an önce eve gitmek, çocuklarına sarılmak ve unutmak istiyordu. Yeni bir başlangıca niyet etmişti gece. Kesin kararlıydı. Belki şehir bile değiştirebilirdi. Ne yapması gerekiyorsa yapacaktı. Ama bir an önce eve varmalı ve sıcak duşun altında tüm kirlerden arınmalıydı. Merdivenlerden indiği sırada telefonu çaldı. Arayan Halit'ti. Telefonu reddetti. Halit bir kez daha aradı. Yine reddetti. Telefonu sessize alıp oto parka yöneldi. Aklında tek bir düşünce vardı: Uyumak.

MÜZEYYEN ÇELİK

Yurt Yılanı

Saat gece yarısını çoktan geçmiş, Kadriye camda.

Herkes Kadriye'nin, içkici oğlu Hüseyin'i beklediğini sanıyor. Öyle biraz da. Hayırsız sürünerek de olsa avluya girse Kadriye biraz ferahlıyor. Camdan ayrılamıyor ama. Hüseyin'in sokağa gürültülü geliş merasimi tamamlanınca Kadriye hariç herkes derin bir uykuya çekiliyor.

Asıl beklediği kim?

Ahmet. Dülgeroğlu Ahmet.

Gençken nişanlılardı. Ahmet ah o Ahmet! Şeytanın hocası Ahmet! Ahmet'le nişanları nikaha dönüşmedi ama Kadriye'de ömür boyu kapanmayacak bir meraka sebep oldu. Kader de aldı getirdi onu eski nişanlısının karşı komşusuna gelin yaptı. Köyde başka adam mı yoktu? Evet, yoktu. Başka köye dersin kimsenin verecek kızı yoktu. Kadriye'nin nasibine de bunlar düşmüştü. Kocasını Allahlık. Tarlaya gider gelir, çok çalışır, yer içer, uyur. Öyle zanneder yaşamayı. Para hesabında uyanık başka her hesapta safçadır. Bir oğulları iki kızları var. Kızlar daha gelinlik çağda değiller. Hüseyin işte, bir erkek evlat. Dünyanın en ağır imtihanı. Laftan sözden anlamaz, çalışmaz, içer, gezer bir oğlan.

Kadriye akşamdan uyuyan kocasının nefeslerinin dibinde Ahmet ah Ahmet diye diye iç geçirir. Belki uykusunda da sesi yüksek çıkar ama kim duyacak, duysa bile kim anlayacak. Saçına aklar düştü ama gönlünden Ahmet düşmedi. Kendisine karşı evden bir oda edinemedi.

Ahmet de geç gelir evine. Bu gece hangi karısının odasına gireceği Kadriye'nin meselesi. Alt kattaki odanın ışığı yanarsa Emine'nin koynunda sa bahlayacak. Üst kattaki odanın ışığı yanarsa Zeliha'nın koynunda.

Ahmet, ah Ahmet!

İki kadınlar kocası

Şeytanlar hocası Ahmet!

Emine neyse de Zeliha! Emine'yi kıskanmadı hiç. Zeliha çok bozuyor sinirini. Hele de üst kattaki ışık sönüp banyoluğun ışığı yanınca siniri iyi depreşiyor. Tırnaklarını yemeye başlıyor. Hüseyin avluda kusmuşun içinde boğulsa umuru olmuyor. Gözleri uykusuzluktan içinde diken varmış gibi batmaya başlayana kadar perdenin ardından karşı evi gözlüyor. Her gün değil ama çoğu günler böyle yapıyor. Kadriye'nin hayata katlanma şekli belki de bu. Her gece usanmadan aynı filmi izliyor.

Emine'nin yattığı odada kendisi olacaktı eğer evlenselerdi. Üstte de Zeliha olacaktı hıltım içime akacaktı işte. İyi ki de olmamış bizim iş, diye kendini teselli ediyor. O sırada kocası horlayıp, diş gıcırdatıp, yutkunup bir yanından öbür yanına dönüyor.

Hüseyin geliyor aklına. Avluda leş gibi! Sızmış. Kokusundan yanına varılmıyor. İte kaka odasına sokup soyuyor oğlunu. Söylene söylene üstünü örtüyor. Duayla karışık beddua ediyor, sonra vazgeçip sadece dua ediyor. Odadan çıkıp kendi odasına geçerken son defa karşı pencereye bakmak istiyor. Gözleri çok batsa da bu arzusundan alıkoyamıyor kendini.

Sekiye oturuyor. Tülün ardından karşı evin filmini aklından çekmeye başlıyor. Zeliha'nın odasının ışığı yanıkken bir anda sönüyor. Bekliyor banyo ışığını bir süre. Işık yanmayınca içinde garip bir zafer hissediyor. Rahatlamış olmalı ki derin derin esniyor. Üçüncü esnemesinde ağzını bile tam kapatamadığı esnada karşı evin duvarında bir karaltı dolanıyor. Uzun bir karaltı duvarlarda hızlı hızlı geziniyor. Camların kenarlarından duvarlara, Emine'nin odadan Zeliha'nın odaya, diğer odalara, çatıya. Hayır hayır, uyumadı daha ve rüya görmüyor. Kendi bacağına sağlam bir çimdik atıyor. Yok, uykuda değil. Ahmetlerin evinin her yerinde kocaman kara bir yılan dolanıyor. Ay gökyüzünde fener gibi her yeri aydınlatıyor. Basbayağı yılan bu! Paspırlak derisiyle canlı bir kayış gibi. Ne yapsa ne etse bilemiyor. Sabah Ahmet'in yolunu kesse zinhar olacak iş değil! Emine desen bununla pek konuşmaz. Zeliha desen ağzı sakızlı, gevşek hoppanın teki böyle şeye hayatta inanmaz. Elinde Ahmet'in- oğlum bu kız beceriksiz sana yaramaz diyen- annesi yani Kadriye'nin eski kayınvalidesi kalıyor. Onunla da çeşme başında, ovanın dönüşünde iki üç lakırdı etmişlikleri var ama daha ilerisi yok. Hem şey mi diyecek ben bazı günler sabaha kadar sizin evi gözetliyorum sizin evin duvarında geceleri kara yılan mı dolanıyor diyecek! Mümkün değil. Yılan kaybolunca Kadriye de bin bir endişe içinde yatağına gidiyor.

Uyumak ne mümkün?

Ertesi gün karşı evin yılanından daha derin meselelerle gün başlıyor. Kızlar kasabadaki liseye gidiyorlar. Okulun servisi o gün gelmediği için ya da kaçırdıkları için ikisi de eve geri dönüp evde çingar çıkarıyorlar. Baba

sessizce kahvaltısını ediyor. Hüseyin uyanmış bağıra bağıra ağı kesici getir ana diye ortalığı yıkıyor. Kız kardeşlerine öfkelenip sövüyor, evden def ediyor. Kızlar cevap verdiklerinde ayağa kalkıp dövmeye yeltenince düşüyor. Kadriye bu hengamede komşuya seslenip servisçiye telefon ettiriyor, oğlana da parol verip susturuyor. Ortalık sakinleştikçe aklına yılan geliyor, Ahmet geliyor, gece geliyor. Ne yapsa hiç bilemiyor. Kızlar yazılımız var diye tepiniyorlar. Babalarının traktörle onları okula atıvermek aklına gelmiyor.

Kadriye diyor:

Herif kalksana kızları götür! Çayını ağır ağır yudumlarken tamam madem, diyor.

Hüseyin kahvaltı sofrasını beğenmeyip sıcak bir şeyler istiyor. Mutfaktan tavayı getirip önüne atıyor. Akli yılanda. Ne yapsa ne etse? Kime dese?

Yılan ya bunları uykularında sokarsa? Tutup yakalamaları lazım muhakkak. Ya yavruları da varsa. Yılan kindar olur derler eskiler. Kendine zarar vereni unutmaz, yavrularına da unutturmaz muhakkak öç aldırırımış. Şimdi yılanı bu söylerse de öç almaya diye bunların eve yılan doluşursa?

Arada bir şeyler yapıp etse de derin derin içini çekiyor sanki evde yürümüyor da uçuyordu. Bir an önce geceyi bekliyor, aynı şeyi tekrar görmemeyi ve dünkü gördüğünün bir sanrı olmasını diliyor, kabul olacağına inanarak içinden dualar ediyordu. Yılanın bir sanrı olması kafasındaki bütün ihtimalleri bitirip onu rahatlatıyordu ama ya değilse! Ya gerçek bir yılansa! Bütün günü böyle geçirdi. Ne yerdeydi ne gökteydi. Akşam yemeğini hazır etti, kızların odalarının sobasını yaktı, Hüseyin'in zıkkımının parasını erkenden hazırladı ki akşam evde curcuna olmasın istedi.

Yemekten sonra evin adamı uyumaya gitti, kızlar derslerinin başına Hüseyin de derenin kıyısına içmeye.

Kadriye oturduğu odanın ışığını söndürüp pencerenin dibine oturdu. Çaydanlığı da yanına koydu. Başladı karşı evi izlemeye. Saatler geçti. Belki onuncu bardak çayını içti. Hüseyin ve hayırsız arkadaşları olaysız dağılmış olmalı ki Hüseyin de eve ayakta geldi, hemen odasına girdi. Kadriye yılan bekçisi!

Geldi işte yine. Ahmet, Zeliha'da bu gece. Banyoluk da yandı. Kadriye buna üzülemedi ama. Yılan ışık kapanır kapanmaz geldi. Hızla dolandı dolandı. Bugün daha hızlı gibiydi. Bir ara çatıdan aşağı ip gibi sarktı. Yere düşmeden kendini yukarı çekti kaybolup gitti. Kadriye'nin aklına babasından kalan av dürbünü geldi. Çocuklar küçükken oynuyorlardı. Kırarlar bozarlar diye saklamıştı. Nereye koyduğunu da hiç bilmiyordu. Sabahleyin el ayak çekilince dürbünü aramaya başladı. Nereye koyduğunu bir türlü hatırlamıyordu. Her yeri ayağa kaldırdı. Sağ sol dağılınca bazı hatıralar da çıktı meydana.

Dürbünü de sonunda bulmuştu. Pencerenin kenarındaki sekinin altına koydu kimse görmesin diye. Geceyi bekliyordu heyecanla. Bu yüzden bütün işlerini beklentisinin verdiği iştahla hızlı hızlı bitirdi. Senelerdir hem çok yakın hem çok uzak olan, aşkı ilk tattığı adamın evinde geceleri dolaşan yılanın sırrını çözmeye adanmıştı kendini. Çaydanlıkla mesailerine başladılar. Bu gece Hüseyin dünkü saatinde gelmedi. Kadriye de onu pek merak etmedi. Bugün hava biraz bulutlu olduğu için etraf önceki günler kadar aydınlık değildi. Sessizce dürbünü çıkardı. Gerçekten eski olmasına rağmen çok iyiydi. Yılan da işte gelmişti. Evin her yerini dolanıyordu. Çatıya çıkıyor geri duvarlara geliyor, adeta etrafı kolaçan ediyordu. Kadriye'nin kalbi yerinden çıkacak gibi atıyor. Bu şiddetle bütün vücudu sarsılıyor, koltukaltları, ayak parmakları terliyor, çoraplarının ve bluzunun terden ıslandığını hissedebiliyordu. Yılan bir an durdu ve başını Kadriye'ye çevirdi. Kadriye bir çift kırmızı gözle dürbünün içinde göz göze geldi. Saniyelik bir refleksle dürbünü elinden fırlatıp perdeyi çekip kendini geri attı. Ölecekti. Yılan onun karşı evi gözlediğini resmen fark etmişti. Bu nasıl bir şeydi? Yoksa yoksa yoksa...

Bu yılan bir yurt iyesi miydi? O an aklında bir şeyler netleşti.

Birkaç hafta ne Hüseyin'i bekledi ne karşı evi gözledi. Felakları Nasları okudu evinin yedi yerine üfledi. Ayetelkürsili, sirkeli sularla evi sildi süpürdü. Çarşafı güneşletti. Yastıkların içini deşip yünleri havalandırdı. Aslında sağda solda biraz da muska aradı. Bazen ne alaka dese de içinden yapmak geldi. Kocasına güler yüz tatlı dil gösterdi. Adam da erkenden yatağa gitmedi. Korku Kadriye'nin yüzünü karşı evden kendi evine çevirdi.

Zeliha'nın gebelik haberi geldi bir zaman sonra. Emine o şerefe nail olamamıştı. Kadriye kendisi çocuk doğurdukça Ahmet'in kısır olduğunu düşünüp kıvanç hissedirdi. Zeliha'nın gebeliği ise üzülmeye sebebiyet vermedi. Yılanın bakışları aklına geldikçe kendi evini yuvası bilmeye başladı. Neredeyse yirmi senedir bunu hissedememişti. Her şeyin tam ortasında gibi durup aslında kocasına, çocuklarına ne kadar uzak olduğunu o günlerde hissetti. Ahmet'in senelerdir beklediği bebek haberiyle Kadriye'nin evini kendi evi gibi hissetmesi aynı zamana denk geldi.

Yılan her gece evin dört tarafında gezindi. Bebek doğana kadar da çatıdaki yuvasını terk etmedi.

Kadriye bir sabah kızları okula geçirdikten sonra avluyu tavlama için çeşmeye su almaya gidiyordu. İki elinde dolu kovayla evine dönerken yolda Ahmet'in annesini gördü. Saniye aba nereye böyle diye sordu.

Kadın elindeki poşeti açtı tavuk parçalarını Kadriye'ye gösterdi. Sus, kimseye ses etme. Yurt iyemizi beslemek için Molla Cafer'e tavuk kestirdim. Okutup üflettim. Çatının altına bırakacağım. Gelin gebe. Yurt iyesini mem-

nun etmek icap eder.

Yurt iyesi de neymiş gı?

Sus, adı anılmaya gelmez. Cıvcivlerini, tavuklarını bizim bahçeye salma dikkat et.

Kadriye şaşkıındı. Kadın yılanı biliyordu işte. Pek, kendisinin yılanı gördüğünü de ya biliyorsa diye daha da fazla kaygılanmaya başladı. İçinden içinden konuşuyor, bilse söylerdi herhalde diyordu. Hem nerden görecekti? Görse senelerdir illa ki farkına varır lafını da ederdi.

Kadriye uzun süre geceleri pencere önüne yaklaşamadı. Karşı evden kimse de onun eski gözetlemelerini bildiğine dair bir şey anmadı. Kalbinde bir damlacık endişe hâlâ arada dürtse de huzurlu bir şekilde yaşamaya devam etti. Ahmet'ten tamamen kopmasıyla kendini bağladığı görünmeyen zincirlerden de kurtulmuştu sanki. Hüseyin de geceleri çıkmayı ve içkiyi azaltmıştı. Tarlaya tapana beraber gidiyorlar, yorgunluktan uyuyup kalıyorlardı. Gece uykusunun ne kadar güzel ve dinlendirici olduğunu da ana oğul kavramışlardı. Gece uykusunun verdiği huzurun adeta müptelası olmuşlardı.

Derken karşı eve giren çıkanlar arttı. Gelin tam da harmanın ortasında oğlan doğurmuştu. Bebeği kutlamaya gelenlerin haddi hesabı yoktu. Evin önünde her gün kazan kazan yemekler yapılıyor gelenlere ikram ediliyordu.

Kadriyeler tarlaların ekinini biçmek için o sene gece vaktine biçer döver randevusu bulabilmişlerdi. Sabaha karşı evlerine gelip buğday çuvallarını yerleştirdikten sonra kapının önündeki loğ taşına oturmuş üstlerini başlarını silkeliyorlardı. Kadriye'nin gözü gayriihtiyari karşı evin duvarına gitti. Duvar apaydınlıktı. Ay kocamandı. Sanki dünyaya daha yakındı. Kara yılan yavrusuyla birlikte evin duvarlarında bir oraya bir buraya gezinip duruyordu.

MAZLUM DİRİCAN

Görünür Gibi Değil

"Gözlerinizde ince bir duman perdesi var sanki yarı kapalı, gözkapaklarınız daha kayganlaşmamış ve duyarlı, kırış kırış sakallarınız ve elleriniz var ama sizce öyle değil, değil mi? Okuduklarınız sizi yanıltıyor mu? Seslerin peşine düşüp renklere mi karışıyorsunuz? Sakın açmayın gözlerinizi. Hazır mısınız?" Duyduklarınızla yavaş yavaş yaşlanacaksınız..."

M. BUTOR

Pansiyon

Yağmur kaç gündür yağıyordu hatırlamıyordum.

Üst üste yığılan mektupları hiç sıkılmadan okuyordum.

Okumadan önce bir sıraya koymayı denemiş ama başaramamıştım. Çünkü zarflara yerleştirilmemişti mektuplar. Kimin yazdığına dair pek bir emare de bulunmuyordu. Daha ilk bakışta anlaşılıyordu. Farklı kalemlerden çıkmıştı yazılanlar. Hem sağ hem de sol elini kullananlara özgü bir yazıya benziyordu ama tam olarak emin değildim. Bu sebeple yazan -ya da yazanlar- diye nitelendirmenin doğru olacağını düşünüyordum.

Bazıları kırmızı, bazılarıysa mavi mürekkeple yazılmış ve el yazısı sürekli olarak değişmişti. Yazıların değişiklik gösterdiği bir çocuk tarafından bile fark edilebilecek ölçüde aşikârdı. Öyle ki; sözcükler bazı yerlerde birbirinin içine girecek kadar yakinken bazı yerlerde aralara sözcükler sığacak kadar mesafeli duruyordu. Bir yerde kullanılan harf çalı süpürgesi gibi görünüyordu, aynı harf başka yerde gayet nizami bir şekilde kullanılıyordu.

(Pencereden baktığımda yağmurun hâlâ dinmediğini arada bir diner gibi olup sonra gök gürültüleriyle birlikte devam ettiğini -elimdeki son sigarayı içerken- fark etmiş, bir paket daha açıp masaya bırakmıştı ki masada duran mektuplarla yeniden göz göze geldim. Yağmurun başladığı gün dışarı çıkıp birkaç paket sigara alıp dönmüştüm. İyi ki çıkmışım, diye geçirdim

içimden.

Pansiyona geldiğim gün çantamı, hasır şapkamı ve birkaç parça mürekkep şişesini yerleştirmek için dolabı açtığımda bulmuştum bu mektupları.

Kahverengi dolabın içinde sağ köşeye mavi; sol köşeye ise kırmızı mürekkeple yazılanlar birbirine paralel iki sıra halinde istiflenmiş ve iki taraf-takiler de derdest edilip ince bir ip ile dört tarafından sarılarak titizlikle bağlanmıştı.

İki kat aşağı inerek görevliye durumu anlattığımda, orada uzun zamandır kimsenin kalmadığını öğrenmiştim. Görevli: “Çöpe atarsanız alırlar efendim” demişti. Demek kimse kalmamıştı, hem de uzun zamandır, o zaman bunlar ne mübarek, diye söylenerek odaya çıkmıştım.

Toplayıp atmaya niyetlendiysem de atmadım, atamadım. Bir süre masanın etrafında dolanıp durduktan sonra, “Bütün bunların bir anlamı olmalı.” diye düşünerek mektupları olduğu yerden alıp masanın üstüne karşılıklı olarak yerleştirmiştim.)

İçlerinden birini elime alıp kat yerlerinden yavaşça açarak -bunu kutsal bir işmiş gibi büyük bir özveriyle yaptığının farkında bile değildim dersem inanmayın- meraklı gözlerle usul usul göz gezdiriyor, satırlara parmakla-rımla dokunuyordum.

Bir süre sonra mektuplardan -mektup olup olmadığına kanaat getiremediğimden olacak, günlük ya da anı da olabilir diye mırıldanırken- okunaklı olan yerleri işaretleyerek çıkardığım anlamları not etmeye başlamıştım.

Not ederken birtakım değişiklikler yaptığının sonradan sonraya farkına varacaktım. Mesela, “Burası olmamış...” der gibi bazı kelimelerin üstünü tek çizgiyle çizip, boş bulduğum yerlere bir sözcük ilâştirecek, belki de beğenmediğim yerleri yok sayarak yeniden yazacaktım. Kendi sözcüklerimi kullanırken suretimden -yaramaz çocuklarınkine benzer- kocaman gülümsemeler geçecekti. Sonra bakışlarımı ve parmaklarımı yazılanların üzerinde yoğunlaştırırken tebessüme dönüşen gülümsemeler yavaş yavaş kaybolacak, gözlerimi kısıp keskin bakışlarla dikkat kesilecektim.

Bunları yaparken zamanın nasıl geçtiğini fark etmeyecek bazen çayı bazen ağızımdaki sigarayı unutacak; mavi ve kırmızı mürekkeplerden taşan sözcüklerin -neden burada olduğu ya da kime, kimlere ait olduğunu umursamadan- bir ileti bir mesaj taşıdığını rahatlıkla düşünebilecektim.

Düşüncelerimde haklı olabilirdim.

Çünkü bu metinler, insan ruhunu etkileyecek duygu dolu sözcüklere, garip ve acımasız olaylara yer verdiği gibi sanata-edebiyata dair olduğunu tahmin edebileceğiniz manidar isimleri, anlatıları barındırmakla da yetinmiyor, şiirden öyküye; resimden müziğe kadar farklı alanlara değinerek okuru bir

yerlere sürüklemekte ısrarcı görünüyordu.

-Kararımı vermiştim artık, mektup, anı, günce değil de daha genel bir ifadeyle 'metin' diyecektim yazılanlara, 'metin' kelimesi şahsıma aitti, vurgulamayı ya da altını çizmeyi elzem görmeyecektim.-

Tüm bunları düşünürken önümdekileri iyice süzmüş -pencereyi kapatıp yağmuru dışarıda bırakarak- tekrar masaya ilişmiş, üst üste katlanan metinlerden birini alarak okumaya başlamıştım.

Yapılan ufak tefek değişiklikleri -bu değişikliklerin tam anlamıyla nasıl olacağını biliyorum desem yalan olabilirdi; baştan aşağı da olabilirdi -metinlerin birbirine karışmaması için verilen isim ya da numaraların şahsıma ait olduğunu bildiren notu sol elimle ve siyah kalemle temiz bir kâğıda şimdiden yazmıştım.

Artık hem okuyabilir hem yazabilirdim.

"Ensar'ın Elleri"

"Onun öldürüleceğini herkes biliyor ama kimse konuşmuyordu" diye başlayan, katlana katlana dört parçaya bölünmüş bir kâğıt vardı elimde.

Tüm yazı, çizilen bir el figürünün içine hapsedilir gibi yazılmıştı.

Yazı avuç içinden başlayıp daralan el figüründeki parmak bölümlerine kadar uzanıyordu. Biraz dikkat edilirse çizilen el figürünün küçük bir çocuğa ait olduğu fark edilebilirdi. El figürü çağrışıma çok açıktı ve bildiğim kadarıyla birçok anlama geliyordu. Tapınmayı, kutsamayı, yaratanın gücünü ve kudretini temsil ediyor olabilirdi. Bir keresinde rahmetli dedem fidan dikerken "Benim elim değil Fatıma anamın eli..." diyerek başlamıştı işe. Her şeyden önce kadını ve erkeği; ateşi ve suyu, sadakati, çağrıştırıyordu bu figür bana. Bu sebeple olacak dikkatimi cezbeden kâğıdı elimden bırakmadan devam ettim okumaya.

"Onun öldürüleceğini herkes biliyordu ama kimse konuşmuyordu.

Korkuyorlardı çünkü. Bilmeleri hiçbir şeyi değiştirmeyecekti. Öyle çok korkuyorlardı ki kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Bir şey bildiğini söylemek şöyle dursun, ölecek olan kişiyi tanım görünmek bile kendisi ile birlikte ailesini cehennemin tam ortasına atmaktan başka bir şey değildi. Dahası da vardı. Ölecek olan kişi ailesinden biri tarafından cezalandırılacak ve sebebi asla açıklanmayacaktı. Herkesin tahmin ettiği ya da bildiği bu husus hiçbir zaman hiçbir yerde dile getirilmeyecek tüm sorulara susarak cevap verilecekti. Ölümü bir kurtuluş olarak görmemesi için maktul en yakını tarafından cezalandırılmak zorundaydı. Bu onu ölmekten daha beter edecekti. Kin vardı. Onlar kin yerine rikbûûn diyorlardı buna. Yani bağlamak, baştan aşağı kin bağlamak..."

Durdum, böyle bir şey nasıl olur, diye düşünmeden edemedim. Ölümünden acı ne olabilir ki? Yazılanlar tüylerimi diken diken ederken okumaktan da kendimi alıkoyamıyordum.

“Kına hazırlanmıştı. Sandıktan çıkarılan kar beyazı leçeğe bir parça kına sürüldü ve duvara asıldı. Kınanın kuruması beklenenecekti. Bu esnada bahçelerdeki kapılar dâhil, tüm kapılar kapatılmıştı.

Ensar içeri getirilmiş, gözlerinin altına ve eline kına yakılmıştı. Annesi başının üstündeki örtüyle birlikte boynunu eğmiş öylece bekliyordu. Boş bir kâğıt ve kırmızı bir kalem verildi Ensar’a. Elini kâğıdın üstüne koyup parmaklarını iyice açarak çizdi. Okuyup yazmayı öğrendiğinde figürün içini kendisi dolduracaktı.”

Metin burada bitiyordu. Kâğıdı çevirip baktım, diğer metinleri hızlıca kurcaladım, merak içimi kemirmeye başlamıştı. Masanın üstünde kırmızı ve mavi mürekkeple yazılmış kâğıtlar uçuşuyordu.

Ama gerisi yoktu.

Kâğıdı tekrar elime aldığımda el figürünün içindeki tüm yazıların silinmiş olduğunu gördüm. Hayret içerisindeydim. Nasıl olurdu? Kalkıp hızlıca elimi yüzümü yıkayıp masaya döndüm. Ellerim titriyordu diyebilirim. Az önce okuduklarımdan hiçbirisi yoktu. Kâğıdın üstünde sadece küçük harflerle ‘Ensar’ın Elleri’ yazıyordu. Bunun bir yanılsama olduğunu düşünüp kendimi avutmaya çalışırken ani bir hareketle -nedendir bilinmez- kâğıdın arkasını çevirip elimi üstüne koydum ve bir süre öylece kaldım.

El figürünün kafamda çağrıştırdıklarını düşünürken bir yandan da parmaklarımı iyice aralamış koyu bir kalemle kendi el figürümü çiziyordum. Elimin kâğıdın üstünden kaldırdığımda yetişkin bir erkeğin kocaman eli ve geniş parmak araları karşımda duruyordu.

Hatırladığım kadarıyla bir elin avuç içi yukarıya dönükse gökten alınan güç ve kudreti yani kadir olmayı simgeliyor; aşağıya dönük olması ise bunun insanlara aktarılması gereken birtakım şeyleri ifade ettiği anlamına geliyordu.

Çizdiğim el figüründe avuç içi aşağıya bakıyordu, benim anlatmam, figürü parmak içlerine kadar tamamlamam mı gerekiyordu?

Bunları düşünürken az önce okuduğum ya da okuduğumu sandığım isim geliyordu aklıma. Ensar yardım eden, yardım edenler anlamına geliyordu yanlış hatırlamıyorsam. Okuduğum ya da okuduğumu sandığım metni açıklığa kavuşturacak yeniden inşa mı edecektim?

Böylelikle isim bir anlama mı erişecekti?

Yoksa yeni bir başlangıç mı yapacaktım?

Bilmiyordum.

Çizdiğim sağ el figürünü sol elimle içeriden dışarıya doğru yazacaktım. Çünkü malumunuzdur yukarıda belirttiğim üzere ben bir solaktım. Sağ dirseğimi masaya koyup kâğıdın üstüne eğilmiştim. Parmaklarımın arasında duran kalem kâğıda bakıyordu. Başlık atma hakkını kendinde görmüş olacağım ki hemen sol elimle figürün ortasına ‘yabancı’ diye yazıverdim.

“Yabancı”

“Elimde kâğıt ve kalemle -sislerin arasından- çıkıp gelmişim sanki iskeleye.

Hasır bir şapka vardı başımda. Yorgundum. Sebebini bilmediğim bir yorgunluktan bu.

Asırlık bir yolu yürüyerek kat etmiş olabilirdim. İçimde dötrnala koşan bir heyecanın yorgunluğu da olabilirdi duyumsadığım. Belki bu yüzden, içimde bir yerlerde duran o keskin bıçağın, ben böyle yontu sessizliğinde durdukça, en keskin yanıyla, bana şekil vermesine izin vermiş oluyordum. Oysa kalkıp yürümeli, birkaç paket sigara alıp pansiyonun yolunu tutmalıydım. Burada durdukça, ıslanacak, kendi uçurumuma yuvarlanırsın gibi, azar azar uçurumuna yuvarlanacaktım yazamadığım sözcüklerin.

Kalkıp yürümeli

-yürürken de-

masa üstünde yarım kalan sözcükleri düşünmeliydim.

Uzaktan gelen bir adamın öyküsüydü bu.

Kıyıya yakın bir pansiyona yerleştirmiştim onu.

Siyah bir çanta vermişim eline. Sessizdi adam. Esmerdi. Çevresiyle arasına koyduğu en büyük mesafeydi esmerliği. Konuşsa, bozkırda rüzgâr estiğini; susunca, suskunluğuyla herkesi boğmaya çalıştığını bilemezsiniz.

Mevsimi olmadığı halde gelip pansiyona yerleşen bu adamı konuşuyordu kasaba halkı.

Kıyı kahvelerinde, plajda, iskele meydanında, daracık sokaklarda üç beş kasabalı bir araya gelse siyah çantalı adamın ne taşıdığına dair tahminler yürütüyorlardı. Kimilerine göre sadece birkaç evrak vardı çantada. Geçmişini anımsamamak için yanına eşya almayan bir kırgındı belki. Kimilerine göreyse geldiği yerin nehirlerini, dut ağaçlarının serinliğini, nal seslerini, at kışnemelerini, adımlarının sessizliğini, hasretlerini ve şefkatini taşıyordu çantasında.

Bir keresinde çantayı açıp kâğıt, kalem ve birkaç şişe mürekkep çıkardığını gören bir kasabalı duymuştu bu sesleri. Sanki ölümleri taşıyor, ayrılıkları, yok olup giden, kuruyan elleri, diye mırıldanarak geçip gitmişti yanından da hasır şapkalı adam hiçbirini duymamış gibi pansiyona doğru seğırtmişti.

Parmaklarındaki kurumuş mürekkep lekelerini de görmüştü o an kasa-balı, çoğu zaman elleri cebinde gezmesinin sebebi bu olsa gerek, diye düşünmüş ve önüne gelen herkese anlatmıştı bunu.

Gelişinin üstünden gelip geçen zaman yavaş yavaş geldiği yeri silivermişti teninden.

Bazen pansiyonun ikinci kattaki odasından tuhaf sesler geliyor ve o ışık hiç sönmüyordu. Sanki biri anlamını hiç bilmediğimiz isimleri tek tek kulaklarımıza fısıldıyordu. Ve kasaba halkı, çoğu zaman ellerinde kâğıt ve kalemle sislerin arasından çıkıp gelen hasır şapkalı adamı arıyordu.”

Sol elimle çizdiğim sağ el figürünü, sol elimle tamamlamak üzereydim. El figürü gittikçe daralıyor, yazacak yer azalıyordu.

Pencereyi açıp bir sigara yaktım. Dışarıda hâlâ yağmur yağıyordu. Yağmurun altındaki kasaba yavaş yavaş belleğimden siliniyordu. Öyle ki cama yansıyan görüntüm bir görünüp bir kayboluyordu.

Kaybettiğim şeylerin yokluğu ilgilendirmiyordu beni.

Saçlarımın sakallarımın içinde bulunduğum zaman diliminde yıpranmış olması ve bilhassa gövdemin ezilip büzülen kimi yerlerde yarım kalan sözcükler gibi eciş bücüş durması ilgilendirmiyordu.

Tenimizde bir bıçak gibi bilenen törelerimiz, isimlerimize yüklenen anlamlar şurada dursun bir süredir yağan şu uğursuz yağmur ilgilendirmiyordu.

Ellerimin sınırlarını aşmak ve göz kamaştıran o sonsuzlukta sadece ben olarak duyulmak, harflerin ardından tatlı bir tebessümle görülmek istiyordum.

Sigaramı pencereden aşağı doğru attım.

Masa üstündeki kâğıtları toplayıp çantama yerleştirdim ve aşağı indim.

Pansiyon görevlisini selamlarken bir oyunun ulu orta yerinde sahneden çekiliyormuş gibi şapkamla hafifçe eğilerek selam verdim.

Üst üste kapanan zaman ve önümde uçuşan yapraklarla sokaklarda incecik bir tülün salınışı gibi inceden salınıyordum.

Ellerimden arta kalan kelimelerin boşluğu ve bu boşluğun sessizliğinde yankılanan kendime, kulaklarıma gelen sesleri ve uğultuları ekleyip hiçbirine aldırış etmeden ilerliyor, gövdeme yaslayıp durduğum çantamdaki harflere yaslı bir mızık oluyordum.

ZÜBEYDE ANDIÇ

Acıdan Kalma Uyuşukluk Üzerine Edilebilecek
Lafların Toplamı

Yol çalışması varmış yine. Kapatmışlar yolu.

Arka yola sapıyorum. Mobilyacılar, hurdacılar, oto tamircileri, lastikçi, yıkamacı... Sanayinin arka tarafı.

Dışına bakıp içini gördüğüm onca yüz ve onca dükkân arasından geçip gidiyorum.

Sanılmasın ki şikâyet ediyorum. Zaten bana çok da yabancı değil bu yol.

Şehrin gereksiz kalabalığından sıyrılmak, buğday tarlalarını bastıran mor çiçeklerin büyüüne kapılmak için benzinlikten aldığım kahveyle arabayı kenara çekip buralarda soluklandığım çok oldu. Terk edilmiş evlerin açık kalmış pencerelerinde sallanan perdelerin ardında olanları görmeye çalıştığım da... Yıkamacının önünden sağa sapınca yıkılmış evin bahçesini bekleyen erik ağacının çiçekleriyle sohbet etmişliğim de var.

Son zamanlarda bu yoldan geçerken keresteciye takılıyor gözüm.

Ağaç kesileli epey olmuş, belli. Hızarın böldüğü yerler kararmış. Gövdeyi kaplayan kabuk yer yer soyulmuş ama bazı yerlerde sürgünler, rüzgârın ısılgının önü sıra dalgalanmaya devam ediyor. Bu nasıl enerji, bu nasıl yaşama bağlılık, bu nasıl gövde gösterisi böyle?

Koca koca tomrukların üzerindeki sürgünlere tutunup ayağa kalkmak istiyorum.

Parça parça edilip öbek öbek yığılmış, kökünden uzağa düşmüş ama yaşıyor! Yeniden hızara girip ince ince bölüneceğinden habersiz; bir su kenarında uzayıp gideceğinin, yapraklarıyla konuşacağını, gölgesine oturanları hışırtsısıyla serinleteceğinin hayalini kuruyor belki de kavak ağacı. İçi gün geçtikçe oyulacak evlerin çatısını çatacağından, gece kaçacağını ele verecek o talihsiz gıcırtıyı çıkaracağından, içinde geçtiği türküden bîhaber:

Evlerinin önü kavak, elim kına yüzüm duvak, merhamet et halime bak, oy

sebebim oy.

Bugün hava bulanıktır, ciğerim başı yanıktır...

Ben söylemiyorum, türkü böyle söylüyor ama doğru söylüyor. Öyle olmasa nereden hatırlayacağım şimdi o türküyü? Gönlümüze düşenin durumlarla kesişmesi bu değil mi?

Dudağımın kenarında bekleyen sigarayla kavağın haline dertlenirken hatta kendi derdimi başka bir dertle katmerleştirmeye çalışırken arabadaki oturuşuma çevrilmiş, meraklı bakışların gölgesi düşüyor ara ara üstüme. Günlerdir iki yakasını bir araya getiremediğim dolayısıyla da gönderemediğim mesajı kapatıp yayıldığım koltuktan doğruluyorum usulca.

Bakmayın! Ağzıma kadar doluyum. Taşmak için bahaneye ihtiyacım yok ama burası hiç yeri değil.

Radyo da halden anlamıyor bugün.

Ezim ezim eziliyor yüreğim, çok yalvardım kabul olmaz dileğim...

Bu kadar olur! Nasıl da denk geliyor her şey üst üste.

İkbalî yaver gitmeyip bir kenara yazılan yalnız sen değilsin Sümmani, diye bağırasım var.

Tak!

Yazar, “Yüreğime Üç Çivi” deyip noktayı koymuş ama ben o noktayı kaldırıp virgül atıyorum ve yüreğime saplanan çivileri sökmekle uğraşıyorum. Yüce dağ başından indiremediğimin, yönünü yönüme döndüremediğimin derdiyle bir avuç gazele dönüyorum oturup kaldığım koltukta.

Yönümü çeviriyorum.

Türküdekine değil, gideceğim yere. Yolum bu tarafa düşmüşken ertelediğim işi de halledeyim.

Servise git, benzin al, arabayı yıkat, lastikleri değiştir... Hepsini benim yapmam gerekiyor.

Kamyoncu duyulmamış küfürleri havada çarpıştırırken, tulumundan yağ damlayan motor ustası alnında biriken teri silerken, traktör tamircisinin önünde ellerini arkadan bağlayıp kısıp gözlerle etrafı seyreden Ali dayı- siz adını gönlünüzce değiştirebilirsiniz- “Bunun burda ne işi var?” şaşkınlığıyla bana bakarken lastikçinin önünde durdum.

Dükkanın adı kanaatkâr olunca müşterisi çok oluyor demek ki, dükkân bir hayli kalabalık.

Yolu kapatmamak için kenara çekiyorum arabayı. Sol cama eğilen usta, “Hoş geldin Hoca, biraz bekle!” diyor.

Hay hay! Beklerim. Bekleme ustası oldum iyice.

Beklenen değişse de yapılan eylemin değişmemesi sorunsalı.

“Abla, arabayı şuraya çek!”

Çekeyim.

Çekeyim de ben önümü göremiyorum ki nasıl çıkayım o daracık yükseltinin üstüne? Şoförlüğümü puanlayacak bakışların hışmına uğramamak için anahtarı ustanın avcuna bırakıp oturabileceğim تنها bir köşe arıyorum hemen.

Dükkânın oto kuaförüne bitişik tarafında duran ve devlet dairesinin soğukluğunu kaybetmemiş eski bir koltuğu gösteriyor anahtarı alan genç usta. “Abimiz getirseydi keşk...” diyecek oluyor.

Gördüğü, bildik bir Türk filmi sahnesi.

Vaziyete aşına, tanışıklığımız bir önceki mevsimden olan usta; mesele- nin daha fazla dallanıp budaklanmasına meydan vermemek için içerideki küçük odayı gösteriyor.

“Çay?”

İçinde bulunduğum ortama ve dahi hayatımdaki bütün ortamlara yakı- şan tek içecek: Çay, hayati sıvı!

Çırak, ustasının bakışıyla çaydanlığa yöneliyor.

Bahar gelmiş ama dükkânın içi de daha ısınmamış. İngiliz anahtarla- rının yorgun yüzlerine sırtını dayamış küçük tüpün üstündeki alüminyum demlikten nazlı, ince bir buhar yayılıyor etrafa. Ne işe yaradığını bilmediğim yağlı metal parçalarının soğukluğuyla iyice üşüyorum.

Cem Karaca şarkısının baş aktörü tamirci çırağı, lastik karası elleriyle çayımı getiriyor. Utangaç. Bütün çıraklar gibi hüznölü, bütün çıraklar gibi ipince...

Tak!

Yeni mevsimin lastikleri üst kattaki bölmeden indirilirken ben dükkân- daki her eşyanın, her hareketin gölgesinin içinden geçiyorum.

Küçücük, isli bir oda. Duvarda, ihtimal ki yaşan(a)mayan günlerden ka- lan iki takvim yan yana. İçinde bulunulan zamana ait hiçbir iz yok takvim- lerde. Biri geçen seneden kalma, biri de hangi ayda olduğumuzu ıskalamış. Formika masanın üstüne kestirilmiş camın altındakiler, bu küçük dünyanın belleği. Kazanılan ilk para, kartvizitler, faturalar, fotoğraflar...

Fotoğraflardan birinde mavisine lastik karası henüz bulaşmamış dükkâ- nın önünde beş adam. Ortada duran, kanaatkâr ustanın gençliği.

Bir o fotoğrafa bakıyorum bir de camın üstündeki yansıyama. Tamam- lanmamış işler listemin en başındaki mesele, dumanlı gözlerimin içinde beliriyor. Telefonu elime alıp günlerdir taslak halinde bekleyen mesajı oku- yorum.

Söz vermiştim kendime: Aklımdan bile geçirmeyecektim. Bile bile kendi- mi yaralamayacaktım, lime lime etmeyecektim yüreğimi. Sımsıkı kapatılmış

perdelerimi aralayıp başımı dahi uzatmayacaktım başka bir göze bakmak için. Yasaklı kelimelerin üstünü bir kez de ben çecektim. Elma bile yemeyecektim karşı koyulamaz çağrışımlara esir olmamak için. Sevmek de gönüllü bir yaralanmadan başka ne idi? Kalabalıklar içinde yalnız, ölümü bekleyecektim. Aşk, arzu, sevda neme gerekti. Yapamadım. Koştum, bana benzeyen cümlelerini buldum, okudum. Aynı yaralara denk gelen öykülerde gezinirken hüznün yeni tonlarını keşfedersem yeni öyküler yazmak için çantamda taşıdığım defterimi çıkardım. Kelimelerimi topladım. Topladıktan sonra artık gönlüme yük olanları ayırdım. Söylemeseydim deli olacaktım: *Ellerin elime değdiği zaman, ister ölüm olsun ister ayrılık.*

Dükkânda hangi yandan geldiğini kestiremediğim, içimde de kesintisiz çalan o vakitsiz türkü.

Her kör satıcının bir kör alıcısı olurmuş.

İki çıplak bir hamama yakışmış.

Körsem görene, çıplaksam giyiniğe tutunamaz mıyım?

Unuttum, kaçınıcı "Tak!" bu?

"Abla, araba hazır!"

NAGİHAN ŞAHİN

Hepimizin Ölüsü

Burada bir tanesi var. Dibi görünmüyor.

Terli başını kuyuya doğru eğdi, paslanmış çıkırığa tutunuyor, aaaaaa, diye bağıyor kuyunun dibine doğru, ses pek yankılanmıyor, burnuna nemli, kokulu bir hava değdiğini sanıyor, karanlık, kesinlikle hiçbir şey görünmüyor. Doğruldu şimdi,

İnsan güpegündüz göremiyor diye söyleniyor, çünkü insan kördür. Kör doğar, az sonra görüyorum sanır ama ölmeden önce dönüp bakar ki hep kör kalmış. Belki inandığı Tanrı'nın takdiridir bu: Gözlerini erken açamaz insan, hep aynısını yapar; ondan öncekilerin geçtiği, yürünmekten sertleşip düzleşmiş, üzerindeki çalı çırpılar kenarlara çekilmiş o yollardan gönül rahatlığıyla geçer. Geçtiğini sanıyor. Geçerken de hep aynı kuyulara düşüyor, aynı dereciklerde boğuluyor. Kurtulursa, nasıl da körmüşüm Allah'ım diye dizlerine vuruyor. Ama bacağı çoktan kırılmış, dirsekleri çatlamış, saçları dökülmüş, düştüğü soğuk suda ciğerleri nem almıştır. Geçmiş ola.

Derin bir nefes alıyor sözlerinin burasında, Midas'ın topraklarında olduğumuzu unutmayalım, derdini anlatmak istiyor, bunu tek başına beceremeyeceğini bu giriş söylevinden anlayabiliriz, çünkü asıl anlatmak istediği bambaşka bir şey, bir türlü doğru başlangıcı bulamıyor, üstelik bunun için bir kuyudan fazlasına ihtiyacı var. Derler ki bir Belen Hanım vardır ve yola çıkacaklara kol kanat olur. Geçitleri geçilir kılar, cini, şeytanı, belayı, yanlış yollara sapmayı uzak tutar insanlardan. Belki, en hikmetlimizin bile bilmediği şeyler var hâlâ, o zaman dertli dostumuzun adına Belen Hanım'ı yardıma çağıralım da bu yolculuğu düzgün gitsin, hadi yeni baştan:

Arabistan'dan esen rüzgârların, zengin mineralli çöl tozlarını koskoca Atlas Okyanusunu aşıp dünyanın ta bir ucuna, Amazonlar'ın ayakları dibine götürmesi bir yolculuk. O kırmızı kırmızı tozlar okyanusun dibinde de parlıyor, Amazon'un bereketli toprağında da. İşte, yol, yolculuk, görmek, varmak diye buna denir. Ya da her sene kıtadan kıtaya, pusulasız göç edip duran

yaban kazlarınıninkine. İnsan akıllı varlıkmiş da, dünyayı, evreni, hayatı, tanrıyı, tanrısızlığı çözecekmiş. Külliye yalan, aldatmaca! Bilen varsa taşdır, topraktır, çöl tozudur, göç edip duran yaban kazlarıdır. İnsan cahildir. İnsan hem kör hem cahildir de iyi yürekli midir sanki? Nah!

Kusura bakmayın, bu arkadaş biraz Janus gibi. Doğrusu biraz değil tam Janus. Böyle hoş, zarif, oyunbaz şeyler söylüyor bir yüzüyle, diğeriyle öfkeli ve kaba. Haksızlıklar, yalanlar ve uydurmalar karşısında kaba. Elinin parmakları birleşiyor, yumruk oluyor, çeşitli salınımlar yapıyor işte böyle olur olmadık zamanlarda.

Lafı dolandırdığının da farkında. Belen Hanım pek oralı olmamış anlaşılan. İş başa düştü, arkadaşın derdi Merve'nin öyküsünü anlatmak. Her türlü anlatırdı aslında, ama şuna takılıyor, öyküyü süsleme sanatı sanan büyük çoğunluk canını sıkıyor, bu öykü de süslenmeye ve demagojiye çok yatkın, kendisi de tastamam duygu dolu. Bu yüzden yediği şeyi yapıp tuzağa düşmekten korkuyor. Kararlı olması ise güzel; o sözcük tantanasını yazmaktansa susar daha iyi. Şıkır şıkır tasvirler doldurarak, gamlı tamlamalar kurarak, aforizmalar üfleyerek bu canavarlık öyküsünü anlatmayacağını biliyor, hem acıma duygularını doyurup işi orada bırakmaktır bu, biraz gözyaşı biraz ah vah, konu kapanmıştır, alacağımızı almış vereceğimizi vermişizdir salya sümük ağlarken, ya da özlü sözlerin altını çizirken, oysa öfkedir insanı diri tutan, yalın, süssüz ve tek olan öfke. İşte bu yüzden ihtiyar, yağmurların ve rüzgârların oyduğu yüzüyle anlatabilir ancak. İşte bu yüzden, insan nah iyidir.

Herkesin kendine ayırdığı o mutena okuma saatlerinde, çayının kahvesinin yanında, canlı ders başlayana kadar, çocuk kreşten gelene, ezan okunana kadar, paydosla servisin gelişi arasında, güneşin kızgın sıcağı geçip denize girene kadar... Bu zar zor ayrılmış, instagram'dan, twitter'dan koparılmış kıymetli zamanlarda, insanların canını sıkacak bir öykü yazmaya karar veriyor. O iyi okurların çoğunun körlükten, canavarlıktan zaten bıkmış olduğunu da biliyor,

Siz okudukça görür oluyorsunuz da canavarlar munisleşip insan-ı kâmil mi oluyor? Nah oluyor. Sizin yumuşak kalbiniz, yaşaran gözleriniz eli böğründe zavallılar gibi kalakalıyor. Yol daha çekilmez oluyor. Çekilmez olunca şöyle dağa bayıra çıkıp bir derinden bağırabilseydik keşke. Daha iyisi canavarlara karşı el ele verip bağırabilseydik, kanunu onlar değil biz koysaydık!

Burada soluğu kesilen arkadaş sakınlaşması için kuyunun yanı başına oturtalım. Bu eskiden bahçe olan yerde sarı papatyalar, at çıtlıkları, sümüklü meryemler rastgele açılmış. Çimenlerin birini koparsın ve çocukken annesinin öğrettiği gibi ondan bir düdük sesi çıkarmaya çalışsın.

Merve'yi televizyonda gördü. Haberlerde. Neredeyse bir yıl olacak ama

Merve kendini hatırlatıp duruyor. Vesikaliğini koymuşlardı ekrana: Otuzlu yaşların rengi çökmüş, sakın bir yüz.

Merve'nin televizyona çıkabilmesinin sebebi ölmesiydi.

Dünya dediğimiz barbarlık sahnesini, bir bilinmez platforma çivileyerek sabit durmasını sağlayan, böylece başımızın dönüp midemizin allak bullak olmasını engelleyen çiviler yerinden düşeli beri, haberlere konu olmanın iki şartı var: Ölmek ya da çok ses çıkarmak. Çok ses çıkaranlar arasında halen maymunlar önde, o çirkin dişlerini çıkararak, dudaklarını büzerek, çıplak popolarını göstererek ele geçiremeyecekleri kamera yok gibi, ölüm ise daha sessiz gibi duruyor ama onun da kriterleri var aslında. Yani öyle her ölü, her ölüm ana haber bültenlerinde işlenmiyor. İşlenenlerin ise süresi, tekrarı, unutulmaması ya da unutulması, hep bir takım insanların bir takım hesaplarına bağlı. Burada da Merve'nin kendi kendini öldürmesi değil ardından bıraktığı mektup habercilerin bir anlık dikkatini çekmiştir, bunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Çünkü onun ismini de bir daha anan olmadı.

Evet, Merve'yi ekrana çıkaran, Merve'nin kendini balkondan aşağıya bırakırken ardında bıraktığı mektuptu. O mektubu yazmadan gitseydi bu kadar bile görünür olmayacaktı.

Merve, arkasındaki mektupta gizli katillerini işaret etmiş. Tabii o katillerin arkasında durup omuzlarını sıvazlayan büyük gücü yazamamış, ölümlerini bile korkmuş ondan. Hangimiz korkmuyor ki.

Arkadaş düdüğü sesini çıkaramıyor, aramıza dönüyor mecburen, Merve'nin kafasının içinde dolaşmayı deniyor önce,

Beni kınarlar, dokuz köyden kovarlar, bu atalarımızın sözüdür, o atalar ki bozukluğu düzeltmek yerine sadece sözünü etmişler, ben mi değiştireceğim diye mi düşündün, yoksa aralarına almazlar artık, üstelik işimden gücümden olurum diye mi? Ne düşündün Merve?

Arkadaşımız Merve'yi anlayabilecekler grubunda değil, Merve'nin duygu durumunu anlamaktan uzaklaşıyor, oysa çok basit, her gemi aynı kaldırma kuvvetine sahip değildir, betonlaşmış düşünceler ve boğucu duygular bazen insanı olduğundan kör yapar,

Şimdi de kendi bildiklerini anlatıyor ona, sanki karşısına almış konuşuyor,

Merve, burada kanunlar çok sevilir, çünkü aralarında çok tatlı, minik minik boşluklar olur, istediğin gibi doldurabileceğin boşluklar. Sonra burada insanlar deriyi ve büyük oturakları çok sever, deriden, yumuşacık, arkılığı yüksek, heybetli oturakları. O ne heybet, oturanı öyle sarmalıyor, öyle rahat ettiriyor ki, öyle dayıyorsun ki sırtını, dimdik, güçlü bir duruşun oluyor, eğilip bükülmekten yamulmuş postürün öyle düzeliyor ki. Aman Allah'ım, öyle bir

şeye bir oturdun mu dünya senin oluyor, gözünün gördüğü, elinin erdiği, imzanın yettiği dünya senin oluyor. Asarsın, kesersin, onu buradan alır, oraya korsun, oradakini alır buraya korsun. Telefonların, ricacıların, minnetçilerin hiç bitmez, hep aranır sorulursun, böyle Saba tahtı gibi bir şeydir o Mervecik, Belkıs olsa o bile bunlardan bir tane muhakkak isterdi. İyilik yaparsın onun gücüyle, yüce gönül senin değil mi yaparsın, atarsın bir imzayı, çok istekli birini istediği makama kavuşturursun, hem kanunda yeri yoksa bile o boşlukları niye bırakıyorlar değil mi? O iyilikler kime mi yapılır, basamakları çıkarken kimlerin üzerine bastıklarını umursamayanlara. Bir dakika bile düşünmezler. Merve, sen o tür insanları bilmezsin, bilemedin. Hem buralarda üzerini örterek çözerler problemleri ve eksiklikleri, bayrak elden ele dolaşır, eksiği sağ salım devretmeye bakar o bayraklı el, sırasını savmaya, böyle gelmiş böyle giderdir çünkü, yanlış olan kaide olmuştur bir kere, işler öyle yürür, yürüyen tekere dürüstlük çomağı sokulmaz. Niye uymadın kurumsal töreye? Söyle, neden uymadın?

Şaka yaptım Mervecik. Keşke bu olanlar da şaka olsa. Tünelin sonunda hep ışık olsa.

“Ben yapmadım, masumum. Kameralar var her yerde. İzleyince herkes görecekt.”

Arkadaş çimenlerin en uzununu aldı, bu kez ses çıkaracak gibi, ama dudaklarına götürmüyor. Etrafındaki kameralara gösteriyor.

ÖZAY ERDEM

Boncuklar, Adımlar Ve Ekmek Kırıntıları

Benim için gün, çayı ocağa koymakla başladı. Ankastrenin düğmesini araba kontağı gibi çevirirdim. Çıtçıt sesleriyle porselen çaydanlık kendisini alev çemberinin ortasında bulurdu. Ardından yavaşça perdeyi aralardım. Her gün aynı hareketliliği ve telaşı görmezsem sıradan bir güne uyandığıma inanmazdım çünkü. Dışarıdaki hayatın olağan seyrinde aktığına ikna olunca bileliğime geçirdiğim tokamı çıkarır, saçlarımı toplardım.

Oturduğum apartman caddeye bakıyordu. Yolun karşısında sırt sırta vermiş iki okul binası vardı. İlkokulun müdürü Müfit Bey ankastrenin düğmesini çevirdikten beş dakika sonra gelir, arabasını yol kenarına park ederdi. Toprak bahçeye adımını atınca da olduğu yerde durur, şöyle bir etrafı süzüp sonra binaya girerdi. Perdeyi biraz daha aralayıp beklerdim ben de, hayalimde makam odasına kadar ulaştırırdım Müfit Bey'i. Onun mütevazı ve gösterişsiz adımları her zaman hoşuma giderdi. Çayı demlerken ortaokulun müdürü Polat Bey görünürdü bu sefer -yol kenarında durmazdı o- betonla kaplı bahçeye girip öyle park ederdi arabasını. Kahvaltı tabaklarını itinayla bir çember oluşturacak şekilde tepsiye dizdiğimdeyse çocuklar ve öğretmenler caddenin her iki tarafından sükun ederdi.

Beyaz, katlanır bir çalışma masam vardı. İçinde renk renk irili ufaklı boncukların bulunduğu plastik kutular bir kenarında, farklı kalınlıktaki iplerden oluşan yumaklar ve şekil vermek için kullandığım kalıplar diğer kenarında dururdu. Kahvaltımı yapınca başına geçerdim işin. Birbirinden ilginç bileklikler, kolyeler ve sıra dışı küpeler yapmak için saatlerce kalkmazdım yerimden. Öğrenciler hocalarının doldurduğu tahtayı defterlerine işlerken ben de boncuklarımı dizerdim iplere. Bu sırada televizyon hep açık olurdu. Sabah haberleri bitince orta yaşlı şarkıcıların sunuculuk yaptığı kadın programları başladı. Geniş, çamaşır suyu dökülmüş gibi pırıl pırıl parlayan stüdyoya davet edilirdi konuklar. Tam ortaya konmuş cırtlak renkte bir avangart koltuğa sunucuyla birlikte oturarak -patlayan kahkahalar eşliğinde- hayatlarından

bahsederlerdi. Sonra sıra, çocuk şiirleri basitliğinde sözleri olan, şarkılarını seslendirmeye gelirdi. Seyirciler de fırsatı kaçırmaz, kurtlarını dökmek için ortaya atardı kendilerini. Bu güzide sanatçılarımız bir yandan ağızlarını kıpırdatırken diğer yandan da küçük adımlarla kendi etraflarında dönerek güya dans ederdi. Bazen, bu yerinde duramayan ayak bileklerine dalmış bulurdum kendimi. Nihayet şarkı bitince, herkes yüzlerinde ter damlacıklarıyla yerlerine otururdu ve bu kez de saçlarını ilim yolunda ağartmış bir doktor stüdyoya davet edilirdi. Ağır ağır ve yapay bir sesle konuşan hekim bey sağlıklı yaşamın sırlarını ismini ilk kez duyduğum otları sıralayarak anlatırdı. Bazen de canlı yayına bir kadın bağlanırdı. İçli içli anlattığı derdini dinledikten sonra bu doktorumuz, mucizevi bir karışımın formülünü vererek güya deva sunardı.

Çayım bitince yerimden kalkar, mutfağa geçerek, kısık ateşte bıraktığım çaydanlıktan yenisini doldururdum. O sırada -içeriye geçmeden- perdeyi hafifçe aralayıp teneffüse çıkmış öğrencilere bakar, başlarındaki nöbetçi öğretmenini izlerdim. Kimi vakitler Nazenin denk gelirdi. Bu ismi ona ben vermiştim. Daima kısa etekler giyerdi ve bir zürafanın boynu kadar incecik bir bele sahipti çünkü Nazenin. Kollarını bağlayarak kırılacakmış gibi çırpı bacaklarıyla çocukların arasında yürür -bu sırada nasıl bir hünerse- vücudunun her kıvrımı hafif bir elektrik akımına kapılmış gibi onunla birlikte hareketlenirdi. Rahmetli babaannem kımıldak derdi böyle kadınlar için. Ne zaman görsem topuklu ayakkabı giyerdi Nazenin ve o gün giydiği bluzuyla uyumlu renklerde olurdu mutlaka. Çocuklar koştukça yerden toz toprak kaldırır -aksi gibi bu hal- onun güzelliğini daha çok ortaya çıkarırdı. Böyle anlarda topuğun kırılırsın inşallah derdi içimdeki bir taraf ve hissimle kapatırdım perdeyi. İçeriye geçince çırpı bacakların hayali, o kibirli yürüyüşü, zihnimde henüz silinmeden boncukları dizmeye devam ederdim.

Öğleye doğru yemek programları başlardı. Ekrandan kızgın yağa bırakılmış soğan ve sebzelerin cızırtısı yükselir, buharların arkasından makyajı akmadan konuşan sunucu, aşçıya cevabı belli sorular yöneltirdi. Öğleden sonraları ise bir zamanlar yayımlanmış dizilerin tekrarları olurdu. Periler alemi anlatan bu modern masallarda, yakışıklı ve dul babamız, sihirli güçlere sahip iyiliksever kızımıza abayı yakardı. Bazen de sıkılıp bir Türk filmi açardım, şanslıysam Kadir İnanır ve Türkan Şoraylı bir tanesine denk gelir, daha keyifle çalışırdım o zaman. Çünkü gözlerim daima yaptığım işteydi ve ben kulaklarımla izlerdim televizyonu. Sadece Kadir İnanır -o ağır ve kendinden emin yürüyüşüyle- arzı endam edince durup bakardım. Onun adımları bana hep cesur, kararlı ve aynı zamanda umursamaz gelirdi.

Bazen, kendim yemesem bile ekmek almaya inerdim bakkala. Kaldı-

rımdaki parke taşların eksik olduğu kısımlara dikkat eder, daracık çukura ayakkabımı sıkıştırmaktan korkarak yürüdüm. Üç tane vardı böyle, çocuklar oynuyoruz diye çıkarıp oraya buraya atmışlardı. Bazen de karşı dairede oturan Nurseli ablaya denk gelirdim. Asansörü kullanmayışıma laf eder, “Kızım,” derdi, “ne diye yoruyorsun kendini?” Sonra çatılmış kaşlarımı görür, “Yanlış anlama.” diyerek durumu toparlamaya çalışırdı: “Sen de aidat veriyorsun, paran boşuna gitmesin diye söylüyorum.” O zaman gülümserdim işte ve o da rahat bir nefes alırdı. Yine de hakkı vardı kadının, merdivenleri inip çıkana kadar sırtımdan ter boşanırdı. Ama inat değil miydim, dinlemezdim.

İkinciye doğru mesaimi tamamlar, inci boncuk işini bir kenara bırakırdım. Sabahtan beri oturmaktan ağrıyan sırtımı ve bacaklarımı gevşetmek için odalar içinde dolaşmaya başlardım. Halbuki bu beni daha çok yorardı. Sonra küçük balkona çıkıp ıslak ekmek parçaları bırakırdım serçeler için. Onları güvercinlerden daha çok severdim. Fayans zemine konup sekerek neşeyle gelirlerdi paylarını almaya. Güvercinler ise yavaşça yürüyerek mağrur bir edayla yaklaşırlardı. Küçük dünyaları ben yarattım tavırları vardı hallerinde.

Bir sabah çayı koyup perdeyi aralayınca küçük bir kalabalık gördüm caddenin üzerinde. Park halindeki bir otomobile seyir halindeki başka bir otomobil çarpmıştı. Arabanın sahibi gelmiş, kazayı yapan adamla tartışıyordu. İlkokulun müdürü Müfit Bey de bir kenarda durmuş hadiseyi seyrediyordu. Zaman zaman da gözleri park ettiği beyaz Opel’ine kayıyordu. Muhtemelen biri de gelip benimkine vurur mu diye kaygılanıyordu. Tartışma nihayete erince okula doğru yürüdü. Yine toprak bahçeye gelince şöyle bir baktı etrafa ama bu sefer her zamankinden uzun sürdü seyri. Aslında ilkokulun bahçesi ortaokuldan daha geniştir. Fakat çocuklar koştukça toz toprak içinde kalmasını istemiyordu arabasının. Öğretmenler de aynı düşüncede olmalıydı ki onun otomobilinin arkasına boncuk gibi diziyorlardı araçlarını. Zaten kış gelince de çamurla kaplanıyordu ortalık. O vakit hizmetlinin, her zamankinden daha çok çalıştığını, temizliği bitirip hırsıyla okul dışına çıkarak sigara içtiğini görür, kıvrak ve sinirli adımlarla volta atarak gezinmesinden rahatsızlık duyardım.

Yarıyıl tatili gelmişti. Kaç gündür perdeyi her araladığımda ıssız bir manzaraya bakarken buluyordum kendimi. O sabah yataktan kalkıp tüyleri eski canlılığını yitirmiş puf terliğini zorlanarak giydim ve şifonyerin üzerine bıraktığım tokamla saçlarımı toplayıp mutfığa geçtim. Rutinimi bozmuş olmanın verdiği küçük bir tedirginlik belirmişti içimde. Çayı koyunca perdeyi araladım. Caddeden arabalar geçmeye devam ediyordu ama benim için bir anlamı yoktu bu hareketliliğin. Soğuk yüzlü okul binalarına, boş bahçelere baktım bir süre ve perdeyi kapattım. Nazenin’i, o suh yürüyüşünü bile özlemiştim. Öğleye doğru çayımı yenilemek için çalışma masamdan kalkınca

yeni bir durumla karşılaştım. Tekerlekleri boyum kadar olan gri bir beton dökme aracı ilkokulun bahçesine girmişti. Müfit Bey bir kenarda durmuş, ağzında sigarasıyla, hazneden kayan beton deryasını seyrediyordu. Havadaki kış güneşine güvenmiş olmalıydı. Çikolatalı keki, krem şantiyle kaplamayı akıl etmiş kadınların memnuniyeti vardı suratında. Kim bilir belki de -haya-linde- kurumuş bahçeye aracıyla giriyordu. Caddedeki kaza ortaokulun beton bahçesini daha görünür kılmıştı Müfit Bey'e.

Okullar açılınca Müfit Bey ve ilkokulun öğretmenleri artık araçlarını dışarıda bırakmıyor, bahçeye yan yana park ediyordu. Yalnız yeni bir sorun doğurmuştu bu durum. Daha önce sayısız kere düşüp gülerek ayağa kalkan çocuklar artık oldukları yerde ağlayarak kalıyor, kanayan dizlerini ya da dirseklerini nöbetçi öğretmene gösteriyorlardı. O zaman ben de öğretmenleri gibi kızıyor, iyi oldu diyordum içimden. Oysa en çok onların adımlarındaki neşe mutlu ediyordu beni.

Aradan bir hafta geçti. Kahvaltıdan sonra yine beyaz masamın başına oturmuş, yıldız şeklinde bir kalıba kum boncuklarını diziyordum. Çayım bitince kalkıp mutfağa geçtim. Çaydanlığı tekrar ocağa bırakınca perdeyi araladım, teneffüstü ama bahçede nöbetçi öğretmen yoktu. Bakışlarım caddeye, kaldırım tarafına kaydı. Nazenin kolundan tuttuğu bir oğlan çocuğuyla aceleci ve gergin adımlarla okula doğru yürüyordu. Yine bütün uzuvları küçük artçı sarsıntılarla oynuyor, o sinirli haliyle bile güzel görünüyordu. Bahçeye girince müdür de çıkıp geldi odasından. Okuldan kaçmaya kalkışan çocuğa yalandan parmak sallayıp kızdı.

Ertesi gün arabasını park eden Müfit Bey hemen odasına geçmedi, bahçeye uzun uzun baktı, sonra caddeye çevirdi bakışlarını. Sanki dünkü hadiseyi yeniden yaşadı hayalinde, Nazenin'in kolundan tutup getirdiği oğlan çocuğunu gördü. Ardından ortaokulun bahçesini göz hapsine aldı ve o tarafa doğru yürüyüp boyası dökülmüş eski demir kapıya dokundu. Sonra oradan uzaklaşıp rahatlamış bir halde ilkokul binasına girdi. Okuldan kaçan öğrenci ortaokulun demir kapısını görünür kılmıştı ona.

Üzerinden çok geçmedi, o hafta sonu çayımı alıp perdeyi sıyıınca birkaç işçi gördüm ilkokulun önünde. Kamyondan indirdikleri iki parçadan oluşan upuzun, tekerlekli bir demir kapıyı bahçe girişine yerleştiriyorlardı. Kaynak makinelerinin çıkardığı parıltılar arkasında duran Müfit Bey keyifle başını sallıyor, muhtemelen yine hayalinde, kaçmaya yeltenen çocukların umutsuzca oyunlarına, arkadaşlarının arasına döndüğünü görüyordu.

Müdür başarmıştı, o günden sonra bir daha tekrarlanmadı benzer bir hadise. En azından ben görmedim. Ama bu sefer de başka bir sorun baş göstermişti. Müfit Bey her sabah arabasından inip demir kapıyı kendisi açmak

zorunda kalıyordu. Diğer öğretmenlerinse böyle bir derdi yoktu. Çünkü bahçede bekleyen öğrenciler aralarında yarış yaparak ve günaydın öğretmenim sözcükleriyle açıyordu kapıyı onlara. Bir sabah Müfit Bey -demirin soğukluğunu hâlâ ellerinde hissederken- binaya girmeden ortaokul müdürünün korna sesiyle irkildi, dönüp baktı. Kulübeden çıkan güvenlik, Polat Bey'e kapıyı açtı ve o da teşekkür babında korna çalarak girdi bahçeye. İşte o gün ortaokulun esmer güvenlik görevlisi görünür oldu Müfit Bey'e.

Bir hafta sonraydı. Sırlarını ifşa etmesin diye yaşlı bir kadının zihnini siliyordu tavşan dişli bir peri. Kalkıp mutfağa geçtim, çay doldurdum kendime. Küçük bir tabağa sütlü kurabiye koydum, şekilleri uçan daireye benziyordu. Sonra perdeyi araladım. Çocuklar dersteydi. Müdür bahçede uzun boylu genç bir adamla konuşuyordu. Sürekli başını sallıyordu karşısındaki ve süklüm püklüm bir duruşu vardı Müfit Bey'in karşısında. Biraz daha dikkatli bakınca tanıdım bu kişiyi, Sezer'di. İlk ve ortaokulu aynı sınıflarda okumuştuk. Teneffüslerde sürekli beni gözlerdi ve yardıma ihtiyacım olup olmadığını sorardı yanıma gelerek. Nasıl da sinir olurdum o zamanlar bu tavırlarına.

Ertesi sabah oradaydı yine Sezer. Arkasında güvenlik yazan bir yelek giymişti ve demir kapının önünde gidip geliyordu. Müdür ara ara bahçeye çıkıp ona bakıyordu teneffüslerde. Muhtemelen kendini aklamaya çalışıyordu. Koskoca okul, diyordu belki de içinden, girip çıkana kimlik soracak, bakışlarıyla gözdağı verecek bir güvenliği hak ediyordu elbette.

Sezer'in işe başlamasıyla müdür benim için artık görünmez olmuştu. O sakın, kibirsiz adımlarıyla her sabah makam koltuğuna kadar eşlik ettiğim babacan adam artık dikkatimi çekmiyordu. Diziye sonradan giren yardımcı oyuncu başrolü gölgelemişti. Sezer bütün gün o kapının önünden ayrılmıyordu. Ortaokulun güvenliği küçük bir kulübeye sahipti ama o hep dışarıdaydı. Bu yüzden öğle yemeğini, siparişle gelen tavuk dürüm ve ayran, kaldırıma oturarak yiyordu. Bazen bir ısırik alıp lokmayı çiğnerken boş boş yere bakıyor, sonra birden kaldırım taşına bıraktığı ayranı hatırlıyor ve ağzına dikiyordu. Bazen de yemekten sonra iki güvenlik bir araya gelerek okul dışında sigara içip bir şeyler konuşuyordu.

Mart ayına girmiştik, hâlâ kar yağmamıştı. Yağmurlu günlerde yanında getirdiği şemsiyesini açıyordu Sezer, yetmeyince bina girişindeki sundurma altına gidip bekliyordu. Ben yine çayımı doldururken ona bakıyordum pencereden. Nazenin bile eskisi kadar ilgimi çekmiyordu. O, demir kapının dışında uçsuz bucaksız sonu gelmeyen voltasını atarken, sigaralarını bir bir yakarken, beceremiyordu da içmesini öksürüyordu sürekli, ben bir çay daha dolduruyordum.

Zamanla Sezer'e sinir olmaya başlamıştım. Gidip gelmeleri sinir bozu-

cuydu çünkü. O havalı kraliyet muhafızı tavırları, sonra ceketini arkaya itip iki elini beline koyarak dizi jönleri gibi yürümesi yok muydu, deli oluyordum. Bazen de tek elini cebine sokup Türkan Şoray'ın aşkıyla dertlenen Kadir İnanır gibi yürüyordu. Bu özentî adımlara baktıkça kendin ol diyesim geliyordu. Hafta sonu ise doğal olarak çalışmıyordu. Ekmek almaya inince onun yürüdüğü boşluğa bakıp kendimi tuhaf hissediyordum nedense.

Yaptığım takıları artık daha çok beğeniyordum. İnternette eskisine oranla daha fazla sipariş alıyor, çalıştığım iki tuhafiye dükkânı da daha çok göndermemi istiyordu. Üzerime bir iyimserlik gelmişti. Küçük adımlarla dönerek şıkır şıkır oynayan şarkıcılar da batmıyordu artık bana. Ama kimi vakitler Nazenin'e kızar gibi oluyordum. Sezer geldiğinden beri eteklerin boyu, soğuk havalara rağmen, daha da kısalmıştı sanki. Demir kapıya doğru yürüyordu sürekli fakat beklediği hayran bakışları alamayınca uzaklaşıyordu.

Martin en soğuk günlerinde de oradaydı Sezer. Müdüre ve öğretmenlere kapıyı açıyor, onlar geçerken baş selamını ihmal etmiyordu. Elleri üşümüyordu muydu peki o buzdan demiri iterken? Elbette üşüyordu, görüyordum. Otomobil geçince kapıyı kapatıp hemen ellerini cebine sokuyordu çünkü. Bir sabah -kar yağarken de- Sezer'i orada görünce küçük bir şok yaşadım. Lapa lapa düşen beyaz topraklar onu sanki canlı bir kardan adama çevirmeye çalışıyordu. Üstüne dizine kadar uzanan şişme bir mont giymişti. Neden bina girişinde ya da içeride beklemiyordu ki, araba gelince çıkardı. Bazen hiddetleniyor bazen de acıyordum ona işte.

Bir gün serçelere ıslak ekmek vermek için bakkala inmem gerekmişti. Vakit ikindiye doğruydı. Öğrenciler çoktan dağılmıştı ve boşalan okul binaları dinleniyordu. Sezer de kaldırıma oturmuş, yaklaşan baharın rehavetiyle olmalıydı, saçlarıyla oynuyordu. Birinci boşluğa dikkat ettim, Sezer yerinden kalktı bir anda. İkinci boşluğa da basmadım; başımı çevirmedim ama hissettim, Sezer bana doğru bakıyordu. Sonra soğuk kanlılığımı kaybettim, heyecandan yüzüm tutuştu ve o an üçüncü boşluğu unuttum. Birden ayağım takılıp düştüm. Hemen koşup geldi Sezer. "İyi misin," dedi elini uzatarak. Ardından omzuna tutunarak kalktım, tıpkı bir defasında, ortaokuldayken, bahçede düşünce yaptığım gibi. Kaldırımdan yola yuvarlanmış protezimi aldı ve önüme koydu hadi diyerek.

MUSTAFA UÇURUM

Open Tea

Kitapçının iki yana açılan yaylı kapısından her zamanki dalgın halimle girdim. Beni görür görmez iki elini açıp “Vay abim gelmiş.. Nerelerdesin can abim benim. Özlettin kendini.” deyince benim de içime bir huzur gelip yerleşti. Dalgınlık falan kalmadı. Beni ancak bir kitapçı tarafından tanınmak mutlu edebilir. Mahalledeki kahveci, marketteki kasiyer, kasap tanımasın. Bu, çok da üzmez beni. Her alışverişte sanki ilk kez görüyor gibi davransınlar bana. Ben de bu yabancılığı sürdüreyim. Tam da böyle oluyor zaten. Kitapçı tanıyor işte. Hem de büyük bir neşe ile karşılıyor beni. Her seferinde bir şey aldığımdan değil bu sevinç. Biliyorum ki onun derdinden en çok anlayan benim. Bazen saatlerce dolaşırım kitaplar arasında. Benim varlığım huzur verir ona, biliyorum. Etrafımda pervane oluşundan anlıyorum bunu.

“Senin şu kapıya hastayım, sanki burası Teksas, sanki kitapçıya değil de bara giriyorum.” deyince “Aman abi, bizim ne işimiz olur barla.” deyip heyecanla “Çayını söyledim bile.” dedi. “Eyvallah.” dedim ama hemen durdu. “Yav sen çayı bırakmıştın değil mi?” dedi yüzünde allak bullak olmuş bir ifade ile. “Olsun, sonra da oraletimizi içeriz en portakallısından.” dedim.

“Yeni bir kitap çıktı, gelmiştir sana, Chef.” dedim hem de tam okunuşu ile. Şöyle bir durdu. Düşündü. Kitaplara döndü, gözü raflar arasında epey bir gezdi. “Abi, o kitabı hiç hatırlamıyorum, ne zaman çıkmış ki?” dedi. “Yeni, iki ya da üç hafta oldu.”

Var bu işin içinde bir iş diyerek döndü, rafa uzandı, “Abi, son gelen bu var, onun adı da Şef.” dedi. Tezgâhın üzerine bıraktı kitabı. Kapakta denize uzanmış ayaklar ve tüten bir sigara vardı. Kitabın adı da Chef. “İşte bu.” dedim. “Hay gözünü seveyim senin, Şef desene şuna.” dedi gevrek gevrek gülerken. “Yine yaptın yapacağını.” “Ben bilmem öyle şeyleri, Chef işte.” deyip aldım kitabı. Oralet de gelmişti bu arada. Kitabın sayfalarını çevirirken ağzımın içinde dönüp duran portakal tadı beni baştan ayağa kuşatmıştı bile. “Dilim dönse Şef diyeceğim de dönmüyor işte Chef diyorum.” dedim, “Sen var ya, ince

mesajları ardı ardına veriyorsun yine.” dedi, “Şimdi bir de kivi içelim.” deyip çay ocağına seslendi. İhsan bu hallerimi bilirdi ama unutuyordu demek ki.

Eve gittim, açtım Chef’imi. Kutlu yine yaptı yapacağını deyip okumaya başladım. Su gibi akıyor mübarek. Hüseyin Hüsnü Şen’in derdi de bizimkinden. O da anlamıyor bu İngilizce işinden. Anlasa biraz müdür olacak, kurtulacak şeflikten. Olmuyor bir türlü. Oğlu Özgür de kurslara falan gitse de çat pat denemek kadar öğreniyor İngilizceyi. Derdimiz ortak.

İnadına okunuşuyla söyledim yabancı kelimeleri. Okul yıllarından kalma bir şey işte. Ortaokulda İngilizce dersine Din Kültürü hocası gelince olan olmuştu zaten. Kısa sureler eşliğinde önce sayıları öğrendik. Hoca tahtaya “one” yazıyor, “van” diyor. Bu ne karmaşık işti böyle. Hatta görünen o ki ilerledikçe daha da karışacak işler. “How are you” yazıp “hav ar yu” diye okumasına ne demeli. O zaman karar verdim, bu iş bana göre değil. Ben çocukluğumdan beri dümdüz yaşayan biriyim. Anlamam öyle alengirli işlerden. İnada bindirdim biraz da işi. Nasıl görüyorsam öyle okuyorum kelimeleri. Anlayan var anlamayan var ama benim için oldukça eğlenceli bir hâl almıştı bu iş. İngilizce notlarım yerlerde sürünüyor. Liseye geçince dil laboratuvarı diye bir yer var. Oraya giriyoruz, Türkçe konuşmak yasak. Hiç unutmam; arkadaş sıkışmış, tuvalete gidecek ama öğretmene bunu İngilizce söylemesi imkânsız. Türkçe söylemek de yasak. Kıvranıp duruyor. Baktım olacak gibi değil, parmak kaldırdım, “Hocam, arkadaşın bir maruzatı var.” dedim. “Vat?” dedi öğretmen; “Maruzaaatt?” diye gözlerini üzerime dikmiş bakıyor. Okulun en havalı öğretmeni. “Hocam, biraz daha beklersek maruzat rezalete dönüşecek. Arkadaşın tuvaleti gelmiş.” dedim. Öğretmen ayağa kalktı, “ran ran ran!” diye bağırdı arkadaşına doğru. Herhalde izin verdi diyerek koştu, çıktı sınıftan arkadaş. Öğretmen “ran, ran” diyor, biz de arkadaşın arkasından basıyoruz kahkahayı.

Mistırlar, misisler havada uçuyor. Ayrılmaz ikili mr. and mrs Brown. Hepimizde bir kulaklık. Konuşuyorlar ama kime ya da nereye? Hepimiz pilotuz sanki. Ha uçtuk ha uçacağız. Yazılılar yapılıyor, bizi Mr. Brown bile kurtaramıyor. Sınıfın çoğu İngilizceden dökülmüş. Sınıfta bile kalabiliriz. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Celal Güzel, İngilizceden kalma yok diye bir açıklama yaptı. Hatta İngilizceden muaf olduk. İsteyen girdi bu derse. Hepimizde bir bayram sevinci. Varsın gerisini Mrs. Brown düşünsün.

Bir lisan bir insan iki lisan iki insan diyenlerin revaçta olduğu yıllara geldik. Her köşe başını tutan dil kurslarında millet sözde çatır çatır İngilizce öğrenecek. Kursu giden arkadaşlarım da vardı. Kurstan çıkınca buluşuyoruz onlarla. “Hadî, biraz konuşun da bakalım öğrenmiş misiniz?” diyoruz. Öyle hadî deyince konuşulur mu bu dil? Bunun da bir ağırlığı var. Ben 10’a kadar sayayım deyip saymaya başlayan arkadaşımızın adı mahallede “van tu tri”

kalıyor. Say bakalım amcalara diye bütün mahalle dalga geçti çocukla bütün yaz. O da tüm ciddiyetiyle sayıyor. Ne de olsa o kadar para vermiş babası.

Sonra akademik kariyer için dil öğrenme derdine düştü memleket evlatları. Kurslar ve Limasollu Naci vardı birde. Kimdir, nedir bilmedik ama postacı fasikül fasikül Naci taşıdı evlere. Bazen kaset de çıkardı poşetlerin içinden. Çılgın gibi konuşan adamlar, kadınlar vardı bu kasetlerde. Birkaç defa çevrilince kaset, baktılar ki bu iş kasetten öğrenilemeyecek, Limasollu Naci'nin kasetinin üstüne damardan arabesk listeler hazırlanıp kasetçilerde alındı soluk. Dışı Naci içi Müslüm olan kasetler gezdi teyplerde.

Eskiden ortaokulda başlayan İngilizce dersi, sonra ilkokula kadar indi. İkinci sınıftan başlayıp 12. sınıfa kadar İngilizce dersi boca edildi sınıflara. On bir yıl İngilizce okuyan çocuklar bir turist görünce beş cümleyi bir araya getiremedi. O konuya daha gelmedik deyip kaçanı mı dersin, utanıp turist karşısında kıpkırmızı kesileni mi ararsın. Bir lisan bir insan deyip Türkçeye devam etti bol kurslu kavruk yüzlü mahalle delikanlıları.

Aram hiç iyi olmadı İngilizceyle. İşi gırgıra vurarak geçıştirdim hep. Hiç bir filmi alt yazılı izlemedim. Bir turist görünce onunla Türk usulü işaretlerle ve devrik cümlelerle anlaşmayı yeğledim. "Ben var gelmek sizinle" dedim en gür sedadan. Karşımdaki hayret ve soru dolu bakışa aldırmandan anlattım ne biliyorsam. "Go, go, go, 100 metre sonra left."

Ne kadar biliyorum yabancı dil, derdimi anlatacak kadar. Böyle deyince "Senin derdin mi var kardeşim?" diyor arkadaşlar. "İşte bu yüzden konuşmuyorum." diyorum.

Bir gece vakti. İstanbul'da bir masanın etrafına toplanmışız. Memleket gibi bir masa. Tüm bölgeler bir araya gelmiş. Günümüzde Mevlana denince akla ilk gelen hoca, belediye başkanlığı görevini büyük bir başarılı ile noktalayan şair abimiz, futbolu şiir gibi yorulmayan Akdeniz kadar sıcak Karadeniz kadar hırçın bir yazar, Bosnalı bir şair, Maraş otunun efsununa kendini kaptıran bir şair, Erzurum'un soğuğuna inat sınısıcak gülümseyen bir şair, Trakya diyarlarının en meşhur şairi... Anlayacağınız çok geniş bir harita var önümüzde. Şairler, yazarlar, hanımefendiler, uzaklar, yakınlar... Yaptığımız bölge toplantısı değil. Her şey bir buluşmadan ibaret hem de şiir tadında. Ben bir ara kalkıyorum sandalye getirmek için. Amerika'dan gelen İranlı şair İngilizce, uzun boylu bir cümle kurdu, "Yes" dedim bende. Yüzüme derin ve anlamlı bir gülüş attı, gitti. Ne zaman gideceğimi sormuş. Benim cevabım oldukça net; yes

Sonra masanın asıl konusu İngilizce oldu. Neden bu dili öğrenemiyoruz babından mevzular döndü durdu. Garsonu çağırıyoruz, "kam hiyır" der demez yanımızda bitiyor Kastamonulu Ferhat. Liseyi bile bitirememiş ama zehir

gibi yabancı dil konuşuyor. Hem de birkaç dili birden.

İngilizcesi iyi ama Farsçası mükemmel olan hoca, Yıldırım Akbulut fıkraları anlattı ardı ardına. Oradan en iyi ev yoğurdu nasıl yapıldı geldi konu. Masadakiler tariflerini tek tek sıraladı. Hanımlar kadar erkeklerin de bu işte mahir olduğuna herkes şahit oldu. Bosnalı şair sipariş ettiği tavuğu en zarif şekilde yemek istedi ama tavuk bundan çok da hoşnut olmadı. Yemedi, bıraktı tavuğu. “Vandırful olsaydı yerdin.” dedim. Söylediğimi anladı ve güldü. Çaylar geldi, çaylar gitti. “İngilizce nedir ki, önemli olan derdini anlatabilmen.” dedim. Ben böyle deyince ne söyleyeceğime dikkat kesildi herkes. “Kam hiyır Ferhat” dedim. Bir koşu yanıma geldi garson. “Ay em opın ti” dedim. Ferhat hemen içeri girdi. Herkeste heyecanlı bir bekleyiş. Az sonra elinde açık bir çayla geldi Ferhat. “Tenk yu” dedim. Ferhat’ın yüzünde Anadolu gibi sıcak bir gülümseme.

Saat bir hayli geç olmuş. Bu muhabbet ancak şiirle sona ermeli diyerek “Köşe” şiiri ile nihayete erdirdik muhabbeti. Masadan ayrılırken “gud nayt” demeyi ihmal etmeden çekildik odalarımıza.

AHMET TOPBAŞ

Bir Ayrılık, Bir Yoksulluk, Bir Ölüm

Yandaki evi parça parça ediyorlar, tıpkı bir kasap gibi. Balyoz sesleri tüm sokak boyunca yankılanıyor. Camları, çerçeveleri, kapıları, kiremitleri birer birer çıkardılar yerlerinden. Evin avlusuna ayırdılar. Kalan kemik ve deriyi de kamyonlara istiflediler.

“Günlerdir sürüyor,” dedi Fehmi amca. “Yanımızdaki evi de yıktılar. Zaten ölümü bekleniyordu. Doğrusu bir biz kaldık burada.” Oturduğu koltuktan kaykılarak acı acı güldü.

“Orayı da site yapacaklar herhalde. Geçen yıl yandaki karı da rahmetli olunca müteahhite vermiş çocuklar,” dedi Şükriye teyze.

“Verdiler de iyi mi oldu sanki? Ne gürültüsü kesildi ne tozu toprağı. Sattılar da iyi mi ettiler? Elllerine ne geçti?”

“Aman sen bir sus, bize verseler çıkmayacak mıydık? Kızım sen buna bakma. Buranın da zamanı geldi ama işte... Bak böyle olmadı ama. Bir şeyler ikram edeyim kızım. Kahve içseydik keşke! Fehmi amcanla içerdiniz! Peki sen bilirsın.”

Tülbendinin yakasını açıp yanağının altına sıkıştırdı. Dizlerini birleştirip yeni gelin oturuşuyla koltukta devindi.

“Seni te ilkokula gittiğin zaman görmüştüm en son. Ne kadar büyümüşsün? Annen rahmetli çok iyi kadındı. O zamanlar Topraklık’ta otururlardı, komşuyduk. Eski Sanayi’nin orada babanın dükkanı vardı. Hala durur mu orası? Ehh, zaman geçiyor kızım, dükkan mı kalır şimdiye. Ablanlar da evlenmişler, nasıllar iyiler mi? Ohh, maşallah, Allah bağışlasın, Allah sana da versin inşallah.

“Babanın bir April moturu vardı, kırmızı boyalı, fiyakalı bir şeydi. O zamanlar sanayiye filan birlikte giderdik önlü arkalı. Eski Garaj’ın orada bir zaman kaza yaptım. O günden beri araç neyin kullanmadım hiç. Sağ olsun o kazadan sonra baban götürür getirirdi beni.”

Fehmi amcanın oturduğu koltuktan bizde de vardı bir zamanlar. Misafir

odasında beklettiğimiz, kimse oturmadan eskimiş, beyaz satenden kaygan bir koltuktu. Yıllar sonra mobilyaları değiştirtince annem bir başkasına göndermişti onları. Şükriye teyze koltuğun yıpranmış dantelli kenarları görmesin diye örtü sermiş üzerine.

“Günler gelip geçince insan kötü oluyor kızım. Hayat demek ölümü beklemek demek. İyi kötü yaşayıp gideceğiz bir gün. Şimdi mutfağa gitmeye halim kalmadı, bakma zamanında sırtımda pirket taşıdım bu evi yapmak için. Amcan o zamanlar gençti, Almanya’ya çalışmaya gitmişti. Gurbet beklemek zorumuş kızım. Burada Almancı karısıym diye varlıklıym sanırlardı. Amcan oradan birkaç öteberi gönderirdi de ne üstümüze giyip gezebilirdik ne açıp yiyebilirdik. Sokakta filan gezemezdik öyle laf söz olacak diye.”

“Çocuklar giysin diye don gömlek filan göndermiştim zamanında. Giydirmemiş oğlana. Daha geçenlerde sandıktan çıkardı da, niye sakladın bunları? Vaktiyle ne diye giydirmedin dedim diye bana kızdı.”

“Aman bir durale. Sen gittiğinde biz ne haldeydik? Bir başıma kalakaldım kızım. Bunlar artık oldu dediler bizim için. Almanya’ya gidince zengin bişi olduk sandılar. Kaç nerde olacağız!”

“Amma iyi para kazandıydım amma.”

“Kazandın da nöğürdün? Araba aldın araba sattın kenara bir şey koymadın.”

“Bir rahat koyaydın kazanıp geleceğidik. Allah Allah!”

“Kızım o zamanlar gidenleri madenlere vermişler hep. Yerin altında öldü mü kaldı mı haber alamıyoruz. Şehir yerinde bir başıma yapamadım. Gittiğinin üçüncü senesi miydi neydi. Buna bir mektup çektim. Ya sen gel çocukların başında dur ya da ben köye döneceğim şehir yerinde yapamıyorum dedim. Gari ertesi yıl kesin dönüş yaptı.”

“Gelirken bir araba alıverdiydim, onu burada satıp biraz sermaye kıldık, bir dükkân açtık hanım kızım. Anladığımızdan değil ya Almanya’da bizi madenlere, marangozların yanına verdilerdi, orada üç beş şey öğrenmiştik. Burada da zamanla yapar gidersin dediler. İyi kötü geçiniyorduk. Bir süre inşaatlarda kalıpcılık filan yaptım. Üç beş amele tutuyordum. Tabandan çatıya tüm evi yapıyorduk. O işte de iyi para vardı. İyi de kazanmıştım.

Eski zaman inşaatta kullanacağımız keresteyi, demiri filan koruyup kollamamız lazımdı. Kamera neyin yoğudu. Önceki geceden inşaatın yanına malları indirmiştik. Köylük yer, nerden bilecen? Başında bekçi yok. Sabah vardığımızda bir baktık malzemeler gitmiş. Köylük yerde kim çalacak dedik, sorduk filan ama bulamadık. Sonra işler bir ters gitti. Belimizi doğrultamadık. O hengameyle de dükkandan olduk.”

“Dükkanı batırdım desene!”

“Öyle deme kız avrat.”

“Batmadı mı? Daha bu ilki hem. Sonra İhsaniye’de lokanta açtı, onu da batırdı.”

“Ondan önce fabrikaya girdim ya, ne diye yarım anlatın bilmem ki.”

“Orada da fazla durmadın. Önce bir tanıdık vesilesiyle un fabrikasında işe başladı. Fabrikadaki işçilere yemek yapan bir aşçı vardı bizim köylü. Yanına aldı amcanı. Yemekhanenin temizliğinden, işçilerin yemeğine, servisine filan her işe koşuyordu. Buna dedim ki aşçı Musa yemek yaparken sen de göz ucuyla izle de bir şeyler öğren. Bu nasıl yapılır şu nasıl yapılır sor. Neyse böyle böyle günler geçti. Yedi sene orada çalıştı. Sonra ayrıldı fabrikadan. Sanayiye tekrar döndü. Bir lokanta dükkanı açtı orada.”

“Orada da işim iyiydi kızım. Yemeklerimi filan pek severdi gidiler ama sanayi esnafı işte. Bugün getirecez, yarın getirecez, ay sonu toplu verecez diye deftere yazdırdılar hep. Ay sonu dükkanlara çıkıp para isteyince de bu kadar hesap mı olur diye vızittılar. Yemeğe bahane buldular, küfrettiler. Parayı toplayamadık kızım. Oradan da eli boş döndük geldik.”

“Kızım bir kahve yapaım, amcanla içersiniz, böyle olmadı ama. Ne bileyim kızım, bir şey ikram etmeyince de. Büyüklerimizden böyle gördük. Peki, sen bilirsin. Ama böyle olmadı.

Uzun bir sessizlik oldu. Fehmi amca başını pencereden yana çevirip inşaatın gelen seslere kulak kesildi, sonra da kısık sesle odayı aydınlatan televizyona bakmaya başladı. Şükriye teyze o sırada oturduğu kanepenin üstüne serili örtünün kenarlarını düzeltiyor, sökülük iplikleri topluyordu özenle.

Köşede, televizyonun durduğu masanın altında birkaç aile fotoğrafı görünüyordu. Bir çocuk fotoğrafı. Yanında bir de mezuniyet fotoğrafı vardı. Oğullarının öğretmen çıktığı sene olmalı. Fehmi amca gururla girmiş koluna. Şükriye teyzenin bir gençlik fotoğrafı onun yanında. Fehmi amca sandalyede oturuyor, kucağında küçük oğlu, Şükriye teyze ayakta, yanında hemen. Onun yanında bir kadın daha var. Belki Şükriye teyzenin kardeşiymiş. Fehmi amcanın üstünde siyah takım elbisesi vardı. Başına taktığı fötr şapkanın, gözlemindeki güneş gözlüğünün ardından gülümsüyor. Fotoğraf çekinirken güneş gözlüğünü niye taktı acaba? Köylük yerde görseler hükümet adamı sanırlar belki, öyle fiyakalı. İzine geldiği zamanlardan biri olmalıydı. Şükriye teyzenin üstünde kadife şalvarı, yüzünde fotoğrafa yabancı bakışlar, çocuklara giydirildiği bayramlık kıyafetlerin paketten yeni çıkarılmış hissi veren kırışıklıkları. Fehmi amcanın büyük ellerine, geniş omuzlarına bakınca elbise şimdi çok daha yabancı görünüyor. Nasırlı elleri toprağı kavramaktan büyümüş, yüzü güneşte kala kala esmerleşmiş, omuzları yük kaldırmaktan genişlemiş göründü birdenbire.

“O zamanlar İhsaniye yeniydi, bizim dükkan da işlek yerdeydi. İyi de çalıştım orada. Sokak olaylarının olduğu zamanlardı. Topraklık’tan İhsaniye’ye gidip gelirken yolumu filan keserdi gidiler. Sağcı mısın solcu musun diye sorarlardı. Ben de akıllıydım amma. Bıyıklarına, saçlarına filan bakardım. Pos bıyıklıysa solcuyum, hilal bıyıklıysa sağcıyım derdim. Bir ara dükkanı ateşe verecekler diye duydum. Kaç gece dükkanda sabahladım, bir şey olmadı Allah’tan.”

“Hadi öldürseler, bir zarar verseler hiç düşünmezdi kızım. Sana ne sağcıysa solcuysa! Ekmekçiyim de geç, de mi? Yok ille dikleşecek.”

“İhtilal olduğundan haberim yoğudu. Yola çıktım yürüyorum. Mevla-na’nın orada durdurdular. Nereye amca, dedi askerler. Dükkana gidiyorum, dedim. Amca darbe oldu. Haydi evine dediler, döndük geldik. Darbeden sonra da işler eskisi gibi olmadı. Murat, öğretmen olana kadar iyi kötü idare ettik. O kazadan sonra hastane parasıydı, Ankara’ydı, İstanbul’du derken dükkanı da elden çıkardık.”

“Yıllar böyle geçti kızım işte. Doğru düzgün bir iş tutamadık. Geçim derdiyle gün geçti, ihtiyarlık geldi. Şimdi istese de gidip çalışmıyor. Oğlanın ölümünden sonra iyiden iyiye tükendik. Maaş da olmayınca... Emeklilik tek hayalimizdi. İyi kötü onunla geçiniriz diyorduk. Ondan da olduk.”

Bakışlarını pencereye çevirdi. Kepçenin, kürüdüğü moloz yığınlarını kamyonu boşaltışını seyretti. Eskiden iki katlı evlerin olduğu, akşamüstü kadınların kapı önlerinde kocalarını bekleyip muhabbet ettikleri sokakta koca bir boşluk açılmıştı. Gözlerini sildi.

“Zamanında bağkuru filan yatırmadın. Yatırmadın da iyi mi oldu herif. Kenara üç beş kuruş koyamadık. Bak şu düştüğümüz hallere!”

Fehmi amca gözlerini kaçırdı, dudaklarında acı bir tebessümle yere bakıyordu.

Şükriye teyze derinden gelen bir inlemeyle “Kızım,” dedi. “Yokluk artık belimizi büktü. Bir kahve bile almıyoruz artık lüks diye. Çok mu pahalı? Ama yok işte. Sana halimizi anlatıp üzmemek istemiyorum. Geçen gün komşular dedi. Şimdi ben dul olsam babamın maaşını alabiliyormuşum, yetimim diye. Devlet maaş bağlıyormuş. Biz de dedik ki kağıt üstünde evli olmasak da, hani, bu maaşı alsak nasıl olur? Devlet kızar mı bize? Ceza neyin alır mıyız? Soramadık kimseye.”

Derin bir nefes verdi. Yüreğinin şişliğini indirip, “Yani sen bizi kağıt üstünde boşasan bize bu maaş bağlanır mı? Maaş bağlanınca senin paranı da öderiz bak. Parasını düşünme. Sonra da iyi kötü ayı çıkarırız diyoruz. Kötü mü ediyorsunuz?”

MERAL AFACAN BAYRAK

Azize'nin Baharla İmtihanı

Öylesine işte. Bahçendeki kurumuş lavantaları ufalıyordun, incecik olsun diye, elekten geçiriyordun o masada hiç üşenmeden. Kuş sesli, meltemli bir gündü, iyi hatırlıyordu dün gibi.

“Dertse dert.” diyorsun. Kestirip atıyorsun. Sorularımı çoğaltıyorsun durmadan. “Bitimsiz, sonu olmayan bir dert zinciri bu sanki.” Yaşamak derdinin yorgunluğu çökmüş gözlerine. Bildim.

Duvardaki ayna öyle paslı ve kırık ki, görmek için var gücümle bakıyorum ama nafiye. Yüzümü toplayamıyorum. Neresinden baksam, siyah noktaların arttığı yüzeydeki net olmayan kısmında göremiyorum kendimi. Oysa ne olursa olsun görmeliydim.

“Hangi yüzümü peki, bu ışıpta üstelik?”

Bir ayın gibi, tekrarlandıkça unutulmayan, coşkulu mayıs günleri. Neredeyse her yıl, işte bu zamanlar, olanlara... Beyaz, pembe yaprak yağmurlarına tutulmak gibi; güneşin altında en çok. Bisikletle geçilen dar patikalarda oylanmak... Yalnızca bahara has, bilerek ve isteyerek geçilir gidilirken. Kelebeklere takılmış kalmış bir zihinle, zaman geçtikçe uçan giden. Nasıl anlatsan eksik kalacak cinsten. Beşgen pencerele taş binanın gölgesindeki soluklanmaların rüyalara doluşan izdüşümlerini anlatmayı denerim bir gün sana.

“Zaman geçtikçe, görebildiğin, anlam verebildiğin ‘neden’ sorusuna cevaplar bulabildiğin için ne şanslısın.” demişti ona. Ya bulamasaydın cevaplarını, ya uyanamasaydın gördüğün karışık ve kalabalık rüyadan... Neden uykusuz neden huzursuz olduğunu bilemeden o meşakkati çekecektin.

İnsanın insana ettiğini kim eder bu dünyada? Hem çamur hem mübarek olmayı başarma potansiyeline kim sahip ki başka? Hangi saftasın? Mühim olan ayrıntıdaki görmek, bu insanlık sınavında. Bir an bile aklından çıkarmadan, dümdüz yürümek varken yolda. Niye, niye?

Sen bir adım attıkça o geri çekiliyor. Çaba sarfetmeyen, sürekli kurban rolündeki o kadın/ adam bir de gözyaşı sosuyla senin ayarlarını bozup den-

gesizleşmeni sağlıyor, sonra da hiçbir şey yokmuş gibi böyle bir durumu görmezden geliyor. Kime neyi anlatacaksın? Zeytinyağı gibi suyun yüzeyine çıkacak olan o. Seni çaresizliklere boğacak, dağıtacak işte. Dalını, çiçeğini koymayacak hoyrat bir rüzgâr gibi.

Azize'm... Onun hanımefendi/ beyefendi görünüşüne aldanma, hele o sakın ve olgun hallerine hiç tav olma, derim, sakın kendini. Bir şey olmasına gerek yok. Acımasız, sert ve kabuklu. "Yaşadıkları onu bu hale getirmiş olabilir mi?" Bu soruyu defalarca kez sormuş, kendi kendime türlü çıkarımlar yapmıştım. Şöyle tarif edeyim sana, bulduğum şeyi: Ortada yapılacak bir iş olsun yeter ki. Bir tavuğun kafasını tek hamlede koparıp atacak kadar cesur, korkusuz kestirip atmalarda. Sana savunma hakkı bile vermiyor. Bütün empatik hallerini ezbere bilir gibi. Kayıtsız kalamaz, dert edinir. Hazır böyleyken onu bir silahla vurmuşum çok mu? Madem ki beni önemsiyor, değer veriyor. Canı yanınca bakalım ne edecek?

Sense, ömrü billah suçlu hisset istersen, "Benim yüzümden hep." diye ağlaya ağlaya yok ol, eriyip toprağa dökül istiyor. Ya da hiçbir şey umurunda değil. Canının yanmasının bir hükmü yok.

Ya onun canı aynı yerden yanarsa bir gün? Mutlaka olacak ama. Hatalarının farkına varacak mı? Yoksa bildiğin isyan bayrağı mı çekecek gönderine?

"Bekleyip, görebilecek miyiz?"

"Ömrümüz yetecek mi?"

"Yani... Senden sonra kalana bile tahammülü yok. Gözüne görünme en iyisi. Yolunu değiştir, kenarı başka günebakanlı bir yol bul. Ama bir daha yolunu aynı yere düşürmeyesin. Katmerli hata olur yoksa..."

Olan oluyor bak, geçiyor hepsi.

Sokağın bir ucunda davul sesi. İnsanlar yavaş yavaş toplanıyor.

Mavi çok katlı binanın köşesindeki kaldırımda, lokmacı aracı, tezgâh kurulmuş.

İki meraklı kadın. Karşılaşınca kısacık bir an... Fincandan fal okur gibi, dakikada ne var ne yok analizini yaparken hiç yorulmuyorlar. İlahi! Siyaticikleri azmıyor mesela. Acı, ağrı silik birer gerçeklik gibi. O an... Öyle... Biri kısa, tombulca, diğeri uzun, sırık adeta.

"Lokma da döktürmüşler. Sıra var ne biçim."

"Keziban'ın oğlan değil mi o?"

"Ta kendisi."

"Ne çabuk büyüdü de asker oldu. Daha dün tıfıl bir şeydi. Zaman..."

Burnunu sıkırsa canı çıkacak sırık olanın. Elindeki nakış için alınmış yumak poşetini öbürüne uzattı. Tombul olan kıkırdadı neşeyle. "Alemsin val-la..." Hava değişti. Hemen başka mevzuya geçilmişti bile. Çok hızlı. Kadın

işleyeceği nakışın renklerini soruyordu diğerine, kararsızdı. Kırmızının, yeşilin hangi tonu olsundu, patiskanın üzerinde? Kahverengi dal olsa daha mı iyiydi? Epey çene çaldılar. Kapı önünde kısacık bir alışverişti işte. Her gün olup biten, sıradan... Ama kimin ayağını yavaş yavaş kaydırmak lazım, o da zihinlerinin bir köşesinde.

Askere giden evin oğlu, belki üç kızdan sonra tek erkek, belki değil, nasıl coşkuyla hüznle uğurlanıyor. Duygular karmakarışık. Gözyaşları dinmiyor. Durulmadan önce bütün akan sular da böyle. Dua duaya karışacak. Dağılacak. Bir zaman sonra bulanıklık, yerini berrak bir memba görüntüsüne bırakacak. Şöyle yeşillikler içinde. Sefası sürülen bir hale evrilecek.

Dur ve seyret... İçinin dışına vurduğu gülümsemelere dönüşecek. Oradan bir aydınlık vuracak buraya doğru.

“Çok acelem var. Daha Kadife Hanım’ın mahalle Yasin’ine yetişeceğim. İşim çok, seninle uğraşamam.”

Demek tombul olanın adı Kadife’ymiş... Epey yürüyüp gözden kaybolana kadar bakıyor arkalarından.

Kimse kalmıyor meydanda.

“Nasıl gözden ırak, gönülden ırak koyuyor seni. Dönüp bakmıyor bile ardına. Geçmiş bir çöplük olmuş çünkü. Senin eşeleyip çıkardıkların onun için kül hükmünde, uçucu. Bilmem ne köprüsünden savurmuş çoktan, öyle görünüyor. Görünen köy kılavuz istemez.”

Sokağı kolaçan ediyor yeniden. “Anlattıklarımı sakın aklından çıkarma bir an olsun bile... Ama baharı da unutma, Azize’im.”

“Meraklanma, hep aklımda, dün gibi.”

ETHEM ERDOĞAN

Renk Ve Etki

Şükretti hasta ve akıllı bir tayf halinde ışığa yakalandı: Şükredebiliyorsan nefret hakkın yoktur.

Aklında uzun zaman öncesinden kalan kırıntılar vardı. Bilinç düzeyindeki durgunluğa kıran giriyor, sık sık yeni dalgalanmaların ortaya çıkmasına sebep oluyordu bu kırıntılar. Hayatla ölüm arasındaki mesafeyi sayıların ölçemeyeceği, insanın varsa eğer güç kaynağının hayata tutunmak olduğu, gibi. Tutunmak acılarla dostluk kurmaktır, gibi. Dostluk yara, sağaltanı şiirdir, gibi.

Yaşamadığı bir odadaydı. İnsan bulunmak zorunda kaldığı mekanlarda yaşamazdı çünkü.

Daha önce hiç bulunmadığı bir oda. Şu an da(hi) neden burada olduğunu bilmediği bir yerden söz edildiğini -malumunuz olsa da- not edeyim. Bu odada bulunan hiçbir şeyin kendisi için ifade ettiği bir anlam yoktu. O sebeple anlamın bizatihi kendisinin de olduğunu sanmıyordu. Tabiatın, kastettiği yeryüzüdür, milyarlarca anlamla kuşatıldığı gerçeğine, gökteki yıldızları misal gösterme taraftarıydı. Yaratıcı yer ve gök şeklinde, arz ve sema olarak birlikte kullanıyorsa kitapta, tencere ve kapak gibi eşitlik söz konusu olmaydı. Neydi öyle yıldızlar ve gezegenlerden bir cüz oluşu dünyanın?

Anlam yükleyememe, ad koyamama üzerine düşündü bir an. Dil ötesi bir işlevden başka neydi ki? Var olan şeyin adı da olmalıydı. O an var olmanın ne demek olabileceğini ve derin çağrışımını anladı. Zaman içindeki yerini anlamak için gereken güçten yoksun olduğunu fark etti. Anlamanın da bir tür güç gerektirdiğini daha evvel düşünmeyişine şaşıtı. Mekânın içindeki manevi konumu saptamak da bir imkân meselesiydi. En azından gözlerinin önünde kimsenin fark etmediği bir ekran açılmalıydı mesela. O ekranda kimsenin görmediği görüntüler olmalıydı. Tekrara lüzum gördü: İmkân meselesi... Çünkü daha önce hiç bulunmadığı bir odadaydı. Yaşamadığı bir odada. İnsan bulunmak zorunda kaldığı mekanlarda yaşamazdı ama. İmkân ise yaşayanlara özgü.

Varlığın oylumlu arenasındaydı oysa. Bu mekân yaklaşımının varlık bağlamında sağaltılması, içrek ve geniş algılama yoğunluğunun nihayeti idi.

Şuurunun özünde, varlığın oylumuna sığmayan bir sevincin eşiğinde gibi hissetti. Bu eşikte büyük bir saadette özgüven eşlik ediyordu kendisine. Uç denilen şey bu olmalıydı. Sanırsınız ki, başka bir hissin kendisine asla uğramayacağı garantisi verilmişti. Bunun ayırtına vardı. İkincil bir iyileşme duygusunun olmadığını fark etti. Bu farkındalık ona, ara sokaktan deniz görmenin ve iyot kokusu almanın hazzını sundu. Sihirli kelime iyileşmekti. Eğer iyileşmek bir mesele ise önce kötüleşmiş olmalıydı. Gözleri duvardaki sağlıklı ilgili bir sivil toplum kuruluşunun armasını taşıyan saate gitti. Altı kırk bir. Saatin kaç olduğundan çok refleksi önemliydi. Saatin gösterdiği sadece ön kabul ve görecelikti. Yaşamadığı bir odada, sadece bulunmak zorunda kaldığı mekânda, saatin gösterdiği düşünülen faraza zaman dilimi fazlaca kafa karıştırıcıydı. Zaman yaşamazdı çünkü.

Yattığı yatağın bir hastane yatağı olduğunu kavramak, o durumdaki bir hasta için eşi bulunmaz bir müspet tutumun başlangıcıydı. Bunu da fark edecekti elbette, muhakkak fark edecekti, fark ederdi yani. Kısa sürede kendine gelmeyi, durumunu kavramayı, kavradığına uygun hareket edebilmeyi ümit etti. Bu durumu yoğunlaştırmamak adına, ki yoğunlaştıkça duyguların oylumunda hacimce bir genleşme oluyordu ve bu kötüydü, kafasını yastığa bastırdı. Çünkü kafatası çap olarak genleşen bu duygu harmanını kapsamaktan uzaktı. Gözlerini kapattı ki bu çap ve çeper genişlemesi bakımından önemli olabilirdi. Odaklanmaya çalıştı. Bir absürt bilinç akışının kurbanı olup olmadığını düşündü. Olmuştu ama olmamış olmayı istedi. Bu düşünceler için harcadığı zamanı yaklaşık olarak hesaplamaya çalıştı. Üç ila beş dakika olmalı, diye düşündü. Üç ila beş saniye olamazdı değil mi? Olsundu. Birkaç dakika içinde kafasını toparlamayı, sağlıklı bir düşünce akışına katılmayı, düşle gerçek arası gelgitleri aşmayı umdu. Yedi Uyurlar kadar olmasa da kırk bir gündür uyuduğunu da fark ederdi. "Taşların kalp atışını duyanlar" mısraını tekrar etti. Sonra yeniden. "Taşların kalp atışını duyanlar / yalnız onlar..."

Odanın dışından ayak seslerinin gelmesi hatta bu ayak seslerinin ayak kabı tabanı ve topuk sesi olmadığını anlaması yeni bir farkındalıktı. Bu sesi üreten ortopedik, mantar taban beyaz *hastane terliği* olmalıydı. Şart değildi tabi. Mavisi de mümkündü. Çocukluğunda astım dolayısıyla sigorta hastanesinde sık yatmıştı. Beyaz kıyafetli ve mantar taban terlikli hemşireleri hatırladı. Bu faraza bir görüntü, bir imge gibi gözünün önündeydi. Sağ ve salim olmanın üstünde bir kavrayış bir tür feraset idi bu. Belki hatta belli ki bilinç düzeyi yalnız sağ olduğunu bilmekle yetinmeye niyetli değildi. Ses, manta-

ra basmıştı, bulunduğu odadan uzaklaşarak şafağın aydınlığına karışan bu ses kendisini nasıl bir oyuna getirecekti ki? Gözlerini tekrar açtı. Yaşamadığı bir odadaydı. Yaşamayı planlamayacağı... Daha önce hiç bulunmadığı bir oda. Fildişi ya da zambak tonu olması gerektiğine dair bilincin zorlaması boşunaydı. Bu renk tirşeydi. Belki biraz abartıyla verde bile çıkardı. O zaman abartmalıydı. Sular bulanmadan durulmazdı. Verde. Bu yeşil tonu, elektromanyetik tayfin insan gözüyle görülebilen türevlerindendi. Bunu bilmenin hazzı inanılmazdı! Belirgin şekilde verdenin ara renklerden biri olduğunu hatırladı. Huzurun rengini bulmaya çalışıyordu belki. Belki de aradığı huzuru bu rengin tonlarında bulmayı amaçlıyordu. Aynı zamanda güven duygusuna ihtiyacı vardı. Güvenlik en temel insani arzudur değil mi? Bir yandan da bu rahatlık ve umursamazlık hissine takılmalıydı. Neyin nesiydi bu? Sık sık, oluşan yorgunluk hissine de ne demeliydi? Ya bu tembellik? Hep yeşildi bunlara sebep. Parlayıp duran ve dikkatini üstünde toplayan diğer renk..? Işığını çeken... Durduk yerde bir sevinç üreten, bunca meseleyi düşünmesine sebep olan, verimliliğinin rengi. Kendisine coşku ve ilham veren sarı. Bir kez daha bilgeliğinin keyfini çıkardı. Yarım ağız ve çarpık bir tebessümle... Tavanda sesi kısık bir radyo gibi, aydınlatmayı sevmeyen edasıyla eğreti durmaya alışkın bir simit asılıydı. Duya takılı kısmın solunda bulunan kararma, kısa dalgayı çekmeyen radyonun imgesi oldu. Ayakucundaki dolap renk itibariyle sarıydı. Verdenin düşmanı! Akça ağaçtan koyu, wengeden açıktı. Önemsiz olduğuna kendini ikna etmeye meyilliydi. Ama wengenin üzerinde gölgeli ve gölgesiz birer kısım oluşmuştu. Aralarında çizgiler vardı. Uzak görüşünün sağlamlığına ve üşenmeden üç kez denemesine rağmen kırk biri geçemiyordu. Akça ağaç olsaydı daha rahat sayardı!

Eğer yataktan kalkıp pencereyi açsaydı, belki gördüğü düşü daha kolay hatırlardı. Bunun oksijenle, temiz havayla elbet ilgisi vardır. Yok demek yanlış olurdu bu kesin. Ancak temiz havanın, insanın yüzüne çarpmak ve üşütmek huyunu da yabana atmamalı. Görülen düşün detaylarını hatırlamada yüzün üşümesinin ne gibi bir etkisi olabilir bilmiyoruz. Kesin olan, bir düş görmüş olduğuydu. Yeniden uyumaya hazırdı. Bu havasız odaydı onu yatalak yapan. Bir şey beklediğinin farkındaydı, uyumak ya da uyumamak için. Ama o şeyin ne olduğuna dair fikri yoktu. Pencereyi açan hemşireye öfkeyle baktı. Bu odada kendini savunamayacağının farkına vardı bir an. Kendini savunma refleksinin aslında düşünme eylemini savunma olduğunu bir şekilde biliyordu. Bununla ilgiliydi öfkesi. Pencere açılmıştı işte. Düşünce dünyasında kırılma oluşmuştu. Olan ve bitmeyenden nefret etmeye herkes kadar hakkı olduğunu herkes gibi biliyordu. Bu onun en doğal hakkıydı. Nefret etme hakkı! Çünkü her şey aslında grileşmişti. Şampanya, tirşe, verde, wenge...

Öncesindeki renk skalasının bir kümesinin farkındaydı. Diğer renkleri düşündü. Aklında sarı ve yeşilin kümелendiği tonlar haricinde renk yoktu. Bu kez belki bütün renkler bu kadardır, diye avundu. Oysa pencereyi açan kadının üstündeki kıyafet bu renklerden değildi. Saçı da. Nefret hakkının var oluşu onu tekrar mutlu etti. “Taşların kalp atışını duyan” biri değildi belli ki. Duysaydı düşünüyü fark ederdi. Hangi düş? Aklının bir kez daha sürat ettiğini anladı. Düşünde düş görmüştü. Yüzünde anlama pek rastlamamıştı hemşire. Öfkeyle mutluluk arasında gelip giden ifadelerini yan gözle izlemişti. Hastasına baktı. Gülümsedi. *Paul Bowles*, dedi. Hastaya baktı. Bir tepki almayı umuyordu. Hastanın tepkisine mazhar olamayınca son bir deneme yapmaya karar verdi. *Çölde Çay*, dedi. Hastanın yüzünde biraz önce gördüğü öfke ile mutluluk arası gelgit devam ediyordu. Dudakları kıpırdadı. Sesi çıkmakla çıkmamak arasındaydı. “Taşların kalp atışını duyanlar / yalnız onlar...” Hemşire elini, yarım daireler çizerek, devam et, anlamında salladı. Bu neviden bir teşvik hasta için önemli olabilirdi. Hasta daha önce hiç bulunmadığı ve şu anda neden bulunduğunu bilmediği bu garip odada, aklını sürat ettirmeye çalışarak devam etti. “yalnız onlar okur benim söylediklerimi / kayalar takvim yapraklarımdır benim.” Hemşire yeniden gülümsedi. Arkasında gözlüklü bir adam vardı artık. İzliyordu. Hemşireyle arkadaki izleyici konumunda bulunan doktor, esasen bu hikâyede bir figür olmanın ötesine geçmemelilerdi. Onları tip haline getiren eksenin de kendisi olduğunu düşünüyordu hasta. Belki de sökmeye çalıştığı şiirdi, kim bilir..? Hemşirenin eli, yarım daireler çizmeye devam ediyor ve hastanın metni hatırlamasına yardımcı olmaya çalışıyordu. “Benim kitabım bu kadardır / yazıtım kısadır / anıtım yoktur” Sesindeki tının yükseldiğini fark ettikçe ses tonunun kadife rengini de kulağına dönen kendi sesinin rahatlatıcı ününü de gördü. Bu sırada hemşirenin eli o yarım dairelik harekete devam ediyordu. Ama o sesini kendine dinletme derdindeydi. Aklı mısraları önüne okunacak bir kâğıt gibi diziverdi: “Bahar senin öncün / güz benim artçım / yaz İsa’nın / kış Yahya’nın / Bahar yaz güz kış / ben sen İsa ve Yahya / bir gülü yetiştirmek için / yaratılmışız”

Şiir, dedi doktor. Şiir tedavidir kızım. Hasta kendini şiirle iyileştiriyor. Son mısra kaldı bir tek. O da benden olsun: “Tanrıya şükür.”¹ Şükretti hasta ve aklı bir tayf halinde ışığa yakalandı: Şükrediyorsan nefret hakkın yoktur.

¹ Hızır ile Kırk Saat, 7, Sezai KARAKOÇ

ESRA TÜREDİ

Süveyda

Sevgili Süveyda,

Sana kalbin kadar temiz, ellerin kadar beyaz, gözlerin kadar uzak, sözlerin kadar ıssız bir sayfa ayırdım hayatımda. Şimdi ellerimde duruyor. İncecik bir pamuk ipliğine tutturduğum umudumu yitirmeden doldurmalıyım bu sayfayı. Kırıştırmadan, buruşturmadan, yıpratmadan, ağlamadan, ağlatmadan... Yitirsem o umudu dünya kımıldamaya başlar, bir rüzgâr sokulur içime, incinmesin diye kadife sandıklarda sakladığım şu kâğıdı önüne katar, götürür içini çalı çırpı bürümüş başka bir gönle takar. Elimdeki umut pişmanlığa dönüşür. Keşkelerin biri gider, diğeri görünür. İnsan pişmanlığa dönüşen bir umutla yaşasa ne olur yaşamasa ne olur? Zaten onun adı umut olmaz artık, olsa olsa çaresizlik olur. Naçar naçar gezmek bana ağır gelir Süveyda. Seni ve sana dair her şeyi içimde un ufak etmeye çalışırken yangınlar çıkar yüreğimde, alevlerin üzerine gözlerimden yağmurlar dökülür, bazen kurur bulutlar, insanlar doluşur çevreme, yangınımı körük tutarlar. 'Komşu komşunun külüne muhtaç' bahanesine sarılırlar, hakikatin karşısındaki bu asil duruşuma sözde hayran olurlar, efsaneler fısıldarlar kulağıma, beni Kaf Dağı'nın ucuna oturturlar, Simurg gibi yanacağımı, yandıktan sonra küllerimle havalanacağımı, senden kurtulup kendi göğümde uçacağımı hatırlatırlar. İçimi serinletmek için bin takla atarlar da yüreğimdaki grileşmiş, çorak, çıplak vadiye bakmazlar. İnsan küllerinden yeniden doğabilir mi Süveyda? İnsan yanıp tükendikten sonra küllerini eşeleyip hiçbir şey olmamış gibi doğrulabilir mi yerinden? Yeniden karışabilir mi hayata? Elindeki kibriti içime fırlatırsan bütün bunlarla nasıl baş ederim? Bir yangının ortasında kalırsam, o yangını birlikte kontrol altına almazsak, sudan umudu kesersem, hayallerimden dokunmuş battaniyeye sarılıp uyumak yerine onu alevlerin üzerine örtersem... Yanık kokuları gelirse burnuma, birileri durmadan etrafı koklarsa, bir şey mi yanıyor diye sorup dururlarsa... Kupkuru bir iç yangınının ortasında... Serinleyemem, serinletemem kimseyi, bu kez de buz gibi sular

içirirler bana, boğazımda sana ulaştıramadığım onca sözün yuvası olan o yumru üşür, şişer, daha da zorlaşır her şey. Hasta olmamalıyım ben Süveyda. Hasta olursam aklım başımdan gider, aklım hasta olan o yerde kalır, canım orada atar. Sana canım derim ben. O hastalıklı yer canım olursa seni aldatmış olurum, buna dayanamam. Hasta olursam hayat bütün heybetiyle karşıma dikilir, hayatın kısacıklığı karşısında titrerim, sensiz geçen günlerin ezgin pişmanlığıyla baş başa kalırım. Bana bunu yapma. Beni kör kuyularda merdivensiz bırakıp parlak hayatının asansörlerine kaçma. Senin yerine yürüyen o merdivenlerde bir anlığına da olsa beni düşün. Işıltılı vitrinlerden çek gözlerini. Bana bak Süveyda. Olmadığın yerden. Olmadığım yere. Bak...

Ben sana bu mektubu yazarken sen memleketinde olacaksın. Yani uzaklarda. Sen oradan bakınca... Belki de sen bana hiç bakmadın. Ben hep baktın sandım. Ben hep sandım, ben hep... İşimi sormuş muydun hiç? Yeri gelmişken söyleyeyim. Ben sanmalar ustasıyım, zannetmeler ustasıyım. Her sabah gönlümde kıpırdanan onca hayal gerçek olacaktıymışçasına uyanırım heyecanla. Gecenin uykusuzluğunu katlar bir kenara kaldırırım. Aynalara bakarım, giyinirim, özenirim, uyuşuk tebessümler davet ederim dudağımın kenarına. İçimde kelimeler uçuşur o anlarda; zihnimdeki filmlerden fırlamış onca sahneyi, kitaplardan alıntılanmış deste deste cümleyi cebime doldurup koyulurum yola. Her sabah varlığıyla doldurduğun o yere gelirken, sana doğru bir umudu büyütürken, senin her hareketini hayra yorarken, bakışlarından bize dair anlamlar devşirirken, gözlerinden demet demet parıltılar toplarken... Birden karşıma çıkarsın, karşım artık benim değildir ve sen bana baktıkça beni ufaltır nokta kadar bırakırsın. Bu yüzden mi görmezsin beni? Cümlelerinin sonuna yuvarlanıp durakladığımda da mı hissetmezsin o noktanın içindeki devasa yüreği? Görmezsin, hissetmezsin, ben yine öyle olduğunu sanırım. Kül rengi atıma atlar, senden doludizgin kaçarım. Sevmek bu mudur Süveyda? Hem kavuşmaya hevesli hem kaçmaya talip? Uzağındayken cesur, yakınındayken korkak? İşimi eve de götürürüm ben. Acımı da, umudumu da, yazgımı da... Eve döndüğümde olmayan şeylerin ağırlığıyla kamburlaşmış vücuduma bakarım aynada. Hayal kırıklıklarının üşüştüğü suratıma, yerçekimine direnemeyen yanaklarıma, yüzümden intihar eden tebessümlere, kızarmış gözlerime, aynı duran ve değişmeyen her şeye...

Bir mektup aslında böyle başlamamalıydı Süveyda, biliyorum. Ortaokulda mektup nasıl yazılır anlatmıştı öğretmen. Ödev de vermişti. Yapmamıştım. Upuzun eksiler çizmişlerdi adımın yanına. Üstümü çizmediklerine şükretmiştim. 'Nasılsın, iyi misin, afiyette misin?'lerle başlıyordu örnek mektuplar. Benim gibi bütün ihtimalleri, umutları, kaygıları, korkuları bir anda boca etmiyorlardı hitaptaki muhataba. Havadan sudan konuşuyorlardı. Şimdi derdimizden hava da

su da umurumuzda değil farkında mısın? Ya hassas kalpler olarak hep kıştayız, dalgınız, üşüyoruz ya da vurdumduymazlar olarak hayatı hep günlük güneşlik yaşıyoruz. Bazılarımız âşık olduğumuz günün gecesinde mışıl mışıl uyumaya, ertesi gün aynı kişi kalmaya devam ediyor; bazılarımız aşkından bozuk saatin sarkacı gibi sallanıyor, oraya buraya çarpmaktan bir hâl oluyor, dalgın dalgın yürüyor sokaklarda, dünyayı alıp bir kenara koyuyor, elinde bir avuç korla dolaşıyor, savruluyor, bir sermestliğin kucağında uyuduğunu bilmeden kaybediyor kendini hayatın bir köşesinde. Ben neden tarafımı seçerken böyle yaptım, neden dalgınlar tekkesine gidip ismimi yazdırdım? Ödevimi neden bu vakitlere bıraktım? Elektrikler yeni geldi de başımın üstündeki ampul yeni mi yandı? Aydınlandım ve aydınlanmanın büyüüne mi kapıldım? Acaba eksilerimi artıya çevirir mi hayat? O zaman içimdeki çizikler iyileşir, usul usul kapanır mı yara?

Kusura bakma Süveyda ipe sapa gelmez şeyler söylüyorum sana. Daha giriş kapısının ilk adımında bunaltıyorum seni. Giriş cümlelerim gelişme bölümüne kaçmış, geçerken de sonuç bölümüne uğramış gibi görünüyor. Isıtmıyorum sözcüklerimi, dinlendirmiyorum, demlendirmiyorum, vaktine emanet etmiyorum, zihnimde elemiyorum, dilimde süzmüyorum... Getirip bir anda gözlerine yığıyorum. Gözlerin, evet, gözlerin. Bütün bu hallerin müsebbibi. Müsebbip. Anlamını biliyor musun? Sebep olan demek. Eski kelimeleri kullanmayı seviyorum ben. Bana kendimi görmüş geçirmiş, hayatın sillesini yemiş, ahkâm kesmeye müsait, nasihat etmeye munasip biriymişim gibi hissettiriyor. Fakat senin bu hep sebep olarak kalışın mahzunlaştırıyor beni. Seni bir sonuca bağlamak istiyorum. Bağlamak deyip korkuttum mu seni? Gözlerinin önünde kalın kalın ipler mi belirdi? Sakın korkma. Bazen bağlanmak için iplerden daha fazlasına ihtiyaç duyar insan. Gönülleri görünmez ipliklerle de teyelleylebilirsin birbirine ve hiçbir kuvvet kolay kolay koparamaz onu. O ipten yapılmış köprü zaman zaman yıpranır, taşıyamaz olur yorgunlukları, inceler, pamuk ipliğine döner lakin köklerini doğru yere düğümlediysen o ipin üstünde rengârenk çiçekler biter. Yeter ki insan istesin Süveyda. Yeter ki insan bir gönle sızmayı, orada ısınmayı, orayı ısıtmayı bilsin...

Ben bir defterim aslında. Çok temiz sayılmam, karalamalarla dolu üstüm, kâğıt israflarım var, ağaçlar, ormanlar, hava kirliliği, küresel ısınmalar... Senin sayfayı koruyacağım derken diğer sayfaları itmişliğim, dünyayı kenarda bekletmişliğim, ozon tabakasını delmişliğim, hayvanların neslini tüketmişliğim, en önemlisi de kendimi epeyce ihmal etmişliğim var. Her bakımdan müsebbip benim belki de. Suçluyum evet, ama en çok da yorgunum. Senin karşına böyle çıkmak istemezdim. Çekidüzen vermeliydim kendime. Ama sana bunları yazdıgımdan. Ellerim titriyor, ellerim terliyor, avuç içimdeki çizgilerde yüzüyor harfler, ter damlaları cümlelerimi dağıtıyor, mürekkep yayılıyor kâğıda... Noktalar

beliriyor. Simsiyah noktalar. Adına benzeyen noktalar görüyorum. Ciğerimdeki lekelerle benzeyen noktalar görüyorum. Doktorun ellerindeki benlere benzeyen noktalar görüyorum. Çok şükür önemli bir şeyim yokmuş, diyorum. Çünkü o siyahlığın sen olduğunu biliyorum. Sana siyahlık dediğim için özür dilerim Süveyda. Anamlara tutunmayı seviyoruz ya biz. Adının anlamına tutunuyorum ben de. Varlığına tutunuyorum. Siyahlığının içinde barınan bembeyaz umuda tutunuyorum. Bazen o noktalar rüyalarımına sızıyor. Kâbuslar görüyorum, korkuyorum, tam uyanacakken sütbeyaz bir perde noktaları dışarı süpürüyor, arındaki ışığın içinde sen beliriyorsun ve tekrar tatlı bir rüyaya dönüşüyor korkularım. Hayır diyeyim hayır olsun, diyorum. Sonra hayırların karışacağından korkup Allah'a bol açıklamalı dualar ediyorum. İçimdeki anlaşılmama korkusunun şahlanışını izliyorum. Yıllarca anlaşılmadığımı düşünmüştüm lakin bana hep sen anlatamadın dediler. Bir döngünün içinde kıvrım kıvrım kıvrınırken beni kesif bir yalnızlığa sürüklediler. Seni ilk o zamanlar görmüştüm. Seninle yalnızlığımı ilk orada bölüşmüştüm. Gözlerinde bir ormanı büyüttmüştüm. Dallarında bahar kuşları gibi ötmüştüm. Hayalle gerçek birbirine karışırken içimi dışımı yalnız sana dökmüştüm. Zihnimi kemiren şüpheleri kovmaya çalışırken yoksunluğum uyanmıştı uykusundan. Senin bir boşluğu dolduran, bir yokluğu sıvazlayan, kekeme bir yüreğin dilini çözen masum bir hayalden ibaret olduğunu fısıldamıştı bana. Zihnimi bulandırmış, aklımı karıştırmıştı. Çok düşündüm. Yoksa sen yok muydun? Olricler ve Albaylar da böyle mi doğmuştu; bu tutunamayışların, bu oyunların sonucu hep bu muydu? Ama sen yoksan yokluğun da olmaz, bekleyiş de, umut da, uyanış da, geleceğe bakış da, mektuplar da, siyahlıklar da... Beş duyu organım yürürlükte olmaz. Somut anlamlar olmaz. Yangın ihtimalleri olmaz. İçim bu denli kavrulmaz. Hiçbiri olmaz...

Biliyor musun sen bu satırları okurken ben de memleketimde olacağım. Hem artık temelli yerleşeceğim oraya. Gurbet ziyadesiyle canımı sıkıyor, içimdeki öksüz çocuğa etmediğini bırakmıyor, oyalayıp duruyor beni, aidiyetsizliğimi yüzüme vuruyor, beni sığdıracığı köşeleri yok ediyor... Hem bizim oraların toprağı boldur, verimlidir, bereketlidir, yeryüzünü bir battaniye gibi sarar, ısıtır, misafirperverdir; üstünde rengârenk çiçekler, yemyeşil çimenler yetiştirir. Arada gelip çiçeklerimi sular mısın Süveyda? Üstümde biten ayrık otlarını bembeyaz ellerinle koparır, ferahlatır mısın yorganımı? Dualar eder misin bana? Benim şu hayatta ne faydam ne zararım dokundu başkalarına. Ne ölüye bağlanabildim ne diriye. Ne bir ölüye Fatiha gönderdim, Yasin okudum ne bir dirinin hâlini hatırını sordum. En azından sen. Dualar fısılda bana. Kalbimden ciğerlerime yayılmış siyahlıkları okşa. Her şeyin hafızamdan, canımdan, kanımdan yavaş yavaş çekileceği şu tozlu, sisli, karanlık odada ne olur içimde nakış nakış büyüttüğüm adını unutturma bana. Ne olur Süveyda...

NURBANU İNAN

Bir Hikâye

Enseme bir sıcaklık yayıldı yine. Önce kendime kızdım, nasıl izin verdin dedim? Bir acının bedenine sirayet etmesine nasıl göz yumdun? Sonra düşündüm ya bunlar hiç olmasaydı? Ya dayanabilseydim? Gelip geçen herkese; bir acıyı, içinde olduğu bir yaşamı, artık olduğu haliyle kaldıramıyor olduğu bildirilir mi? Ya ölüme hiç bu kadar yaklaşmasaydım? O zaman yine hayatıma dönüp bakar ve “neler oluyor” deyip durur muydum?

Yürürken ensemdeki sıcaklığa eşlik ederek ayaklarıma yayılan ağrıyı duyduğumda içimden bunlar geçti. Sonra bir an derdimi sevecek kadar yaşlandığımı düşündüm. Ayağım bir sonraki adımı atmayabilir, birden durmaya karar verip beni yarı yolda bırakabilirdi. Ya da parmaklarım kalemi tutarken hiç zorlanmadan inci gibi yazabilirdi. Hayatım olduğundan çok kolay başlayabilir ve hiçbir zorluğa rastlamadan akıp gidebilirdi. Ben de suyun yüzeyindeki nilüferler gibi güneşlenip, seyirilenip ve seyredilip dünyadan geçip gidebilirdim. Ya da belki böyle bir hayat yoktu da herkes karşısındakinin hayatı için bu farazi şeyleri düşünüyordu.

Çok uğraşıp yaptığım ve geçen gün kahve içerken kırdığım fincan geldi aklıma sonra. Ellerimle seramiğe şeklini vermiş, üzerine sevdiğim çiçeklerin resimlerini çizmiştim. Eve gelir gelmez sığındığım, ellerimi ısıttığım fincan birden nasıl oldu anlayamadan küüt diye düşüp kırıldı. Eskiden olsa üzülürdüm ya da en azından yerdeki kırık parçalarını nasıl toplayacağımı düşünüp sinirlenirim. Annemden öyle görmüştüm, bardak kırılınca annem sinirlenir, telaşlanırdı. Etrafa çeşitli talimatlar yağdırırdı, akabinde ise olayda dahil olan olmayan herkes suçlu ilan edilirdi. Yanlışlıkla olay mahallinden geçen kişiler bile annemin öfkesinden payını alırdı. Belki zemini sarsmıştı yürürken kim bilir? Bu defa kırılan bir şeye üzülme ya da bana düşen iş yüküne sinirlenmek gibi duyguları kendimde bulamadım. Kahve içme eylemim bir süreliğine sekteye uğramış olabilirdi ama en kısa yoldan kırılanları toplayıp yeni bir kahve yapabileceğimi çok iyi biliyordum. Artık bazı fincanlar kırılınca ha-

yatımda hiç olmamış gibi oluyordu. Hem bu hafif duygudan memnundum hem de acaba hiçbir şeye öyle çok bağlanmayan biri mi oldum diye kendimi sorguluyordum ama sorgulamalarım da artık eskisi gibi yorucu olmuyordu. Sadece bazı yorgunluklardan sonra artık insanın hayatı en zahmetsiz şekliyle yaşamak isteyebileceğini de kabullenmeye başlamıştım galiba. Derdini sevme eğilimi gösteren birinden söz ediyordum sonuçta.

Sıcaklık git gide arttı. Ensem artık kafamı bir yere yaslamam gerektiğini söylüyordu. Eve girer girmez dondurucuyu açıp buz torbasını aldım ve kanepeye uzandım. Daha önce de aynı şeyi pek çok defa yapmıştım ama o zaman elimde bir de gözyaşlarımı silmek için mendil vardı. Acı evet dayanılmazdı, sanki başımı birisi sıcak bir sobaya tutmuş bastırıyordu ama daha dayanılmaz olan kendimi zavallı, haksızlığa uğramış, hasta edilmiş biri gibi hissetmemdi. Daha sonra ise bu hisler kendime yönelen bir öfkeye dönüşüyordu ve yine başa dönüp izin vermeseydin diyordum kendime, izin vermeseydin... Derken kendi kendime açtığım bu savaş bir türlü bitmiyor ensemdeki yanmanın acısı beşken yüz oluyordu. Bu defa öyle yapmayacaktım. Elime mendil yerine bir kitap aldım. Okudukça içimde bir şeyler yazma isteği belirliyordu. Derken uzandığım yerden doğruldum ve defterimi çantamdan çıkartıp masanın başına geçtim.

Yazılmayan şeylerin içimde bir yerde biriktiği kesindi. Ne yazacağımı düşünmemiştim. Sadece yazmak istemiştım. Ellerimde bir karıncalanmaydı sanki yazma isteği ama bir planım yoktu. Hayalimde bir not defterim vardı. Kapağı turuncu bir defter, içi kareli, bu ne rengini ne kareli oluşunu sevdiğim defterde yazacağım öykülerin taslakları vardı. Adım adım ne yazacağımı söylüyordu, bana kalan yalnızca olayları birbirine bağlamaktı. Öykülerde bir çocuk hep pencereden uzaklara bakıyordu, bir adamın sadece gölgesi görünüyordu, bir kadın hiçbir yerde duramıyordu. Defter gibi içindekileri de sevmedim. Uzun uzun bakıp öyküyü kurguladım, evin içinde olabilecek nesneleri düşündüm, vazunun rengini mesela, içinde artık çürümüş olan ama bir türlü atılmadığı için salonu leş gibi kokutan o çiçeği, koltukların üzerindeki kedi tüylerini, pencerenin önünde biriken tozları, çocukların seslerini, sokağın köşesindeki sarı evi, yokuşun aşağısındaki fırını, evdeki adamın her gün beş çocuğunu terk etmek niyetiyle evden ayrılışını ve her akşam sekizde elinde üç ekmekle geri gelişini, kadının yaşamak için hareket etmesi, hep bir şeyler yapması gerektiğini sanmasını, sonra bir gün kapıyı bir yabancının çalmasıyla evdeki her şeyin nasıl birden değiştiğini, önce kadının sabahdan akşama kadar aynı koltukta oturabilmeye başladığını, sonra çocukların daha erken uyuduklarını, adamın artık akşam sekizde gelmediğini, önce masada duran çürümüş çiçeğin evi biraz daha kötü kokuttuğunu ve sonra artık daha

az hareket eden kadının birden kalkıp o çiçeğin suyunu döküp çöpe attığını, evi havalandırıp, koltukların tozlarını süpürdüğünü, kapalı olan perdeleri yeniden açtığını, önce kapıyı çalan yabancidan ve her akşam üç ekmekle gelen adamdan nefret etmekten vazgeçip, sonra artık bir süre yalnızca kendisiyle ilgilenmeye karar verdiğini, önceleri akşamları iki kaşıktan demlediği çayı artık günde üç demliğe çıkardığını, kadının kalbinin; birden bir kalbinin olduğunu fark edişini, bir eliyle diğerini teskin edişini ve salona her gün daha çok güneş vurmaya başladığını. Dünyanın dönüşünün o evdekiler için artık yeni anlamlar kazandığını ve can sıkıcı pek çok ayrıntıyı o defterdeki plana uygun sırayla yazabilirdim.

Hayalimde o defteri elime alıp uzun uzun yürüdüm. Sahildeydim. Rüzgâr esiyordu, defterin yaprakları havalanıyordu. O sırada belki saçlarım da gözümün önüne gelip yüzümü kapatıyordu esintiden. Ellerim üşüyordu biraz. Defteri sıkı sıkı tutuyordum. Havalanan yaprakların her sayfası doluydu. Özenle yazılmıştı. El yazım güzeldi. Aralarda sıkılıp yazmak yerine anlamsız şekiller çizmemiştim. Her birinin üzerine tarih atmıştım. Bir sonraki günle ilgili küçük notlar vardı. Bir de aklıma gelenleri yazdığım sayfa sonlarındaki köşe. Bu defter benim en az altı ayımı planlamıştı. Uzun uzun ve sessizce yürüdüm. Birden esinti hafifledi, üşütmeyen tatlı bir melteme döndü sanki. Birden üzerimdeki kabanın kemerinin çözülüp uçtuğunu gördüm. Sonra defterin kendiliğinden sayfalarının açılıp etrafa savrulduğunu, ellerimi gevşettim, hâlâ elimde tuttuğum defteri gökyüzüne doğru kaldırdım. Ayakkabılarım ayağımda değildi artık. Nerede olduklarına bakmadım, ne yapacağım diye endişelenmedim. Ağır ağır yürümeye devam ettim. Bir çocuk kırmızı bir balonla yanımdan geçti, bir adam elindeki sigarasından bir nefes çekti. Kimse ayağımda ayakkabım olmamasını yadırgamadı, uçuşan sayfalara bakmadı. Sanki zaten olması gereken şeylermiş gibi herkes ne yapıyorsa yapmaya devam etti. Saçımdaki tokaya tutunan son saç teli tokadan ayrılınca ensemdeki yanma da bütün isyanları, kendine acımaları, sorgulamalarıyla birlikte kaybolup gitti.

FATMA NUR UYSAL PINAR

Bir İki Üç

Kapısına gürültüyle vurulmadı. Ziline uzun uzun basan olmadı. Telefonu acı acı çalmadı. Uykudan korkuyla uyanmadı. İçini yemişlendiren bir yolculuğun hazırlığında değildi. Değil miydi?..

Üç beden büyük, eflatun pijamalarını aylardır üzerinden çıkarmayı akıl edemiyordu. Aldığında bu kadar geniş değildi pijamaları, hatırlıyordu. Evini süpürmüyor, silmiyor, bulaşıkları yıkamıyordu. Keskin çürük ve idrar kokusu vardı evde. Günlerdir çöp atmıyordu. Oturacağı koltukta, adımlarının hizasında dahi çöp olunca gözüne ilişenleri elinin ucuyla tutup poşete koyuyordu. Poşet önce epey balkonda kalıyor, sonra kafasına estiği bir gece çöp kutusuna atmaya gidiyordu. Söylene söylene evden çıkıp söylene söylene geri dönüyordu. Sanki başkasının işiydi. Evde her yer darmadağınaktı. Hiçbir şey istikametini bulmuyordu. Refleksleriyle yaşıyor gibiydi. Yanlışlıkla biri evine girip eşyalarını değiştirse kıyamet belki o zaman kopabilirdi. Çorap söküğü gibi söküldükçe söküldü hayatı. Kimse onu ellemesin, o kimseye ses etmesindi böyle. Kuru yavan ama onundu bu hayat. Kaç yıl daha yaşardı? Bir, iki, üç...

Yazdı. Sıcaktı. Ne vakittir suyun altına girmediğini düşündü. Üç beden büyük, eflatun pijamasının uzun kollarını sıvadı, saatlerdir kaynayan mercimek çorbasından bir kâse kattı. Küçük, siyah tortulara bakılırsa çorba dibine tutmuştu. Oralı bile olmadı. Tadına tuzuna bakmadan rastgele pişirdiği her yemeğe yaptığı muameleyi yaptı. Ağzını burnunu kıvıra kıvıra masaya bıraktı. Eli yandı, suya tutmadı. Pencereye yaklaşacakken ayakları geri geri gitti, masaya çarptı. Çorba döküldü, aldırış etmedi. Döküleni silmedi, kâseyi değiştirmede. Çekmeceyi açtı, bir tek çay kaşığı vardı. Kaşık, çatal, bıçak her şey tezgahın üstünde kendisine sırttı. Hepsini toplayıp çöpe basarsa onlar sırtıtmayı görürdü. Pis mi temiz mi belli olmayan, diğerlerine göre daha temiz bir kaşık aldı, kâsenin içine şap diye bıraktı. Bu kez duvara sıçradı çorba. Eskiden blenderdan geçirirdi, içine bir tatlı kaşığı zerdeçal eklerdi. Hepsinden

evvel tencerede patates, soğan ve havucu güzelce kavurur, mercimekleri ve baharatları ilave ederdi. Üzerine kaynamış suyu... Her şeyi özenle yapardı. Şimdi? Şimdi? Şimdi?..

Çorba kâsesini alıp balkona çıktı. Plastik sandalyeye kuruldu. Üçüncü katta oturduğu için pek gören olmazdı. Aman canım sen de, dedi kendi kendine. Onlar neyi görür? Neyi gördü onlar? Bu zamana kadar neyi duydular? Öldüm öldüm dirildim de mezara bile koymadılar. Ardımdan üç kulhü bir elham okumadılar. Nefes alıyordum ya, sahi neden yapsınlar? Elim ayağım sağladı ya, niye ötesini görsünler? İki kelimeyi yan yana getirip halimi anlatabilirdim ya başkasına neden fazlasını duysunlar? Keşke insanın alnında yazsa yaşayıp yaşamadığı. Keşke trafik lambasının ışıkları gibi sembollerimiz olsa. Kırmızı yansa, bazen hep kırmızı yansa... İnsanlar bi dursa, artık bi dursa. Yeşil ışık, her işi rast gelene, gününü gün edene, keyfi yerinde olana yansa. Benden uzak olsa, fersah fersah uzak olsa.

Sol elindeki çorba bulaşığından rahatsız olmuyordu. Bir kaşık ağzına götürdü. Sıvı olduğu halde çorba, boğazından saniyeler sonra geçebildi. Boğazı acıdı. Midesi ağrıdı. İçti bulandı. Sirtından ter akıyordu, ter soğumuyordu. Alnından ter akıyordu, yüzü yanıyordu. Gözünden yaş akıyor, bütün vücudunda ağrı hissediyordu. Tok karnına içeceği ilaçlar olmasa mutfağın yolunu unutturdu. Unutmak, onun harcı değil miydi zaten? Unutmak, kendi payına düşen yaşamın anahtarı değil miydi? Ama elinde bir tomar anahtar vardı, kapı tek. Doğduğu gün, kesin biri kulağına adından önce 'unut' demişti, değilse bu kadar çok 'unut' diye dayatmaya neden maruz kalsındı? Başta adını unutmalıydı o zaman; acısını, memleketini, kalbini, kendini... Kullandığı ilaçlar bu işe de yarıyormuş güya, doktorun sekreterinden duymuştu. Bütün gün ağzına lokma koymayıp ilaçları kullandığında mide yanmasından sabahı sabah ediyordu. Şu lanet çorbayı içebilse, dünya çilesi sonlanacaktı. Acısı bütün vücudunu yeterince kaplıyordu ve artık en ufak bir ağrıya tahammül yoktu. Mayınlı tarladan geçer gibiydi tahammülsüzlüğün sınırlarında. Kafasındaki sesleri susturabilse acısı biterdi. Sınırlardan geçer, mayınları tek tek seçer, önüne bakardı, yapabilirdi. Yapabilir miydi? Balkona çıkan etrafını seyrederdi, çorbayı değil. Uzun zamandır anımsamadığı bir şeyler zihnine üşüşüyor, çorbayı karıştırdıkça allak bullak oluyordu gözünün önünde canlananlar.

Hafta sonu neşesi küçük evinden gönüllerine yansıyor. Kocasının ve oğlunun en sevdiği çorbayı yapıyordu. İçeriden oyun sesleri geliyordu. Onların sesini duymak, hep duymak istiyordu. Bu sesler olmazsa yaşamın anlamı kalmazdı. Mutluluk, dedi içinden şu yan odadan gelen gülüşmeler değilse ya ne? Üç yaşındaki oğlu arada bir mutfağa geliyor, yarım yamalak konuşması-

la bir şeyler anlatıyordu. Bacağına yapışıp kucak istiyordu. Kucakladı. Tek elle yemek hazırlığındaydı. Saçlarını tuttu, bırakmadı. Canı yanmıştı ama üzerinde durmadı. Çocuğun ellerinden saçını zar zor kurtardı. Boynundan öptü, öptü... Yere koyar koymaz, mercimek çorbasının dibi tutmasın diye ocağa yöneldi. O sırada, tam o sırada, birkaç saniye içinde. Gürültü... İçinden kopan bir parçanın gürültüyü dayanılmaz hale getirmesi... Dışarıdan gelen bağırış çağırış. Balkona çıkmasıyla aşağıda, zeminde oğlunu kanlar içinde görmesi bir oldu. Dondu kaldı. İdrak edemedi. Kabul edemedi. Olamazdı. Şimdi öpüp koklamıştı ya, daha şimdi kendi saçları oğlunun avucundaydı. Az önce yavrusu kucağındaydı. Uçarak inmedi ama annelere özgü bir hızla indi aşağıya. Engel olmaya çalıştı konu komşu. Ambulans diyordu biri, ellemeyin diyordu öbürü, acil diyordu telefonla konuşan, üç yaşlarında üçüncü kattan... Ellerini gördü, ince uzun parmaklarını, saçı hâlâ elindeydi. Sonrası karanlık. Aylar süren, yıllar süren karanlık. İyileşmek bir nimetti. Ama bu nimetten nasiplenmedi. Orada kaldı, o anda... Ötesine kimsenin gücü yetmedi.

Severek evlendiği adamın ilgisi, alakası bile eski haline döndüremedi. Herkesten uzaklaştı. Kimseye selam vermedi. Çevresindekilerin sorularını havada bıraktı. Bakışları saplanıp kaldığı görüntüdeydi. Ha var ha yoktu. Öncesinde varsa yoksa eviydi, kocasıydı, oğluydu. Öncesinde varsa yoksa onların huzuruydu. Varsa yoksa oğluna söylediği ninniler, onun için öğrendiği masallar, oyunlar, şarkılar. Varsa... Yoksa...

O kocaman mezarlığa bir kez gitti. Uyan dedi toprağa, toprak uyanmadı. Eve gidiyorum, dedi; oğlu duymadı. Annesinin elini tutup, bacağına dolanmadı. Daha da gitmedi. İlk ve son gidişi oydu. Mezarını sol yanında taşıdı. Oraya konuştu, oraya sustu, oraya ağladı. Hep içindeki mezara sitem etti. İsyan etmemeye çalıştıkça insanlar üzerine üzerine geldi. Anlayamıyorlardı. Takdiri ilahi diyorlardı, haklılardı ama içindeki bu acıyı geçirecek teskini bulamıyordu. Doktorlar, ilaçlar, psikologlar, aile danışmanları... İşe yaramıyordu işte yaramıyordu. İyileşmek istese belki. İstemiyordu, ayak diretiyordu. İyileşirse unutmaktan korkuyordu. O gözleri, o elleri, o gülüşmeleri... Akrabaların, konu komşunun dilinde hep 'unutmak' vardı. "Unutmaya çalış, hatırlama, düşünüp durma. Sana bir şey olsa daha mı iyi?" Ona bir şey olmuştu. Ona çok kötü bir şey olmuştu. Birden değişir miydi bazı şeyler? Değişir miydi bazı şeyler birden? Bazı şeyler değişmeliydi birden.

Balkonlardan nefret ediyordu, evlerden nefret ediyordu, insanlardan nefret ediyordu, yaşamaktan sonra, nefes almaktan... Ara ara bildiği duaları okuyordu, inancı olmasa yapılacak iş belliydi. Duaları onu tutuyor, bazı geceler gördüğü rüyalar onu tutuyor, rüyasına giren eller onu tutuyordu. Oğlunun elindeki saçlar tutuyordu. Uyanır uyanmaz saçlarını tutuyor, tutup tutup

yoluyordu. Ağrısının da acısının da üzerine beton dökülmüş gibiydi. Donup kalmışlardı. Milim kımıldamıyordu birinden biri. Eline balyoz alıp kırsa şu betonu. Ya unutursa, acı geçip, ağrı dinince ya unutursa... Suç arıyor, suç bulamıyor; suçlu arıyor, suçlu çoğalıyordu. Kocasını, başta kendini kafasında asıp kesiyordu. Balkonları yapanı, evleri diken ipe çekiyor fakat sonuç de-ğişmiyordu.

Tırnaklarını ilk kestiği günü, ilk baba dediğini, karnındaki ilk tekmeyi, on iki saat sancıdan sonraki o zor doğumu... Bütün bunlar nasıl olmamış gibi yoluna devam edecekti? Hamile olduğunu öğrendiğinde artı bir yazıp fotoğraf paylaşmıştı Instagram'ın hikâyesinde. Bilmiyordu asıl hikâyenin o gün başlayacağını. Hikâyenin hem çok kısa hem çok uzun olduğunu bilmiyordu. Uzun olan hiçbir şeye sabrı yoktu gençliğinde. Umberto Eco'nun *Gülün Adı* kitabını yarıda bırakan oydu. *Yeşil Yol* filminin yarısında uyuya kalan oydu. Türkü uzayınca frekans değiştiren de... Bu yaşamak denilen direnme uzundu, çok uzun... Ama oğlu küçücüktü; bir, iki, üç. Üç yaş nedir ki?

Çorba kâsesi hâlâ sıcaktı. Oturduğu plastik sandalyeye yapışmış gibiydi, zor kalktı. Bacakları titredi, sol eli titredi. Pat. Elinden kaydı porselen kâse. Pijamaları, yerde sürünen paçaları, balkon berbat haldeydi. Ayaklarını sürüyüp korkuluklara yaklaştı. Aşağıda tek tük insan vardı. Onlar, onu fark etmedi. Gözü yerde yatan oğluna ilişti. Üçüncü kattan çocuğunun elindeki saçlarını görebiliyordu. Kıpırdadı oğlu, dudakları hareket etti. "Anne" dediğini duydu. Sanki oğlu büyümüş on yaşına gelmiş de öyle sesleniyordu. Kulak verdi yeniden. Ses yoktu. Yaklaştı, biraz daha sarktı balkondan. Bir, iki, üç... Kapısına gürültüyle vurulmadı. Ziline uzun uzun basan olmadı. Telefonu acı acı çal-madı. Uykudan korkuyla uyanmadı. İçini yemişlendiren bir yolculuğun hazır-lığında değildi. Değil miydi?..

AYŞE OVALI

Vicdan

Boşuna uğraşıyorsun. O çek benim hakkım. Ne kadar sızlarsan sızla seni asla dinlemeyeceğim. Yük taşımaya alışmışsın. Üzerindeki ağırlık hafifleyince bocalıyorsun. Göğüs kafesimi parçalarcasına zorlayışın niye? Kaçmak mı istiyorsun? Senin yerin kemikten parmaklıklar. Suçlusun beni başkaları kadar düşünmemekten. Başkalarına duyduğun merhametin zerresini sahibine karşı duymamaktan.

Suçlusun!

Herkes suçlu.

Tüm yaşantıma şahit olmuştun. Bana hak vereceğini düşünüyordum. Bizim beldeyi biliyordun. Yaşıtlarımın hayal dünyası ilçe sınırları dışına çıkmazken ben gelecek ile ilgili planlar kurardım. Sen onların bir akılları yokmuş gibi davranışlarına içerlenirdin. Akılları vardı elbette. Ama nerede olduğunun bir anlamı yoktu onlar için. Kalpleriydi önemli olan, onun yerini çok iyi biliyorlardı. Onların kız bulma telaşını görenler insanın dünyaya gönderilme amacının evlenmekten başka bir şey olmadığını düşünürdü. Yazın sıcağında, uçsuz bucaksız pamuk tarlalarında güneş enselerini pişirirken onları yakıp kavuran tek şey içlerindeki alevdi. Sevdiklerine kavuşamazlarsa eğer o yumuşacık, bembeyaz pamukların kefenleri olacaklarını düşünürlerdi. Yüzlerini, en çok da enselerini kavuran sıcağın çektikleri aşk acısının yanında lafı bile olmazdı. Gözüm enselerine kaydığı sırada sen onların hallerine acıydın.

Bana hiç acımadın.

Beni kavuran şeyi biliyordun. Yaz aylarında tepeye çıkaran, ovayı kaplayan pamuk tarlalarına bakarken kendimi kaybettiren şeyi. Ayaklarımın altında uzanan beyaz tomurcuklara baktıkça sanki bulutlar yere düşmüş gibi gelirdi. Bir animasyon filminin içinde olduğum hissine kapılırdım. Birazdan o beyazlığın bir küme oluşturup beni üzerine alacağı canlanırdı hayalimde. Ruhum bilinmez diyarlara giderdi. Mekândan soyutlaştıkça bedenimin hafiflediğini hissedirdim. Ama bu fazla uzun sürmezdi. Gönlümün derinlikle-

rinde kanayan yara rahat bırakmazdı beni. Aklımı başıma getiren bir sinyal gibi kafam nerede olursa olsun onu tekrar bedenime çağırırdı. Her seferinde nasıl acılar çektiğimi biliyordun.

Hiç acım yokmuş gibi davrandın.

Gözümü dünyaya açtığımdan beri, tüm aile abimin sorunları ile boğuşuyorken hep sustun. Yolda babamı gören daha selam vermeden, “ya senin bu büyük oğlan var ya” diyerek yakınmaya başladığında başımın öne düşmesi üzmedi seni. Onun kardeşi olduğum için kendimi suçlarken hiç duymamış gibi davrandın.

Suçsuzsun demedin.

Suçlu abimdi. Ne canını acıtan bir yangın vardı içinde ne de ensesini yakmaya niyeti. Çoğu zaman bir vicdanı var mı diye sordum kendi kendime. Bu dünyaya ait olmayan duruşunun sebebini merak ettim hep. İnsanların dertlendiği, tasalandığı şeyler nasıl olur da onun umurunda olmazdı. Annem gece yarılarında kadar gözü yaşlı camlarda abimin eve gelmesini beklerdi. Benim içim parçalanırdı. Her nerede ise onu yakasından çekip getirmek, ağzı burnu dağılıncaya kadar dövmek gelirdi içimden. Ben bunca travmaya maruz kalmışken seni sızlatan şey abimi dövme ihtimalimdi.

Aklım bana acırdı.

Kaçmak gelirdi içimden. Kimselere haber vermeden uzaklaşmak. Ama annem ve babamı üzmem istemiyordum. Onları hayal kırıklığına uğratmayacak bir yöntem bulmalıydım. Üniversite sınavına deliler gibi hazırlanmamın asıl sebebi bu kaçma isteğiydi. Bunu biliyordun. Otobüsün camı ardından beni uğurlarlarken göğüs kafesimin içinde bir hançer gibi sivrildin. Onlar üniversiteye başladığım için mutluydular ama sen içime onları kandırdığım hissini düşürdün. “Evladının kaçışına el sallayan zavallı insancıklar” dedin. Ben bu düşüncenin üzerini örtmeye çalıştıkça sen o hançeri kanırtıyordun. Benim onlara ne kadar düşkün olduğumu biliyordun. Okulu bitirip güzel bir iş bulunca onları buradan kurtaracağım sözleri ikna etmedi seni.

Sen dramdan başka senaryolara inanmadın.

Sana olan inancımı babamın ölüm haberini aldığım gün yitirdim. Her gün arayıp hallerini hatırlarını sormama, bir yandan okuyup diğer yandan çalışıp kazandığım paranın bir kısmını babama göndermeme rağmen o en zayıf anımda beni babama karşı ilgisizlikte suçladın. “Kaçmasaydın, yanında olsaydın adam tarlada yorgunluktan kalp krizi geçirmezdi” dedin. Ağladım. Ben ağladıkça sen avazın çıktığı kadar bağırdın.

Dünyanın yükünü sırtıma alır gibi omuzladım tabutu. Artık babasızdım. Tek omzuma baskı yapan ve adım attıkça ağırlaşan yükte hissediyordum yokluğunu. O an seni yokladım. Yerinde derin bir boşluk vardı.

Sen de ölmüştün.

Bütün düzenim alt üst olmuştu. Babamdan geriye tarlanın bakımı için çektiği krediler kaldığını öğrendiğimde o derin boşluğun beni yutacağını zannettim. Annemi de alıp kaçmak istiyordum. Pamuk tarlamız hasadı bekliyordu. Tarlayı satışa çıkardım. Fakat insanlar tarıma yatırım yapmıyordu artık. Toprak kimseyi doyurmuyordu.

Biliyor musun? Yokluğunun içimde açtığı boşluğu senden daha çok sevmiştim. Hiç olmazsa beni öteleyip başkaları için tasalanan bir vicdanım yoktu. Burs bağlamak için koşuşturduğum sıralarda olmayışın işime geldi. Yok yere canımı acıtacak bir detay bulacağını biliyordum çünkü. Biraz önce belediye sekreteri “kasamızda para yok, bak senin gibi on kişi daha burs bekliyor” diyerek listeyi elime tutuşturduğunda muhtemelen sen bana değil belediye acıydın.

Neyse ki o an sesin çıkmadı. Aklımla baş başaydım artık. O bana her şeyin tam olarak bitmediğini, bir de belediye başkanıyla görüşmemi telkin etti. Önerisine uydum ve belediye başkanının yanına çıktım. Kader işte! Kapısına kadar geldiğimde olacakları daha önceden nasıl öngörebilirdim? Söylesene! Hafif aralık kalmış kapıdan kulağıma dolan itiraflar seni nasıl rahatsız etmedi de şimdi gelmiş, o çeki almaman için benimle savaşıyorsun! Ne demek bir büst yaptırılması için belediyenin kasasından yüz bin lira çıkması? Onca geçim sıkıntısı çeken, burs bulamadığı için okuyamayan öğrenciler varken.

Sessiz geçen günlerin ardından şimdi kalkmış bana yerde yatan şu çeki almamam için yalvarıyorsun. Aklım o adamın, başkandan aldığı çeki önümde düşmesinde bir mesaj var diyor. Bunu almalı, burs bekleyen öğrencilerle bölüşmelisin diyor. Sen de kalkmış bana neler sayıklıyorsun! Neymiş? Onu alırsam hırsız olurmuşum? Yanılıyorsun! Ortada bir hırsız var evet, ama o hırsız ben değilim. Hamiline yazılı bir çek olmasına bakılırsa ilahi adalet benden yana.

İstedğin kadar bağır çağır, göğsüme sivri dikenler batır, ruhumu yerden yere vur! Bir ölüden nasihat alamam ben.

ZEYNEP ODABAŞ

Uçurtmalar Ve Uçurumlar

Sen daha doğmadan ilmek ilmek işledi annen beni. Uçan bir kelebek, yanına bir kuş, onun altına rengarenk çiçekler ekledi. Kenarlarıma yavruağzı bir fisto çekti. İçimi pamuklarla doldurup yatağına yerleştirdi. Bir eli karnında bana bakıp hayaller kurdu seninle ilgili. Yine de yüzünü kimselere benzetemedi. Bütün yenilgilerini seninle geride bırakmaya söz verdi.

İlk bir Perşembe sabahı, aylardan mayıs. Sen doğdun. Dünyaya gelen her fani gibi biraz şaşkın biraz öfkeli ağlıyorsun. Ellerini yummuştun, gözlerini yummuştun, sana güven verecek bir kucak bekliyorsun. Annen kucaklıyor seni ürkek, tedirgin, sevinçli.

Bir yaşındasın. İlk adımlarınla yeryüzünde sana ayrılan yüz metre karenin içinde kendini uçsuz bucaksız vahada gibi hissediyorsun. Şimdinin aksine ev yağurdunu görünce dudağını şapırdatıp ellerini sallıyorsun. Anneni seviyorsan alkışla. Alkışlıyorsun. Babanı seviyorsan alkışla. Alkışlıyorsun. Güleç bir bebedisin. Bakışların donuk değil o zamanlar. Beni eline alıp mincıklıyorsun. Ağzına götürüp sağımı solumu çekiştiriyorsun.

Üç yaşındasın, evin içinde şarkılar söyleyerek dolaşıyorsun. Kendi odam burası benim, izinsiz giremezsiniz, diye bağırдың bir odan yok henüz. Evin bütün odalarını kendine ait hissediyorsun. Annenin elini tutmaya çalışıyorsun. Annen dur kızım, deyip bulaşıklara koşuyor. Annen dur kızım, deyip çamaşırları katlıyor. Evi süpürüyor. Yemek yapıyor. Akşamki tatsızlıkları bir sakız gibi sündürüp her işine biraz bulaştırıyor. Pişirdiği yemeklere sevgiden çok bir ölçek pişmanlık katıyor. Gözleri uzaklarda. Senin gözlerin o zamanlar annenin gözlerine bakıyor. Bir elin ağzında bekliyorsun anneni. Mızızızlanmadan bekliyorsun. Bütün ev aklanıp paklanınca sıra sana geliyor kısa bir süre. Eski neşen yerine geliyor. Koş, zıpla, bağır, terle. Dur kızım, sus kızım, uyu kızım. Duruyorsun, susuyorsun, bana sarılıp uyuyorsun.

Altı yaşındasın, okula başlıyorsun. Okulun ilk günü kalbin ürkek bir güvercin gibi pır pır ediyor. Sense hiç kıpırdamıyorsun. Öğretmeninin kırmızı uzun tırnaklı parmaklarına bakakalıyor gözlerin. Ürkekliğin peş peşe sıralanan sınıf kurallarıyla iyice artıyor. Bir uçurtma olmak istiyorsun cama doğru bakınca. Upuzun kuyruklu bir uçurtma. Pembeli, fosforlu bir uçurtma. Onun peşine takılıp eve döndüğünü hayal ediyorsun. Bana takım olsun diye küçük bir yorgan dikmişti annen. Önce beni sonra oyuncak bebeğini ayağına koyuyorsun. Uyuyunca bebeğin üstünü usulca örtüyorsun. Annen seni izliyor kapı aralığında, artık annenin tüm koşuşturmacasının ortasında bir gözünün sende olduğunu seziyorsun. Belki de bu yüzden uçurtma seni okuldan alıp buraya getirsin istiyorsun.

İkinci sınıfın ikinci dönemi. Fotoğrafçılar gelmiş okula. Sırayla çağırıyorlar hepinizi. Sıra sana geliyor. Gülümse, demiyor hiç kimse. Daha fotoğrafı çekilecek iki yüz elli üç çocuk var. Deklanşör yüzünde patlıyor. Ürkek bakışların biraz daha kısılıyor. Fotoğrafın kartondan bir dosyaya konulup eline veriliyor. Saçların kamçı gibi örülü resimde. Dipleri mavi değil o zamanlar. Mavi saçlı kızların varlığından haberin yok. Fotoğrafını eve getirip masana koyuyorsun. Yıllarca sana bakıyor, üzeri toz tutuyor, sen değişiyorsun o ise aynı duruyor.

Beşinci sınıfın son günü. Yıl sonu müsamesesi var. Kuzeninden ödünç aldığı kırmızı puantiyeli elbiseyi giymişsin üstüne. Sahnede arkadaşlarıyla hep beraber şarkı söylerken gözlerin annende. Baban gelememiş yine okula. Gelmek istese de izin alamaz. Ama gelmek de istemez zaten. Gelse sana bakınca içini bir korku kaplayacak, büyüdüğünü fark edecek belki. Babalar biraz da korkularıyla yüzleşemediğinden kızlarıyla aralarına mesafe koymaya meyillidir. O akşam ilk kez bana sarılıp gözyaşlarıyla çiçeklerimi suluyorsun. Kuşlarım da ağlıyor seninle, sen bilmiyorsun.

Orta ikinci sınıftasın. Her gün okul çıkışı eve kadar seni izleyen biri var. Üst sınıftan bir oğlan. Kışın balıkçıl kazak, yazın yazılı tişörtler giyiyor. Seninle ilgilenmesi hoşuna gidiyor. Kalbinde kelebekler uçuş uçuş. Okulun son günü ilk aşk mektubunu alıyorsun eline. İçinde bir beylik gururu. Bir dondurmacıda oturuyorsunuz ertesi gün. Büyüyorsun. Büyümeyi bir erkekle dondurma yemek sanıyorsun. Kendini olduğun gibi beğeniyorsun. Çene çukurunda, burnunun kanadında piirsinginlerin yok. Minik bir nokta gibi burnun. Sen ondan memnun, o senden memnun.

O yıldan sonrası kısacık zamana çok şey sığdırıyorsun. Çok şeyi deniyorsun. Çok insanla tanışıyorsun. Çok dizi izliyorsun. Çok şarkı dinliyorsun. Aklına eseni yapmayı cesaret sanıyorsun. On yedi yaşındasın. Derslerde anlatılanlar buhar misali kafandan uzaklaşıyor. Defter tutmayı bırakıyorsun. Sınıfın en arka tarafında uyuyor gibi yatıyorsun. Uyuyamıyorsun. Haftalarca, aylarca

hiçbir şey olmuyor derslerde. Hiçbir hoca ağzını açıp yaşamının formülünü size söylemiyor. Sen sıraların arkasında sakince tırnaklarını siyaha boyarken, önündeki kağıtları karalarken kazanımlar sınıf defterine işleniyor, sene sonu geliyor, kitaplar geri dönüşüme gönderiliyor, karneler dağıtılıyor. Saçlarının rengi, yüzünün rengi, dudaklarının rengi değişiyor. İçinde bir boşluk büyüyor. Artık yüzüme de bakmıyorsun.

Babanla kavgaların çoğalıyor. Evde ondan kaçacak delik arıyorsun. Tehditler havada uçuşuyor. Evdekilerle aranda bir uçurum peyda oluyor. Ne o taraftasın artık ne bu tarafta. Uçurumun boşluğunda sallanıp duruyorsun. Ayaklarını bir yere bassan her şey düzelecek sanki. Uçurumun diğer tarafına tutunmaya çalışıyorsun. Sen çabaladıkça topraklar ufalanıyor sanki. Arkadaşlarınla da aran açılıyor. Tutunacak bir dal aramakla geçiyor günler. Annen kederli ve dalgın. Sen yorgun ve hırçın.

Aylar, yıllar sonra beni alıyorsun eline evirip çeviriyorsun. Şöyle bir düşünüp hızlı bir hamleyle içi kıyafetlerinle dolu bir çantanın içine tıktırırıyorsun. Beraber çıkıyoruz yola. Beni yanına almana hem şaşıyorum hem seviniyorum. Otobüste başının altına koyuyorsun beni yıllar sonra. Sana küçükken annenin anlattığı hep o aynı masalı anlatıyorum. Sonra babanla beni atıp tutmaya çalıştığınız bir günü zor da olsa gözlerinin önüne getiriyorum. Ve doğduğun andan itibaren ne olduysa işte şimdi hepsini sana sayıp döküyorum. Duyuyorsun değil mi?

TÜRKAN BAYRAKÇI

Bîbaht

Çöp konteynerinin içine kafasını sokmuş kâğıt toplayan yaşlı adamı görünce burnunun direği sızladı. Ani bir kararla arabayı sağa çekip cüzdanındaki, cebindeki bütün parayı avucunun içinde toplayıp adamın yanına gitti ve hızlıca eski kirli paltosunun cebine koydu. Arkasına bakmadan arabaya binip gitti.

İhtiyar, köşeye sıkışan kâğıt parçasına ulaşma çabasıındaydı. Ne adamın farkına vardı ne de yırtık cebinden düşen paraların.

Dünya Gailesi

Annesini aramak niyetiyle telefonu eline aldı. WhatsApp mesajlarını gördü, parmağı kendiliğinden değdi sanki. Durumlara göz attı, bazısını açtı “Hep aynı şeyler” diye geçirdi içinden. Sonra Facebook’a girdi,

hızlıca bakıp bazısını beğendi. Bir paylaşımaya yorum yaptı, diğer yorumlara baktı, küfürler, hakaretler... Instagram simgesine dokundu, başparmağının altından akan dünyaya kayıtsız kalamadı. Bir video dikkatini çekti, sonra öbürü, sonra...

Telefon çaldı. “Ahmet Bey! Müdür Bey acil toplantı kararı aldı, sizi çağırıyor.”

İçinde «Ben bir şey yapacaktım» hissiyle söylene söylene hazırlanmaya gitti.

Akraba Dayanışması(!)

- Kimsem kalmadı.
- Niye?
- Annem, teyzemmiş; teyzem de annem.

Bekâra Kolay

Her gün tavırlarıyla “Sana saygım yok !” diye bağılıyor adam. Öbür yandan kadın da “Seni önemsemiyorum!” duygusunu her an üstünde taşıyor elbise gibi.

- Dışardan alınacak bir şey var mı?

-İki ekmek, çocuklar için süt.

Ateş

Mahalleye bir haber yayıldı ansızın:

“Kanalдан ölü bir çocuk çıkarmışlar!”

Bütün analar yollara döküldü. Kaygı, korku ayaklarına dolaştı.

İlerde, ölmüş çocuğun başında dövünen, ağlayan anasını gördüler. Cemile ölmüş.

O an oraya gelen bütün analar önce içlerinden derin bir ohh çektiler sonra Cemile’ye, anasına üzüldüler.

GÖKHAN ÖZCAN

Anlatma İhtiyacı

Bir şeyleri kelimelerle düşünmeye, kendime özgü bir dil kurma gayretiyle ifade etmeye ilk ne zaman başladım, böyle bir şeye ilk ne zaman ihtiyaç duydum, ne zaman yöneldim bilemiyorum. Bu yöneliş hep vardı sanki, hep benimleydi. İnsanın bir hamuru var, malum. Bazı

insanların hamurunda bu ifade etme arzusu, bu anlatma ihtiyacı bulunuyor gibi geliyor bana. Kader yani... Önce zihnine ya da belki gönlüne kelimeler düşmeye, üşüşmeye başlıyor. O kadar ki, bazı geceler seni derin uykudan uyandırıyor, günün içinde o kelimeler seni dünyadan koparıyor, kendi iklimine çekiyor. Sonra elin kaleme, klavyeye gidiyor. İçinde akıp duran şeyleri kağıtlara, ekranlara dökmeye başlıyorsun. Bunu yapmaya karar vermiyorsun aslında, o karar hep içinde, sonra bir gün kendini dışa vuruyor, açığa çıkıyor. Kelimelerin bir araya gelip şiir mi olacak, öykü mü, deneme mi, roman mı olacak, buna yine kendileri karar veriyor. Sen bu akışa kendini bırakıyorsun sadece. Herkes böyle mi bakıyor bu meseleye, bilemiyorum. Ben böyle bakıyor, buna inanıyorum. Yazı, diliyle, karakteriyle, biçimiyle, türü ve üslubuyla tohumunu insanın içinde büyütüyor, sonra serpiliyor, yeşeriyor ve nihayet meyvelerini vermeye başlıyor.

Benim yazı serüvenimde, kelimeler kendilerini öykü kılığına soktu ilk, böyle başladım öykü yazmaya. Sonrasında denemeler de yazdım ama öykü hep ayrı bir yerde oldu, kendimi hep öykücü olarak gördüm. Az yazdım, seyrekle kitap çıkardım ama öyküyle irtibatımı koparmadım. Bütün bu zamanlar boyunca kendi kelimelerimi bulmaya, kendi dilimle yazmaya, edebiyat külliyatında yer tutmayı hak edecek özgünlükte öyküler kurmaya çalıştım. Bunu ne kadar iyi yaptım, o ayrı konu... Ama yapmaya çalıştığım buydu; ken-

di öykülerimi yazmak, kendi sesimle söylemek, kendi derdimle konuşmak, kendi meselemi anlatmak... Hayata ve insana tanıklığıma, insanın sadece dışını değil içini de hesaba katarak ifade etmeye, oralardan bir şeyler bulup çıkarmaya çalışmak... Sadece insanla bağlı kalmamak, eşyaya da bakmak, onun insandan ayrılamayacak karakterine, sesine, varlığına, yani hikayesine bakmak ve çokluğun içinde biri, birin içinde çokluğu aramak...

Hikaye demişken şunu da ilave edeyim; hikaye ve öykü kavramları arasında kendimce bir ayırımım var, hikayeyi çok daha geniş ve derin anlamları olan bir kavram olarak görüyorum ancak bunu burada sayfalarca detaylandırmaya pek gönüllü değilim. Edebiyatın teorik tartışmaları içinde olmayı sevmiyorum, bu konudaki düşüncelerimi kendime saklamayı tercih ediyorum. Burada pratik olarak ikisini eş anlamlıymış gibi kullandığımı ifade etmek isterim sadece.

Dönelim benim öyküme... Benim için en başta öykü yazmayı denediğim zamanlarda önüme çıkan kritik bir kavşak noktası var. *Albatros*'u çıkardığımız yıllarda ben de ilk öykülerimi yazıyordum. Yazdığım ilk öyküler iki ayrı dil ve üslup üzerinden şekilleniyordu. Daha klasik bir anlatım ve sonrasında *Hiçbişey*'e hakim olan ve çağrışımlar üzerinden ilerleyen doğaçlamalarla akışkanlık kazanan bir diğer dil... O kavşak noktasında iki öykü üzerinden bir dil ve üslup tercihinde bulunmam gerekti ve o tercih benim öykü dünyamın ilerlediği mecraya dönüştü. Klasik anlatımı olan ilk öyküyü hiç yayımlamadım, çünkü yeterince özgün değildi, öykünmeleri ve abartılı dramatik vurguları vardı. Pek çok benzerleri arasına katılacak, benim ifade dünyamı yansıtmadığı gibi genel anlamda öykü'ye de pek özgün bir şey eklemeyecekti. İkinci öykü üzerinden ilerledim, *Albatros*'ta bu karakterde öyküler yayınladım ve nihayetinde ilk öykü kitabım ve aynı zamanda ilk kitabım olan *Hiçbişey* ortaya çıktı. Yirmi yıl aradan sonra yayınlanan ikinci öykü kitabım *Serçe Parmağı* da bu zincirin ikinci halkası oldu. Ancak *Serçe Parmağı*'nın son öyküsü "Canan" ile öykü serüvenimin sonrasına ilişkin bir işaret taşı koymak istedim. "Canan" birinci tekil şahıs diliyle anlatılan, yanı bir tür monolog olarak görebileceğimiz bir anlatımla klasiğe daha yakın bir anlatımla öyküleme arayışının ilk örneği idi. Sonraki öykülere, sonraki kitaba bir selam mahiyetinde...

Serçe Parmağı 2010 yılında yayımlandı. Aradan on iki yıl geçmiş. Şimdi, nasip olursa bu yıl içinde üçüncü öykü kitabımı tamamlama gayreti içindeyim. Bu kitapta yeni bir kendimce yeni bir yol açmaya çalışıyorum. "Canan" da olduğu gibi birinci tekil şahıs diliyle anlatılacak bir dizi, benim eski öykülerime göre klasik anlatıma biraz daha yakınlaşmış bir dizi öykü karalamaya çalışıyorum. Bütün öykülerin ortak noktası bu olacak. Bir kısmını tamamladım, bunlardan yayımlananlar da oldu. Bir kısmını kısmen yazdım, daha çalışmam

gerekiyor üstlerinde. Bir kısmının da fikri zihnimde dönüp duruyor. Bir dönüşümden söz ediyor muyum, bunu zaman gösterecek. Eskiden yazdığım gibi öyküler yazmaya devam ederim, şu an yöneldiğim yeni yoldan gidebilirim ya da bambaşka şeyler deneyebilirim. Böyle oyunları seviyorum, dili canlı tutan, insana yeni derinlikler, katmanlar, bakış açıları ve anlatma biçimleri kazandıran dinamik bir tarafı olsun istiyorum yazı dünyamın.

Öykü, yazara hayata küçük dokunuşlar yapma imkanı veren bir tür... Roman daha sistematik bir şey, bir şeyleri yerli yerine oturtmazsanız muhtemel ki pek kolay ilerlemiyor. Yerli yerine oturtmak dediğinizde aslında bazı şeylerin adını koymaktan bahsetmiş oluyorsunuz. Bir anlamda fotoromanla fotoğraf arasındaki fark gibi... Fotoroman bir planı gerektiriyor, iyi kötü bir mühendislik, mimarlık gerektiriyor. Romancılara çok saygı duyuyorum, roman yazmayı da ömrümde en az bir kere denemek isterim. Ama şunun da farkındayım, bir gün roman yazsam da ben karakter olarak, dil olarak, yapı ve üslup olarak daha çok bir öykücüyüm. Dokunuşları seviyorum, hayatın bir anını, o anın içine doğru derinleşen öyküsünü bulmaya, yakalamaya, anlamlandırmaya çalışan bağımsız fotoğrafların peşindeyim daha çok. Çağrışımlar üzerinden ilerlemek, nasıl yazıyor olursam olayım vazgeçebileceğim bir şey değil. Bazıları bilinç akışı diyor buna... Ben daha ziyade zihnini serbest bırakmak ve zihninde akan öykünün ilk okuyucusu olmak gibi bakıyorum bu meseleye. Bence insan zihniyle, belki buna kalbi ya da gönlüyle demek daha doğru, kendisinden çok daha büyük, hatta sonsuza uzanan bir anlam evreninin parçası... Zihnimize ya da kalbimize oradan anlamın küçük ve kendi içinde sonsuzlaşan parçaları düşüyor. Bunu en çok şiirle yaşıyoruz ama edebiyatın bütün pencereleri benim için o sonsuza açılıyor. Bu anlamda her metnin aslında ilk okuyucusu oluyoruz biz. Hayatın ve insanın gerçek öyküleri nereden geliyorsa, bize kurgusal gelen bütün öyküler de aslında aynı kaynaktan geliyor. Biz onları konuştuğumuz dile tercüme ediyoruz sadece. Meseleyi burada tutmak gerektiğine inanıyorum, bunu bilerek, hissederek, sezerek yaşamak, bu sonsuz anlam akışına kendini bırakmak insan için paha biçilmez bir tecrübe aslında. Yazı yazmayan insanların da bir anlam evreni var ve aynı şey onlar için de geçerli... Birleştğinde sonu olmayan bir bütünlüğe kavuşan sonsuz/sınırsız bir hakikatin küçük parçalarıyız. İnsan olarak ve yaşadığımız büyük ve küçük öykülerle... Ve dikkat etmeyi, farkında olunmayı, ayırt edilmeyi bekleyen enginlikleri ve akıllara sığmayan renkleriyle... Elbette, tıpkı hayat gibi bizi heyecanlandıran, öfkeliendiren, kedere gark eden, mutlu eden yine sonsuz ayrıntılı ve katmanlı duygularıyla...

Öykülerim, benim öykümün birer parçası... Benim hayatım, yeryüzünde akaduran sonsuz sayıdaki öykülerden biri ve sonsuz çeşitlilikteki hayatın bir

parçası... Yaptığım şeyler aynı zamanda tanık olduğum şeyler... Kendimden dünyaya, varlığa, hayata, insana bakıyorum. Zihnime ve kalbime düşen kelimelerle bütün bunlara ilişkin anlam kozamı örüyorum. Ancak yazı öyle ipek-si bir şey ki, o koza benim mahkumiyetim olmuyor, beni kelebekleştiriyor ve özgürleştiriyor. Bana özgü bir şey değil bu, her insana oluyor ve o insanların kimi bunu şiirle, öyküyle, romanla yaşıyor, kimi kendine yakışan başka yollar buluyor. Çok güzel çiçek yetiştiriyor mesela, iyi elbise dikeyor, hayırlı işler yapıyor, güzel gözleme, mantı yapıyor. Hayatın içine kendi kaderinde yazılı güzelliği bırakıyor. Bunun içinde elbette çirkinlik de var, kötülük de var, yalan da var. Ama büyük fotoğrafta bunların hepsi hayat nakşına kendi rengini, dokusunu katan motifler... Farkındalığımızı biraz da bu karşıtlığa borçlu değiliz miyiz?

Benim öyküm, ne kadar uçuk karakterli olurlarsa olsunlar kitaplarımdaki öykülerden farklı ve uzak değil. Her insan kendi dünyasını yazıyor, kendi anlamını buluyor, kendi kelimelerini yan yana diziyo aslında. Elbette öyküyü, öykünmeden ayırmak kaydıyla söylüyorum bunu.

Uzun yıllar boyunca hayatın mecburi meşguliyetleri sebebiyle ya da onları bahane ederek oyalandım. Zihnimde öyküler dönüp durduğu halde oturup onları kağıda dökemedim. Nasip bu kadarmış ki böyle olmuş demek ki! Bundan sonra, varsa nasibimde eğer, varsa buna yetecek nefesim, daha çok öykü yazmak istiyorum. İçimdeki anlatma ihtiyacı henüz tükenmemiş olmalı. Başka şeyler denemek, başka akışlara kendimi bırakmak, daha çok anlamla kucaklaşmak ve hayatın ve insanın harikuladeliğine daha çok tanık olmak istiyorum. Olmazsa da küsüp oturacak değilim, kendim de zaten bütün yaşadıklarımla bir büyük hikayenin içinden geçiyorum.

ZEYNEP REYHAN TAŞÇILAR

Mustafa Kutlu Metinlerinde Zaman Kavramı

Mustafa Kutlu, hikâyelerinin çoğunda kültürümüzü, insanımızı yansıtır biz okurlarına. Hikâyeleri oluşturan öğelerin yanı sıra bilindiği üzere kurgusal metinlerde arka planda işleyen bir zaman kavramı mevcuttur. Bu yazıda; Mustafa Kutlu'nun hikâyelerindeki zaman algısı, mekân ile zamanın ilişkisi, seçtiği zaman çizgisi, Mustafa Kutlu'nun zamanının içinde olmak, bu zamandan bahsederken hâlihazırda var olan diğer olgular ve bunların ne derece yer tuttuğu gibi konular işlenecektir. Ayrıca zamanın metinlerdeki diğer yapısal öğelerle ilişkisi sorgulanacaktır.

Hikâye veya roman gibi kurmaca metinlerde zaman önemli bir yer tutar. Güçlü metinler, sağlam bir zaman kurgusuna sahiptirler. Zaman, metin içerisinde okuyucunun karşısına farklı şekillerde çıkabilir. Buna ilişkin olarak yazarlar, kurgu selinin içerisine, reel zamandan farklı bir şekilde oluşturdukları, kurmaca üzerine inşa edilen zaman algıları ile bir itibarî zaman¹ oluştururlar.

Kronolojik olarak gitmek gerekirse öncelikle bahsedilmesi gereken konu Kutlu'nun hikâyelerindeki temel zaman algısıdır. "Zaman algısı" olarak iki kelimeye sıkıştırılan olguyu, zamanın bilincimizde nasıl bir iz bıraktığı ve bu tasarının metnin diğer unsurlarıyla birleştiğinde ortaya çıkan yeni anlamlandırış biçimi olarak düşünebiliriz. Zamanın algılanışı çeşitlilik gösterebilir İlk olarak reel bir zamana baktığımızda -ki aktığına tanıklığımız ettiğimiz zamandır bu - Saat ve benzeri zaman ölçen aletler kullanarak yalın çıkarımlarda bulunuruz; "İki saat geçti." gibi. Aradan akan zaman, artık yaşanıp geride bırakılmış, gelecekte eksilmiştir. Aradan geçen süre artık belleğimizde bir iz olarak varlığını sürdürür.

Edebi metinlerde farklı bir tarzda şekillenen bir zaman anlayışı hâkimdir. Hikâyelerdeki zamanı tek başına mı algılayız, yoksa zamanın kendini

¹ Şerif Aktaş, Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş, Akçağ Yayınları, Ankara, 1991 s.115.

gösterdiği, onu açıkça görebildiğimiz olay dizileri mi var? O halde zamana kendi üzerinden değil, başka olaylar aracılığıyla ulaşabiliyoruz, bu durumda zaman nesne haline gelmiş oluyor. “Algılamayla kurulan ilişki, nesne türü bir mevcudiyetle kurulan ilişkidir”² Zaman, nesne olarak metnin içine sinebiliyor, anlamın ve olay örgüsünün içinde gizleniyor. Peki, biz insanlar nasıl oluyor da böylesine iyi gizlenmiş soyut kavramı anlayabildik? Periyodik diziler, olaylar sayesinde. Örneklemek gerekirse, güneşin doğuşu ve batışı bize çok şey anlatabilir. Bu olayda bir akış mevcuttur, günbegün aynı süreç tekrarlanır. “Gitgide bu süreç zamanın algılanışına dönüşüyor.”³ Somut olaylara yeni bir kimlik tasarlıyoruz ve böylece maddesel var oluşundan bu nesne artık bizim zaman tasarımıza dönüşüyor.

Kutlu’nun hikâyelerinde zaman bir bakıma nesnedir diyebiliriz. Metinlerde zamanın bizatihi kendisinden bir yansıma, etki, iz görmeyiz. Trenler beklenir, insanlar beklenir, haber gelir, tren kalkar, yıllar sonra kasabaya yeniden dönülür, sevgili beklenir... Bunlar Kutlu’nun seçtiği periyodik olaylardan bazılarıdır. Bizler, bu dairesel sürecin içinde, tekrardan başka şeyler olduğunu fark ederiz. Aktığını anlayamayız fakat varlığını başka şeylerde bıraktığı izlerden takip ederiz. Bu bağlamda zamanı takip edebilmemizi sağlayan kendisi değil, ilişkileri ve dokunduğu şeylerdir diyebilmek mümkündür.

Beyhude Ömrüm’de geçen “Hani derler ya. Aradan çok yıllar geçti.”⁴ zamanın göreceliliğine örnek gösterilebilir. Kasabalılar zamanın geçtiğini saatlerden takip etmediler elbette, ekinlerin büyümesinden, bir gün uyanıp aynaya baktıklarında gördükleri o suret, kendilerine tek bir şeyi hatırlattı. Onlar, zaman üzerine hiç düşünmediler fakat çevrelerinde olup bitenlerden, zamanın yalnızca saatler aracılığıyla ölçülebilen bir olgu olmadığını anladılar. Bazen çok yavaş, bazen de oldukça hızlı akıyordu ‘zaman’. Buna ilişkin olarak Umberto Eco, kurmaca anlatılarda zaman akışının hızlı olmasının kaçınılmaz olmasından bahseder.⁵ Gerçek yaşantımızdaki zaman ile karşılaştırıldığında, kurgu zamanı oldukça hızlı akabilir.

Bahsedilen ‘zaman algısı’ mekândan ayrı düşünülemez. Zaman soruşturulurken mekân da irdelenir. Algılama, soyuttan somuta doğru aktığı için zaman mekân vasıtasıyla da duyumsanır. Kutlu’nun yazılarında mekân ile kuşatılmış bir zaman olgusu hâkimdir diyebiliriz. Zaman, mekâna bağımlı ve devinimini ‘mekân’ ile sağlayabiliyor.

² Milay Köktürk, Zaman Üzerine Felsefi Soruşturma, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2017 s.176.

³ a.g.e., s.177.

⁴ Mustafa Kutlu, Beyhude Ömrüm, Dergâh Yayınları, İstanbul 2016.s.200

⁵ Umberto Eco, Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti, (çev. Kemal Atakay), 2. bs., Can Yayınları, İstanbul 1995, s. 9.

Mustafa Kutlu'nun yazılarında köy ve taşra kavramları mekân olarak önem arz eder. Taşra, Kutlu hikâyelerinde sıkça rastlanılan bir mekândır. Bahsettiğimiz mekânlar birbirleri içerisinde sırayla metinlerde, özellikle kurmaca metinlerinde başrolü kaparlar ve metnin seyri değişir. Peki, Kutlu'nun anlatılarında özellikle köy ve taşrayı kullanmasının nedeni nedir? Bir yazısında bundan bahseder:

“Köyde yetişme yıllarında, lise çağlarında, 1955-1965 dönemi içerisinde, üniversite yıllarında o zamanlar Türk edebiyatında köy romanları, köyden bahseden ve çoğu Köy Enstitüsü çıkışlı yazarların bana gayri tabii gelen, saptırılmış gelen ve çürük temelli olarak görünen bir takım kitapları okuyordum. Ve burada bahsedilen Anadolu insanı, Anadolu gerçekleri, Anadolu'da vücut bulmuş sosyal yapı, insan gerçeği, ahlak saptırılmış ve son derece yanlış aksettirilen bir yapıda görünüyordular. Ve bunun karşısında buna antitez olabilecek, gerçekten bu memleketin insanının hayatını aksettirecek eserlerin olmayışı” yazarı bu yönde yazmaya itmiştir.”⁶

Bu bağlamda Mustafa Kutlu'nun yapay bir şehir yaşamından çok doğayla iç içe bir hayatı tercih edeceği söylenebilir. İnsanın yaradılış itibarı ile doğayla yakın olmasını benimsemiştir yazar. Düşüncelerini de metinlerinde, mekân seçimleri noktasında gözlemleyebiliriz.

Kutlu'nun Hikâyelerin çoğunda mekân, ağırlıklı olarak şehir ve taşra olmasına rağmen insanımızın dönüp dolaşıp nihayetinde geri döndüğü yer taşradır, eski evidir: “Ah bu eski evlerin hatıra yumağı, yalan dünya”⁷

Mihail Bahtin'in zaman ve mekân üzerine “kronotop” (zaman-uzam) kavramı ikisi arasındaki ilişkiyi anlamlandırmada bir nevi kolaylık sağlayabiliyor. Bahtin'in Taşra romancılarının zaman anlayışı, Kutlu'nun anlayışıyla benzerlik gösteriyor. Kutlu metinlerinde de zaman, adeta havada asılı kalmış, ilerleyişten yoksundur. “Bunun yerine dar devirlerle ilerler”⁸ Aradan yıllar geçse anlaşılmaz, benzer olay dizileri defalarca tekrarlanabilir. Özellikle kasabalarda zaman adeta durmuş gibidir. Kutlu'nun kasabaları, sokakları, bu döngüsel zamanın içinde ilerler durur. Kasabanın insanları kahveye gider, kendi iç benlikleriyle alakalı sorunları geceleri uykusuz kalma pahasına düşünürler, saatlerce yürürler, dedikodu yaparlar, kâğıt oynarlar. Kasabanın insanları, artık döngüsel gündelik zamanın⁹ esiri olmuşlardır. Mustafa Kutlu'nun anlatılarında duygular mekânlara siner. Yaşamı kuşatan, insanla deği-

⁶ Mustafa Kutlu'nun Hayatı, Hikâyelerinin Yapı ve Tema Bakımından İncelenmesi, İlbilge Hatun Yazıcı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Elazığ, 2002

⁷ Mustafa Kutlu, Yokuşa Akan Sular, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2015 s.32

⁸ Mihail Bahtin, Karnavalın Romanı, (çev. Cem Soydemir), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2001 s.321

⁹ a.g.e., s.322.

şen ve insanı değiştiren hatıralar, anlar, kararlar köy kahvelerinin duvarlarına dikkatlice baktığımızda hâlâ oradadırlar. Kutlu'nun Nur adlı hikâyesindeki Eleni adlı karakter, eski evine ve hatıralarına son kez bakar. Bir ihtimaldir ki Eleni, mekân üzerinden, yani evi üzerinden zaman kalıntılarına ulaşmaya çabalamıştır.

“Eleni arka bahçedeki mor salkımdan bir salkım çiçek istedi. Getirdiler. Kadın çiçeği yüzüne gözüne sürdü, sonra koynuna soktu. Evine, sokağa, doğup büyüdüğü, evlenip ihtiyarladığı, sevindiği, üzüldüğü mahalleye uzun uzun baktı.”

“Bir “ah” çekti ve gitti.”¹⁰

Eleni'nin yaşadığı bu olay, eski evine baktığında, sokağı kokladığında geçmişe gitmesi hatıraların mekânla iç içe geçmiş olmasıyla ilgilidir. Zamanında bir yolculuk yaparız, nesneler bir çağrışımdır. Georges Perec; mekân ve hatıralar arasındaki ilişkiyi, bir anısından yola çıkarak şöyle yorumlar: “Hatıralarım. O yatağın darlığına, o odanın darlığına, o son derece keskin ve son derece soğuk çayın kalıcı burukluğuna sımsıkı bağlılar.”¹¹ Mekânın anlatıda belirmesiyle, hatıralar hayat bulmaya başlarlar. Mekân artık bizim için bir -imgeler bütünü- olabilir. Odadaki eşyaların bazılarına baktığımızda asıl olandan, yeşil bir tükenmez kaleminden çok; başka şeyler zihnimizde canlanır, arka yüzlerindeki hikâyeyi keşfederiz.

Hatıraların mekânla olan ilişkisi Proust'un madleniyle olan ilişkisine benziyor. Swann'ların Tarafı'nda, Swann'ın madlenini çaya batırır batırmaz geçmişe dönüyor, çocukluğunun anıları belleğinden hızla geçmeye başlıyor, Vivonne Nehri'nin nilüferlerini bile anımsıyor. “Bütün kent çay fincanımdan dışarı fırlıyor.”¹²

Zamanın mekânla ve metindeki diğer unsurları ile kaynaşmış bir vaziyette bulunduğunu göz önünde bulundurulursa, Kutlu'nun zamanını bu defa olaylar ve bunların zamanla olan ilişkisi yönünden ele alacağız. Hikâye, olay dizilerinin, belli bir düzene uygun şekilde metnin içinde akışıdır. Zaman ise bu olayların, akışın içindedir. Aristotelese'e göre zaman içinde olayların geçtiği şeydir.¹³ Hikâyelerin zaman içerisinde gerçekleştiğini, olayların süreç içerisinde meydana geldiğini kabul edersek eğer, birbirlerinden etkilenirler, olaylar zamana biçim verir. Aksiyon, zaman içinde anlamını bulur.¹⁴

¹⁰ Mustafa Kutlu, Nur, Dergâh Yayınları, İstanbul 2014 s.150.

¹¹ Georges Perec; Mekân-Feşmekân, (çev. Ayberk Erkay), Everest Yayınları, İstanbul, 2020 s.40

¹² Marcel Proust, Swann'ların Tarafı, (çev. Roza Hakmen), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2021 s.49.

¹³ Aristoteles; Zaman Kavramı, (çev. S. Babür), İmge Yayınları, İstanbul 1996 s.35

¹⁴ Edwin Muir, The Structure of the Novel, A Harbinger Book, New York, 1969 s.63 (tarafımca çevrilmiştir)

Mustafa Kutlu metinlerinde ise geleneksel hikâye anlayışının getirdiği blok zaman anlayışı mevcut. Kutlu hikâyeleri olay ağırlıklıdır, zamanı ara sıra anlatının içinde hatırlarız. Zamanla alakalı ayrıntılı tasvirler ve betimlemelerden uzaktır, olayların, karakter tahlillerinin içinde savrulup gidebiliriz çoğunlukla. Zamanı algılamak, zamanı tek başına fark etmek zordur. Çünkü Kutlu için nihai kaygı olayları ve zamanı beraber işlemek değildir. Zamanın seyri bazen giden saatlere, olayların akışına göre şekillenir.

“Giden saatler babalarımızın öldüğü, annelerimizin evlendiği, bizim doğduğumuz, kervanların hareket ettiği ve orduların düşman şehirlerine girdiği saatlerdi.”¹⁵

Olay zamanından bahsettiğimizde aslında bu, vakaların gerçekleştiği zaman olacaktır. Vakaların etrafında akıp giden zaman var olmamış gibidir. Vaka zamanı anlatılarda çoğu zaman takvim zamanı gibi anlaşılabilir da ikisi de farklı kavramlardır, birbirlerinden ayrı düşünülmelidirler. Vaka zamanı, nakledilen olaylarda kurgulanan zamandır, takvim zamanından çeşitli parçalar alınarak oluşturulmuştur. Şehir Mektupları'nda bu iki zaman arasındaki bağlantıyı gözlemlemek mümkündür.

Sonuç

Kurmaca metinlerde anlatıya yansıtılması en karmaşık unsurlardan biri zamandır. Anlatılardaki zaman, kurguya estetik bir şekilde yayılmalıdır. Bir kurgusal anlatının sağlam bir altyapıya sahip olabilmesi ve edebi değerini, metindeki zamanı nasıl kullandığımız etkiler. Zamanın metinlerde gözlemleyebildiğimiz etkileri farklılık gösterir. Bir kurgusal metni iyi anlamlandırabilmek için romanın atmosferindeki zamanın bilincine varmak gerekir. Zamana gündelik hayatta nasıl çeşitli yollar vasıtasıyla ulaşabiliyorsak, metinlerde bu durum benzerlik gösterir. Zamana ilişkin yakalayabildiklerimiz ise çeşitlidir. Bu yazıda kasabanın içinde hapsolmuş zamanı ve yansımalarını, mekânı, hatıraları Mustafa Kutlu metinlerinde kapsamında ele almaya çalıştık. Bu kavramları metinlerde zaman bağlamında anlamlandırmak, Mustafa Kutlu'nun zamanına bizleri yaklaştırır.

¹⁵ Mustafa Kutlu, Şehir Mektupları, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2006 s.47.

Ayşegül Genç ile *Dünya Atı* Üzerine

Konuşan: **Rüveyda Durmaz Kılıç**

***Dünya Atı*’ndaki öykülerin genelinde yazmak, öykü kurmak konuları yer almakta. “Balıksırtı Mevzular”, “Şairin Mülkü”, “Kapıdaki Adam” öyküleri bu eksende ortaya çıkıyor. Öykü kurmak / yazmak konusunu, genelde yazarlar, bir veya iki öykü ile anlatırlar. Siz ise bunu çoğaltıyor, her defasında farklı kurgularla anlatma gücünüzü gösteriyorsunuz. *Dünya Atı*’nın bu yönünden bahseder misiniz?**

Ben yazdıklarımla ve yazma eyleminin kendisi ile mücadele içindeyim. Beden ve ruhun hem bir arada bulunuşu hem birbirleri için çoğu zaman ıstırap vesilesi oluşu gibi yazı ve anlatma arzusu da birbirlerini aşmaya çalıştıkça hem sarmalar hem kısıtlar. Üslup, ton, jargon bazen öne geçer bazen de anlatma arzusu o kadar kendini dayatır ki tüm teknikler geride kalır. Zaman zaman et mi ruh mu sorusunu ben de soruyorum ki bu soru insanın varoluş sorusudur. Bedensel olana meyleden ruhu, ruhun yüceliklerinde gezinen bedeni öteler. ‘Öykü çalışmak’ demek bir beden çalışmak demektir. Hikâye anlatmak ise bir ruhu bir bedene uydurmak demektir. Tüm bunlar üzerinde düşünürken bu tür öyküler yazarken buluyorum kendimi.

***Dünya Atı*’ndaki öykülerin giriş yazıları oldukça ilgi çekici. Öykünün derdini, nihayetini bilgece bir dil ile anlattığınız bu giriş yazılarını yazma sebebiniz neydi?**

Sanatın “bu budur” denmeden yapılması gerektiğini savunurum. Bir kitabın kapağına bu bir 28 Şubat romanıdır, bu bir Aşık Veysel kitabıdır gibi yazıların yazılması gereksizdir. Bu okurun anlayışına güvenmemek kadar yazarın anlatma kabiliyetinin niyetinin gerisinde kalacağından endişelenmek demektir. Bu açıdan açıklama yapmayı doğru bulmam. *Dünya Atı*’nda ise ben anlatıcısından sıyrılmayı ve anlatıcının biz olduğu genel bir kurguyu amaçladım. Bu anlatıcılar her şeyi bilen anlatıcılar. Bir üst kurguda varlar. Her şeyi biliyorlar ama yine de bir hikâye anlatmaya ihtiyaç duyuyorlar. Bu ihtiyacı göstermek istedim aslında. Bilmenin yeterli olmadığını aynı zamanda his-

setmenin de gerekli olduğunu metinlerimde bir araya getirmek istedim.

Öykülerinizde genel olarak Anadolu insanını ve hayatlarını anlatıyorsunuz. İsimler, olaylar, mekanlar çok içeriden ve tanıdık. Kurguda, teknikte herhangi bir tekrara düşmeden, özgün bir şekilde öyküler kurmak kolay değil. Bir öykünün oluşum süreci hakkında neler söylersiniz?

Ben bazen içimde bir duyguyu yıllarca taşıyorum. Bazen de bir anlat-

ma şeklini kafamda taşıyorum. Çok nadir bir araya geliyor ikisi ve dolayısı ile ben de çok nadir öykü yazıyorum. Romanda ise daha serbestim. Bu yüzden iki öykü kitabım olmasına rağmen beş adet romanım var. Öyküde parlama anlarını yazmak gerekir. Romanda ise parlama anlarını kendiniz oluşturunuz. Mekanı, karakterleri tek tek çalışırsınız. Öykü bir kibrit çakmak gibi. O ilk andaki parlak ateş. Her şey o parlak ateş için. Kav teknik, duygu kibrit çöpü. Acaba yanacak mı? Çoğu öyküde yanmıyor. Bir sürtme sesi, bir çarpma sesi kalıyor geride. Roman ise köze üfleme, ateşi canlı tutmaya çalışmak demek.

Öykü diliniz oldukça rahat ve akıcı. Daha çok tasvirlerle dolu, kısa anlatımlarınız var.

Kitabın "Küf ve Bahar" öyküsü bu konuda özel bir yere sahip. Fiilleri birbirine bağlamak merkezli cümleleriniz ile öykü dilinin oluşum hikayesini anlatıyorsunuz. Bu konuyu oldukça önemsiyorsunuz. Öykü diliniz hakkında neler söylemek istersiniz?

Küf ve Bahar, beni çok kıran bir olayın öyküsü. Dünya yükü çok ağır, büyük yük ve külfetli. Bu öykü de noktasız, bitimsiz. Nokta konmadıkça yük ağırlaşıyor. Çünkü insan daireleri ve cümleleri tamamladıkça ilerler. Pedofili, tecavüz veya sapkın düşüncenin kendisini yazmak yazar için çok zor. Bu durumları apar topar, döke saça anlatan çok fazla öykücü de var, onlara cesur öykücü diyorlar. Örtüsüz, perdesiz anlatmak hakikate yaklaştıır sanıyorlar. Ben katılmıyorum. Muhayyilenin sınırsız oluşu sanatı var eden şey değil midir?

Çağrışımlar, imgeler ve sezgiler hayata merhametli bir dokunuş için değil midir. Misal metafor “öteye taşımak” demektir. Bir şeyi söyleyerek başka bir şeye ulaşmak demektir. Bunu neden yapıyoruz çünkü genişleyen anlatı, daha çok alanı kapsar, anlatılamayan cümleleri ve kapatılamayan daireleri kapsar. Bu çok değerlidir. Diğer yandan her sanat dalı bir sınırsızlığı da beraberinde getirir çünkü çağrışımlar engellenemez, sezgiler önlenemez, içe bakan bir dış hayal eder. Böyledir. Yani okurun ne düşüneceğine, nasıl düşüneceğine, nereye kadar düşüneceğine biz karar veremeyiz. Gerçi zaten sanat için çifte hoşnutsuzluk derler. Ya eksik anlatırız ya çok fazla anlatırız.

***Dünya Atı*’nın en güzel öykülerinden biri de “İma” isimli öykünüzdü. Yazarlığınızı özel kılan bir taraf var ki o da insan psikolojisi mevzuundaki farkındalığınız, insanı anlama ve gözlem yeteneğiniz. “Fatıma Zehra” öyküsü de bu minvalde bir öykü. Psikolojik öykülerin yazarı diyebilir miyiz sizin için?**

Aslında sadece içimdeki sesi dinliyorum. Sakınmak isterse sakınıyor, zorluğa talip olmak isterse talip oluyor, araştırıyor, büyütüyor yazıya ekliyor, kısa kesmek isterse kısa kesiyor, nasihat etmek isterse ediyor, psikolojik çözümleme yapmak isterse yapıyor. Onu dinliyorum. Yazının matematiği, romanın kazı alanı, öykünün parlama anı, şiirin yaydan çıktığı yer vs. tüm bu sözler yazarın vicdanı ile ilgili çoğu zaman. Uzun uzun yazıyorsun kısalt diyor, yüzeysel anlattın derinleş diyor, kendince bir sebep sunuyor, kurgunun kendi içerisinde tutarlı olmasını bir vazife olarak dayatıyor, daha titiz olmanı bekliyor, bilgin eksik diyor, daha fazla içselleştir diyor. Tüm bunlar yazarın içi ile ilgili. Ben de içimden geldiği gibi yazıyorum.

Bu eserinizde, okur olarak mistik, tasavvufi, hikmete dayalı derinliğinizi fark ediyoruz. Yazarlığınızda sizi besleyen bakışı, var olma biçimini, olma hallerinizi merak ediyoruz tabiatıyla. Yazı için bilinçli bir yalnızlaşma, kenara çekilme tercihiniz oluyor mu mesela? Yazmak sizin için ne demek, ne için yazıyorsunuz?

Yazmak benim için, biz’e doğru ilerlemek için ben’e geri çekilmek demek. Ezelde ve ebette bir beraberlik arzusu için yazmaya ve sadece bunun için yalnız kalmanın değerli olduğuna inanıyorum. Bazı yazarlar sonsuz/ölümsüz olmak için yazarlar. Kundera Ölümsüzlük romanında buna büyük ölümsüzlük der. Ben sonsuz olmaktan ziyade tamam olmak için yazıyorum. Tamam olmak sadece ebedi olana yürüyüş değildir, ezeli olana yani geçmişe, geldiğin yere, ilk söz verdiğin ana da yönünü çevirmek demektir.

MEHMET AYCI

‘Sen Kaç Köşeli Yıldızsın’

274’ü kaçıyorum, yarım saat bekleyemem, 275 bir durak aşağıdan kalıyor, hem daha kestirmeden gidiyor, Veysel Şatıroğlu Caddesi’nden yürüyorum, cadde başında iki kağıt toplayıcısı sigara içiyor, biri oturmuş, diğeri ayakta, ne kadar esmerler Allah’ım, onlar ne kadar esmerlerse o kadar sarışın bir güneş vuruyor yüzlerine, binadan çıkan kadın da kirli bir güneş kadar sarışın, kucağındaki çocuk bir o kadar esmer, bir siyah ırmak damlası, caddeden bir top yuvarlanıyor, bir grup çocuk, ikisinin ayağı yalın, kaldırımdan topun hızına yetişmek için akıyor, oturan kağıt toplayıcısı olmasa top aşağıdan gelen arabanın altında kalacak, tutup çocuklara veriyor, kadının kucağındaki çocuk gözlerini toptan ayıramıyor, aklıma nedense Ürgüplü Refik Başaran’ın türküsü düşüyor, “Odaları köşeli”, akşam Sezai Bey’in “Köşe” şiirini defalarca okuduğumdan olsa gerek, iki defa aynı rüyayı gördüm, saçlarında kayboluyordum, saçların serin değildi, ıslaktı, uyandım, terlemişim, çamaşır ve çarşaf değiştiriyorum, dışarıdan bir kavga sesi geliyor, bir kadın kocasına çekişiyor, sesi cırtlak, kocasının sesi dalgasını karıştıran radyo yayını andırıyor, bir gidip bir geliyor, o sırada bir araba geçiyor Veysel Şatıroğlu Caddesi’nden, Müslüm “yandı Çukurova yandı” türküsünü son ayar söylüyor, Allah akıl versin, gecenin bu saati, bu saatlerde uyumazdım ben, yirmi dört saat üst üste uykusuz kalınca işte, karşıdaki metruk eve bir Adanalı gelmiş, üç çocukları varmış, eşyaları yokmuş, adam kaçmış gelmiş, bizim Köroğlu’na da komşu kadın söylemiş, ev tamtakırmış, komşu kadın ne varsa vermiş, bizim Köroğlu fazla eşyalardan, kap kacaktan, yatak yorgandan bir yük hazırlamış, Yunus Emre de sakladığı oyuncaklardan bir poşet dolusu hazır etmiş, baş göz sadakası olarak vereceklermiş, alışveriş de yap diyorum Köroğlu’na, birkaç günlük mutfak masraflarını biz karşılayalım, evin perdesi de yokmuş, perde ayarlıyor bir de, caddeden inerken metruk binaya bakıyorum, 275’e binmekten vazgeçiyorum, yürüyorum, burada Suriyeli göçmenlerin kaldığı dönüşüme uğramamış evler var, çamaşır asma şeklinden anlayabilirsiniz bir ailenin göçmen

olup olmadığını, İvedik Caddesi'ne iniyorum, motorlu çocuk kaza geçirmiş, yerde baygın yatıyor, doktor olduğunu söyleyen birisi müdahale ediyor, ambulansı aramışlar, durumu iyi değil diyor doktor olduğunu söyleyen o birisi, ağzının kenarından kan sızıyor çocuğun, motorun tehlikeli olduğuna, motor kazasında her yıl yüzlerce insanın öldüğüne, tamponun da kaportanın da sürücünün bedeni olduğuna dair yazıklanmalı, çok bilmişlikli, acımuşluklu, buna benzer soslu konuşmalar geçiyor yaralı çocuğun başında, ambulans gelene kadar orada bekliyorum, bir tütün sarıyorum, alıp götürüyorlar, motoru kalıyor, cadde boyunca yürüyorum, Selçuk'la Kızılay'da buluşacaktık, canım metroya binmek istemiyor, canım yürümek de istemiyor ama yürüyorum, cep telefonumu çıkarıp arayayım, gecikeceğimi söyleyeyim, mesajlarda lise öğretmenimin vefat ettiği haberini görüyorum, irtibat numarasını arıyorum, açmıyorlar, Nuri Ercan'ı arıyorum, Türkiye'nin en fazla kan bağışında bulunan makinisti, İzmir'e gittiğinde hocayı ziyaret ettiğini söylüyor, Nuri bizim devleri, hocaları ihmal etmez, bir haber varsa ondan alırız, dağ gibi adamdır, bunlar aklımdan geçince Ahmet Mithat Efendi'yle fazla meşgul olduğum da aklımdan geçiyor, İvedik Köprüsüne kadar yürüyorum, bir köpek hızla karşıdan karşıya geçiyor, sol arka ayağı topal, merhaba köpek diyorum, yanımda yürümeye başlıyor, yüzü çok güzel, duruyorum, o da duruyor, alnından burnuna doğru sıvazlıyorum, elimi yalıyor, ileride bakkal filan yok, geri dönüyoruz, bir markete yürüyoruz, bir paket sosis alıyorum, kuyruk sallıyor, afiyetle ve hızlı hızlı mideye indiriyor, o yerken bir tütün daha sarıyorum, biri çok tanıdık bakıyor, yanında saçları belinde bir kız, Aycı?, diyor, evet diyorum, gözleri parlıyor, bu benim kızım, kendi boyunca, saçları annesinin bir zamanki saçları, hangi köşedeydin diyorum, Sezai Bey'i akşam okumamdan olacak, kızın saçlarını belik belik hayal ediyorum, köpek sosisi bitirmiş aramıza giriyor, yüzüme tebessüm eder gibi bakıyor, merhaba köpek diyor kız, eğilip benim sıvazladığım gibi alnından burnuna kadar sıvazlıyor, Sezai Bey o ayakları yazarken bu elleri yazmış diyorum içimden, hal hatırdan sonra ayrılıp metroya yürüyorum, gece gördüğüm düşün treninden atlayarak...

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Ç a ğ d a ş İ r a n Ö y k ü s ü

BOZORG ALEVİ¹

Farsçadan Çeviren: **Yasamin Gholamrahmani²**

Mesut Bir Kadın

Akdes Hanım'ın ölümü üzerinden geçen bu beş altı ay içerisinde topladığım bilgiler ve notlardan yola çıkarak oldukça çekici bir hikâye kaleme almak mümkündü. Aşk, entrika, rakip ve ardından gelen ölüm gibi bir hikâyeyi çekici kılacak tüm unsurlar mevcuttu. Akdes Hanım'ın beslediği aşkı etkileyici cümlelerle betimleyebilir, kocasıyla olan bağını anlatabilir, donanımlı ve gerçek bir beyefendi olan aile doktorlarının Akdes Hanım'a karşı beslediği aşk ve saygıyı ortaya koyabilir ve en nihayetinde yazarlık yeteneğinden yardım alarak yaşamdan umduklarını bulamayan bu genç kadının ölümüne neden olan olayları anlatabilirdim. Bunu yapsaydım anlattığım

¹ 1904 yılında Tahran'da dünyaya gelen ve 1997 yılında Berlin'de vefat eden Bozorg Alevî, modern İran edebiyatında nesir türüne yeni bir soluk katan önemli bir kalemidir. Alevî, Sâdık Hidâyet ve Sâdık Çûbek gibi isimler ile birlikte İran edebiyatında öykü türünün yeni bir soluk kazanmasına yol açmış olması hasebiyle modern İran öykücülüğün babası olarak anılmış olan isimlerden birisidir. Meşrutiyet taraftarı bir ailede doğan Bozorg Alevî, yüksek öğrenimini Almanya'da tamamladıktan sonra İran'a dönerek yazar ve eğitimci olarak faaliyet göstermiştir. 1938 yılında hapse atılan ve 1942'te af ile özgür bırakılan Bozorg Alevî, 19 Ağustos 1953 tarihli darbe ardından Almanya'ya gitmek mecburiyetinde kalmıştır. İran yıllarında öykü ve roman türünde çok sayıda eser kaleme almasının yanında dergicilik faaliyetlerinde de bulunmuştur. Eserlerinde Freudyen yaklaşım, toplumcu romantizm ve eleştirel gerçekçilik mevcut olmakla birlikte tarihten yararlanarak yaşadığı devrin eleştirisini de dolaylı yoldan yapmıştır. Bozorg Alevî eserlerinde hapis yıllarına değinmenin yanı sıra *Çeşmhâyeş* (Gözleri) romanında Rıza Şah devrindeki aydınların eleştirel tutumları ve hürriyet arayışlarına romantik dram çerçevesinden bakmış yahut da *Sâdârîhâ* (Sâlârilere) romanında yüksek zümre ailelerin Meşrutiyet sonrası yaşamlarına eğilmiştir. Çok sayıda roman, öykü ve deneme kaleme alan Alevî, Berlin'de bulunan Humboldt Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmış, Sâdık Hidâyet'in eserlerini Almancaya kazandırmış, Farsça-Almanca bir sözlük hazırlamış ve *Modern Fars Edebiyatının Tarihçesi ve Gelişimi* adlı kitabı kaleme almıştır.

² 1996 yılında İran'ın Urumiye şehrinde doğan Yasamin Gholamrahmani. Lisans eğitimini Tahran Allameh Tabatabaei Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde ve Yüksek lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümünde tamamlamıştır. Hali hazırda Ankara Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı anabilim dalında doktora eğitimine devam etmekte olan Gholamrahmani, Türkçe ve Farsça edebi çeviriler yapmanın yanında Türkiye ve İran edebiyatlarına dair karşılaştırmalı akademik çalışmalar da kaleme almaktadır.

mesele sadece gerçekdışı bir hikâye düzeyinde kalarak hakikatten payını almamış olacaktı. Hasılıkelam anlatacağım mesele bir yaşam kesiti olacak fakat yaşamın ta kendisi olamayacaktı. Bu nedenle notlarımı olduğu gibi yayınlamaya karar verdim.

*

Genç kadının naif ve el değmemiş vücudu ölü yıkama taşına konulmuştu. Yakınları, gasilhane yerindeki küçük süs havuzu etrafında toplanmış ağlıyorlardı. Nene Hasan adlı gassal kadın işine başlamak için kollarını sıvamış ve alelade bir şarkı mırıldanmaya başlamıştı. Akdes Hanım'ın kız kardeşleri bir köşede oturmuş feryat ve figan ile ağlıyorlardı ve annesi de tek kelam etmeden kendi başındaki saçları yoluyordu. Çalışanlardan birisi diğerine dönerek, "Nasıl da duygusuz bir kadın. Bu durumda nasıl şarkı söyleyebiliyor", dedi.

Nene Hasan dağınık saçlarını rûşûr³a bulanmış elleriyle kenara vermiş ve dönerek matemli kadınların ağlamalarına dikkat etmeksizin aptallara mahsus bir gülüşle, "Benim işim bu ya hu! Hep ağlayacak olursam kederden ölür giderim." dedi. Bununla birlikte ölen kızın yüzünü açınca, "Vah vah... Daha gencecikmiş.", dedi.

*

Akdes Hanım üç kız kardeşi dahil olmak üzere ailesindeki birkaç sene içerisinde art arda evlenerek koca evine giden yedi sekiz kız arasında aile fertlerince en mesut olan genç kız olarak bilinmekteydi. Zira Akdes Hanım'ın evlenme şekli diğer tüm kızların evlenme şeklinden farklıydı. Diğer tüm kızlar, anne ve babaları tarafından evlendirilmişlerdi. Hatta damatların seçiminde teyzeler, halalar, amcalar ve dayılar da fikir beyanında bulunmuşlardı. Seçimi yapan aile fertleriydi. Fakat "evet" cevabını veren kızlardı. Onların sadece eş seçimi hususunda değil bazen kıyafet, ev eşyaları, gelin başına takılacak süs, çeyizdeki işlemeli kumaşlar, banyo için seçilecek küçük halı, hamam taşı ve tepsisi ile ruşur alımında bile fikir beyan ederlerdi. Bu ailede kızlara on iki yaşlarından itibaren çeyiz düzmek bir gelenektir. Bu aile her ne kadar kızlarını okumak için liseye gönderseler de daima kapılarını çalacak görücünün yolunu gözlerlerdi. Kız babası ve aile fertlerinin onayını alan bir görücü geldi mi okul macerası sona eren kızların düğün alışverişi macerası başlardı. Bahsi geçen bu aile şehirde oldukça tanınan bir aileydi. Öyle ki şehrin tüm gençleri en iyi kızların o aileye mensup olduğunu bilirlerdi. Bu aile adeta bir kadın üretme fabrikası mahiyetindeydi. Evlendirmek için kız

³ Hayvansal yağ ve beyaz şap yahut çinko biresimi olarak üretilen rûşûr yahut diğer adıyla sefidâb, İran'da eski zamanlardan beri var olan geleneksel bir temizlenme ve süslenme ürünüdür.

üretiyorlardı. Ailedeki anne ve babalar kızlarını birer oyun taşı gibi yönlendiriyorlardı. Ve kızlar başlarına geleceklerden haberdarmışçasına belirlenen çizgilerin dışına bir adım dahi atma cesaretine sahip değillerdi. Akdes Hanım'ın da evlendirilmesi bu minvalde olacaktı. Ancak babasının beklenmedik ölümü Akdes Hanım'ın kaderini değiştirdi. Akdes Hanım'ın babası aşırı alkol tüketimi nedeniyle ölmüştü. Akdes Hanım'ın ağabeyi bir bakanlığın genel müdürü olması hasebiyle evin babasının yerine geçmek için gereken tüm yeterlilik ve beceriye sahipti. Fakat Akdes Hanım bir çırpıda ağabeyinin etkisi altında kalacak ve ona boyun eğecek birisi değildi. Akdes Hanım, Emir Bey'i bizzat kendisi seçti. Ailede onun hakkında ileri geri sözlerin söylenmesini bir tarafa bırakacak olursak ailenin kızları onları mutlu bir yuvaya sahip zannediyorlardı. Zira Akdes Hanım, Emir Bey'i sevebilmiş ve dahası onu eş olarak seçebilmişti.

Kız kardeşleri, arkadaşları ve akrabaları Akdes Hanım'ı kıskanırlardı. Akdes Hanım, ikircikli tavrıyla az konuşur ve akranı olan kızlar ona soru sorup aklından geçenleri öğrenmek istediklerinde, "Bilemiyorum vallahi. En niha-yetinde böyle evlenmek insanın görmediği ve tanımadığı bir görücüden evladır", demekle yetinirdi.

Kocası genç, yakışıklı ve uzun boyluydu. Soluk bir benzi ve mahmur gözleri vardı. Dik duruşluydu. Arabası da vardı. Her hususta şanslı olan bu adam, çok konuşur, çok güler, çok yemek yer ve çok içerdi. Son iki senede defaatle yüzlerce tümen⁴ kâr elde etmişti. Şemîrân⁵'daki bir arsayı yirmi beşe alıp doksan ikiye satmıştı. Savaş dönemi⁶ İngiliz ve Amerikan generallerle dolup taşan birinci sınıf dans eğlencelerine Buick markalı arabasına binip karısı ile beraber gitmediği bir gece neredeyse yoktu. Bu eğlencelerde Akdes Hanım bir kadındaki giysiyi beğenince birkaç gün sonra Emir Bey ya hemen aynısını "La Nouvelle Mode" mağazasından alır yahut da "Madam Terz" adlı terzi salonuna diktirirdi. Giysi hazır olunca alıp Akdes Hanım'a verirdi. Fakat Akdes Hanım giysiyi beğenmezse Emir Bey büyük bir sinirle giysiyi makasla paramparça edip bin tümen ya da daha fazla bir parayı masanın üstüne koyup, "Git istediğin kıyafeti kendin al", derdi. Böyle olunca da Akdes Hanım, iki üç saatliğine gizlice ağladıktan sonra kocasıyla yeni bir kavga daha çıkmasının

⁴ İran'ın resmî para birimi riyaldir. Riyalden bir sıfır atılarak tümen elde edilir. On bin anlamında kullanılan tümen kelimesi Farsçaya Moğolcadan geçmiştir. Bu kelime para biriminin yanı sıra Kaçarlar devrinde orduda on bin kişiden oluşan birliklere verilen isim olup birliğin başındaki şahsa Emir Tümen adı verilirdi. Tümen günümüzde İran'ın resmi olmayan para birimidir. İran'da yedinci hicri yıldan itibaren günümüze değin para birimi için kullanılan tümen birimi 1929 yılında riyale çevrilse de halk arasında kullanılan bir kelimedir.

⁵ Tahran'ın kuzeyinde bir ilçe ismidir.

⁶ İkinci Dünya Savaşı kastedilmektedir. Zira bu süreçte her ne kadar İran savaşa katılmış olmasa da işgal güçleri kuzey ve güneyden ülkeye giriş yapmışlardır.

diye o elbisenin aynısını birkaç ufak değişiklikle alıp bir defaya mahsus giyerdi. Ve her şey geçici olarak unutulurdu.

Herkes Akdes Hanım'ın mesut olduğunu zannederdi. Kız kardeşleri, ailedeki tüm kızlar ve eski sınıf arkadaşları Akdes Hanım'ın hayatına gıpta ederek adeta sitem edercesine, eğer her parmağından altın damlayan bu kocayı muhafaza edemezsen ayağına gelen talih kuşunu kovmuş olursun, derlerdi. Bu sitemin nedeni kadınların son günlerde Emir Bey'i Akdes Hanım olmadan gece yarılarında bazı dans eğlencelerinde görmüş olmalarıydı. Ayrıca Emir Bey'in zaman zaman gece yarılarında sarhoş bir halde gazinodan yahut da yorgun bir vaziyette poker oyunundan döndüğü de olmuştu. Özellikle genç kadının tüm ailesi ve ağabeyinin de evine konuk olduğu ve bin tümene yakın paranın bu ziyafet için harcadığı bir gece kocasının eve gelmemiş olması Akdes Hanım'ı ziyadesiyle gücendirmişti. Zira her ne kadar başkaları Akdes Hanım'ın mesut olduğunu zannediyor olsalar da tecrübeli ve zeki olan ağabeyini kandırmak neredeyse imkânsızdı. O, bu iki gencin hayatının herkesin zannettiği kadar şahane olmadığını tahmin ediyordu. Ayrıca Akdes Hanım'ın yakın dostlarından olan aile doktoru da bizatihi akıllı ve hayat tecrübesi fazlaca olan bir adamdı. Aile doktoru bir defa Akdes Hanım'ın ağabeyine, "Akdes Hanım'ı olmadık yere harcadınız", demişti. Ve ağabeyi de, "Doktor bey, benim elimden bir şey gelmez. Çocuklar artık büyük lafı dinlemez hale gelmiş vaziyettedir. Akdes için Emir Bey'den daha münasip birisi yoktur.", demekle yetinmişti.

*

Akdes Hanım'ın babası, ailesi için orta dereceli bir yaşam kalitesi tertip edip çocuklarını eğitebilecek seviyede bir maddi duruma sahipti. Öldüğünde ailesi için miras bırakacak bir birikimi yoktu. Bu nedenle de Akdes Hanım'ın masraflarını ağabeyi üstlendi. Kızcağız babası ölene kadar aile doktorları olan zâtın yanında hemşire olana kadar çalışmışsa da o günden sonra ağabeyinin genel müdür olarak vazife yaptığı bakanlıkta başkalarına muhtaç olmamak için daha iyi bir görev bulmaya karar vermişti.

Akdes Hanım, Emir Bey ile bu devlet dairesinde tanışmıştı. Bakanlık, Emir Bey için bir yükselme aracı ve ticaret ile gayrimenkule dair işlerini hallettiği bir vesileydi. İki üç ay sonra Emir Bey'i başka bir daireye gönderdilerse de Akdes Hanım, ağabeyine ön ayak olmak için ricada bulunmuş ve ikisinin aynı odada hem de karşılıklı masalarda çalışmalarını sağlamıştı.

Gençlerin her yaptığına ciddi derecede karışan genel müdür beyefendi kız kardeşinin bu teşebbüsünden hiç memnun kalmasa da düşüncelerini belli etmeyecek derecede ketum bir insandı.

Sonra savaş⁷ başladı. Akabinde alışveriş piyasası aniden bir patlama yaşayınca artık Emir Bey masa başında çalışıp saatlerce Akdes Hanım'ın keman kaşları, mahmur gözleri ve parlak siyah saçlarına bakıp kızcağızın dikkatini dağıtmaktansa serbest piyasada çalışıp birkaç saatte yüklü miktarda para kazanıp kazandığı parayı Akdes Hanım ile otomobil gezintilerine çıkarak veya kafelerde oturarak harcıyordu.

Akdes Hanım bir süre sonra iş arkadaşlarını evinde ağırladığı bir davet esnasında Emir Bey'i annesi ve kız kardeşleri ile tanıştırmış ve davetin son yarım saatinde ağabeyine tanıtmıştı. Görünenden anlaşılacağı üzere genel müdür beyefendi, kız kardeşinin bu genç adam ile olan hususi ve dostça ilişkisinden pek hoşlanmamıştı. Bu nedenle ağabeyi hariç tüm aile fertleri ve arkadaşları Akdes Hanım'ı mesut bir kadın zannediyorlardı. Ağabeyi dışında Emir Bey'i Akdes Hanım için münasip bulmayan bir başka şahıs aile doktoruydu. Bunun nedeni aile doktorunun Akdes Hanım'ın ısrarcı taliplerinden biri olmasından ziyade esasen bu doktorun Emir Bey'i Akdes Hanım'ın konumu ve aile terbiyesine uygun ve yakışık bulmuyor olmasından da ileri gelmekteydi. Kız kardeşleri, "Ağabeyimizin bu duruma yönelik olumsuz tavrını bildiği halde bu denli ısrarcı davranıyorsa demek ki bu adamı gerçekten seviyor.", diyorlardı. Onlar, "En azından aramızdan birisi kendi istediği kocayı seçebilsin", diyerek esasen bu durumu kendilerinin mahrum kaldığı bir haz olarak niteliyorlardı.

•

Akdes Hanım'ın annesi, ailede bu kızcağızın hâletiruhiyesine vâkıf olan tek insandı. Fakat diğerleri yaşanan olumsuzluklara dikkat etmeksizin adeta bir yılan gibi yollarına çıkan olumsuz olaylara sarılarak ilerliyor ve hayatlarını müreffeh bir minvalde inşa etmeye bakıyorlardı. Fakat bu anne, etrafında vuku bulan her şeyden acı duyuyordu. O, otuz sene boyunca gördüğü her olumsuz muameleye susup oturmanın örf haline geldiği bir ailede yaşadığı için artık teslim olmuşçasına her şeye razı gelmeyi huy edinmişti.

Akdes Hanım'ın Emir Bey ile olan iletişim biçimi bu ailenin geleneklerinin tamamına ters düşmekteydi. Öyle ki artık genel müdür beyefendinin bu duruma katlanması güçleşmişti. Bu nedenle bir gün valide hanım ile baş başa konuşmaya karar vermiş ve ona, "Anneciğim, Akdes artık çok ileri gidiyor. Sizin bir şeyler yapmanız gerekmektedir. Benim sözümü dinlemiyor. En nihayetinde benim bu şehirde bir itibarım var. Artık bu durumu bir sonuca kavuşturmak gerekiyor. Her gece ve gündüz bu oğlanın arabasına binmesi yakışık almıyor. Eğer onun karısı olmak istiyorsa daha neyi bekliyor? Benim itiraz edecek halim yok.", demişti.

⁷ Burada da İkinci Dünya Savaşı kastedilmektedir.

Akdes Hanım'ın annesi oğlunu iyi tanıyordu. Bencillikte tıpkı babası gibi olduğunun ve onunla tartışmanın imkânsız olduğunun bilincindeydi. Bu kadın, kızının babasını kaybettikten sonra başka hiç kimsenin lafını dinlemez hale geldiğinin de farkındaydı. Ancak o, otorite ve disiplin sahibi olmayan bir anne olarak ifadesi oldukça zor olan bu konuyu kızıyla konuşma kabiliyetine sahip değildi. Akdes bu olaylar karşısında teslim olmayacak kadar inat eden ve ayak direyen birisiydi. Kadın oğluna, "Ne yapmalıyım?", diye sordu.

– Ne yapmalıyım da ne demek oluyor? Konuşun ve ondan bu durumu bir sonuca kavuşturmasını isteyin. Ya evet diyecek yahut da hayır.

Bu anne, genel müdür beyefendiyle daha fazla konuşmanın bir sonuca varmayacağını biliyordu. O gün Akdes Hanım iş çıkışı saatinden bir iki saat sonra eve geldiğinde annesi kızını karşısına alıp, "Akdes'ciğim, bu saate kadar neredeydin?", diye sordu.

– Emir Bey ile beraberdik.

– Bu Emir Bey denilen adam nasıl birisidir?

– Nereden bileyim? Ne diyebilirim ki!

– Sen birkaç aydır onunla aynı dairede çalışıyorsun. Ayrıca arada bir de onunla gezdiğini duydum.

Akdes Hanım susup başını önüne eğdi. Sessizlik birkaç dakika sürdü. Annesi, ona söyleyeceği hususu nasıl dile getireceğini düşünüyordu.

– Akdes, fakat bugün ağabeyin benimle sana dair konuşuyordu.

Akdes Hanım yine verecek bir cevap bulamadı.

– Senin bizi rezil ettiğini söylüyordu.

– Ben ne yapmışım ki?

– O da haklı. Bu durum yakışık almıyor. Eğer karısı olmak istiyorsan onun bir itirazı yoktur.

– Fakat anneciğim, ben nasıl karar vereyim? Nereden bilebilirim ki? Bana biraz zaman verin.

Akdes Hanım'ın söyleyecek sözü çoktu. Ancak bu sözleri nasıl dile getireceğini bilmiyordu. Utanç, ikilem ve asırlar boyunca kadınların iradesini çalan baskı adlı miras esasen bu genç kadının etrafında vuku bulan olayları kavramasına ve insanların mahiyetine vâkıf olmasına mâni olmaktaydı. Ancak içinde galeyan eden bir his onun sahip olduğu kökleri, devrim niteliğinde bir adım atmakta olduğuna dair şahlandırmaktaydı. Kalbindekileri anlatmaktansa bütün gece uyumadı. Günlerce debelenerek muhasebe yaptı. Ve kararını verdi.

İki üç hafta sonra Emir Bey resmî olarak akrabaları ile onu istemeye geldi. Genel müdür beyefendi de değişmeyen ses tonuyla, "Kendisi bilir," diyerek fikir beyanında bulundu.

*

Akdes Hanım'ın ısrarcı taliplerinden birisi ailelerinin doktoruydu. Bu kız, babası hayattayken bahsi geçen doktorun başhekim olduğu hastanede bir süreliğine hemşire olarak çalışmış ve doktorun gösterdiği ilgi ve yardımlara karşı soğuk ve inatçı tavrını korumuştur. Akdes Hanım'ın babası aniden ölmeseydi bu iki kişi arasında bir evlilik söz konusu olabilirdi. Akdes Hanım bu konuda ikircikliydı. Kırk iki yaşındaki bir adamla yaşamının mümkün olup olmadığı hakkında bir fikri yoktu. Akdes Hanım'ın ona aşık olmamasının nedeni bu adamın da tıpkı Akdes Hanım'ın ailesindeki erkekler gibi, bir kadının kalbini fethedecek ve sevgisini gösterecek sözler söylememiş olmasından ötürüydü. Doktor görmüş geçirmiş bir adam olarak atacağı adımların sonucunu ön görerek diğer adımlarını atardı. Bu nedenle de Akdes Hanım üzerinde olumlu intiba bırakmak için elinden geleni yapıyordu. Zira doktor, bu gelin adayının aile fertleri bilhassa da babası ve amcasının onu beğendiğinin bilincindeydi. Bununla birlikte Akdes Hanım da doktoru beğenmiyor değildi. Akdes Hanım'ın bu doktoru kız kardeşlerinin ve arkadaşlarının kocalarıyla kıyaslaması dahi söz konusu olamazdı. Bilhassa da doktorun daima onun oturması ile kalması ve davranış biçimini dikkatle izlemesi ve duygu durumunu mercek altına aldığı farkında oluşu onun doktoru başkalarıyla kıyaslaması daha da güç hale geliyordu. Bu bilge ruhlu doktor saatlerce Akdes ile konuşup genelde aşıkların konuşmasında geçen şımarıkça ve edepsizce olan kelimeleri kullanmadan bu hassas ve inatçı kıza, sakın ve huzurlu görünüşü ardında yatan ve onu ateşler içinde yakan duygu ve şevki hissettirebiliyordu. Doktor başkalarının gözünden kaçan şeyleri görebilme bilgeliğine sahipti. Bununla birlikte doktor cesur bir adamdı. Bir gün açıkça Akdes Hanım'a, "Akdes Hanım, sizin benimle evlenmeye ikna olmayacağınızın iyiden iyiye farkındayım.", demişti.

Akdes Hanım başını önüne eğince doktor, "Ortadaki neden, kuvvetle muhtemel aramızdaki yaş farkıdır. Bununla birlikte önemli bir meseleyi size söylemek isterim. Bunu bilmenizi isterim ki söyleyeceğim hususu kendim için değil aksine size sevdiğim ve saadetinizi istediğim için söylüyor olacağım...", demişti.

Biraz duraksamış sonra yerinden kalkmıştı. Yan odada Akdes Hanım'ın babası ölümle pençeleşiyor ve hayatının son saatlerini yaşıyordu. Doktor orada hekim olarak ve Akdes Hanım ise hemşire olarak bulunuyordu. Bütün aile fertleri balkonda toplanmışlardı. Ve hepsi kısık sesle konuşuyorlardı. Doktor kapının kenarından hastaya baktı. Ardından balkona açılan kapıyı kapatarak Akdes Hanım'a dönüp kısık sesle, "Ben eğer daha genç bir yaşında olsaydım size talip olmazdım. Size talip olamazdım.", demişti.

Bu sözü Akdes Hanım ilk defa doktor beyden duymuştu. Suratını yukarıya doğru çevirip büyük ve şaşkın gözleriyle, “Neden?” diye sormuştu.

Doktor adeta söylediği sözün uyandıracağı etkiyi beklercesine şaşkın gözlerle kendisini seyreden Akdes Hanım’a bakarak, “Sakin olunuz. Babanız ölümle pençeleşiyor. Kendine gelmemesi daha iyi olur. Bizim elimizden gelen başka bir şey kalmadı. Ve neden size talip olmazdım sorusuna gelince... Akdes Hanım, bu soruyu cevaplamak kolay değildir. Sizin beni anlayabileceğiniz bir şekilde nasıl anlatabilirim bilmiyorum. Ben sizi kız kardeşleriniz gibi evlendirmenin mümkün olmadığını etraflıca farkındayım. Bu doğru bir şeydir. Bunları size söylememin nedeni hayatınız boyunca akıllıca davranmanızı temenni etmemden ötürüdür... Ah, bu söylediklerim boş laflardan ibaret. Asıl söylemek istediklerim bunlar değiller. Benim daha yeni yeni evlenmeye karar verdiğimi zannetmeyiniz. Bu kararı vereli çok oldu. On beş sene yahut da daha fazla. Akdes Hanım, bunu bilir misiniz? Ben yıllardır sizin gibi bir kız arıyordum. Belki yeterince boş zamanım yoktu... Belki de aradığım kadını görmüş fakat farkına varmamışımdır. Neden bu sözleri size söylüyorum? Neden bana olumsuz yanıt verdiğinizi bildiğim halde bunları size anlatıyorum? Kendim de bunun cevabını bilmiyorum. Belki de nedeni kalbimin huzur bulmasıdır. Belki de anlatmamın nedeni, ileride benim hayat tecrübelerimden kendi yaşamınızda faydalanmanızı istiyor olmamdan dola-yıdır. Akdes Hanım, babanız ölüyor... Ağlamayın. Siz de bunun farkındasınız. Dışarıdaki insanların bir umudu olsa da sizin ve benim bir umudumuz olamaz. O, her hâlükârda gidicidir. Siz artık özgür birisi olarak kendi istediğiniz eş seçmelisiniz. Akdes Hanım, sizin ruhunuzu anlayabilecek ve iç dünyanızın ihtiyaçlarını fark edebilecek birisini eş olarak seçtiniz. Size söylemek istediğim buydu. Ben daima sizin hür olmanızın taraftarı oldum. Ben sizin eşiniz olamasam da daima ağabeyiniz olarak kalacağım. Ben sizin gibi bir kız arıyordum. Talihsizlik nedir bilir misiniz? Şimdi aklımın olgunlaştığı, hayatın ne anlama geldiğini anladığım ve o kızı bulduğum bir vakitte artık ne yazık ki tüm bunlar için geç olduğunu anlamamdır. Ben asla geleneklerine bağlı çarşafli bir kadını tanıma imkânına sahip olmadan eş olarak seçemezdim. Bu cihetten ben ve siz ortak bir talihsizliğe tutulmuş vaziyetteyiz. Fakat sizin bir şansınız var... Şimdi anlatmak istediğimi anladınız. Eğer yaşıml genç olsaydı size talip olamazdım. Zira sizin sahip olduğunuz meziyetleri anlayamazdım. Akdes Hanım, söylenecek çok söz var. Ancak söyleyemem. Söylemem mümkün değil...”, demişti.

Akdes Hanım, doktorun onunla dertleşmeye devam etmesini istiyordu. Bu adamın ona mahrem olmuş olmasını ve ondan hayat dersi alabilmeyi istiyordu.

O gün Akdes Hanım'ın babası vefat etti. Ve eğer vefat etmeseydi belki de bu evlilik gerçekleşecekti.

*

Herkes Akdes Hanım'ın mesut olduğunu zannediyordu. Kocasının sahip olduğu paranın çokluğu, kocasının cömert oluşu, araba ve şaşaalı bir hayat herkesin kıskançlığına neden olmuştu...Bununla birlikte insanlar, "Geçen defa babası ısrar ettiği halde razı gelmedi. Bu defa ağabeyi pür soğukkanlılıkla, kendi bilir, dediği halde ısrarcı davranıyor. Demek ki Emir Bey'i çok seviyor. Bundan âlâ ne olabilir ki?!", diye konuşup duruyorlardı.

*

Birkaç gün önce Akdes Hanım'ın hastalandığını duyunca şaşırdım. Kanlı ishale yakalandığı ve durumunun ağır olduğunu söylediler. Halasının kızı ve süt annesi arasındaki fısıldaşmalar ile ağabeyi, annesi ve kız kardeşlerinin perişan halleri ortadaki durumun anlatıldığı kadar basit bir şey olmadığını gösteriyordu. Süt annesi benim yanımdan geçerek kendi kendine, "Aman efendim! İshal fakirler ve zavallıların hastalığıdır. Her şeyi bizden saklıyorlar. Bakın bakalım kocası ne yaptı da bize söylemiyorlar.", diye söyleniyordu.

*

"Derin bir hüznle kız kardeşimiz ve kızımız Akdes'in genç yaşta hayata gözlerini yumduğunu dostlar ve tanıdıklara duyurmak isteriz. Kadınların katılacağı yas töreni merhum kızımızın evinde ve erkeklerin katılacağı yas töreni ... camiinde ... gününde yapılacaktır."

Bu ilanı gazetede görünce hüznlendim. Herkesin mesut sandığı, kendi iradesiyle eşini seçerek geleneğe karşı devrimci bir adım atan ve daha evliliğinin üzerinden bir yıl artı birkaç ay geçen bu kadın nasıl ölebilir?

*

Yas töreninde kapı önünde Emir Bey'e rastladım. Bu oğlandan haz etmememe rağmen elini, terli elini sıktım. Giderken benim de tanıdıklarım olan aile doktorlarıyla karşılaştım. Camiden birlikte çıkıp yürüyerek yolu yarılادık. Elini adamakıllı sıkarak tokalaştım. Ve o bundan kastımın ona Akdes Hanım'ın ölümünden ötürü başsağlığı dilediğim anlamına geldiğini anladı. Doktor benim onun Akdes Hanım'ın talibi olduğunu bildiğimin iyiden iyiye farkındaydı. Birlikte birkaç yüz adım hiçbir söz söylemeden yürüdük. Ben bir noktadan sonra dayanamayıp, "Doktor bey, çok üzgünüm. Korkunç bir ölümdü.", dedim.

–Genç yaşta öldü.

–Doktor bey, ne oldu? Nasıl oldu?

Doktor bana, "Siz bilmiyor musunuz?", diye sordu.

–Hayır. Ben hiçbir şey bilmiyorum. Sadece ishal hastalığına yakalandı-

ğını duydum. Fakat...

–İlginç.

Aile doktoru benim sözümü sadece bu kelimeyi söyleyerek kesti. Ve ben bu konuda benimle konuşmak istemediğini anladım. Tekrar sustuk. Ve yollarımızın ayrıldığı noktaya vardığımızda onunla vedalaşıp gitmeye koyuldum. O anda doktor bana, “Bir gün geliniz de biraz sohbet edelim.”, dedi.

*

Akdes Hanım’ın vefatından dört beş ay geçiyor. Dün gece “Giti” adlı otelde Emir Bey’i gördüm. Doktorun davetini anımsadım. Ve davetini kabul edip ona uğramaya karar verdim. Akşam vakti evine gittim. Muayenehanesi daha doluydu. On beş dakika beni bekletti. Ve hastalarını yolcu edince benim yanıma geldi.

Ona, dün gece Emir Bey’in gazinolarda aylakça dolandığını görünce sizi ziyaret edip biraz sohbet etmeyi düşündüm, dedim. Doktor bey çok doluydu. Emir Bey’in adını söylemem konuşmanın Akdes Hanım etrafında şekillenmesi için yeterli oldu. Bana çok tuhaf bir şey söyledi. Doktorun soğukkanlılığını koruyor olması beni korkuttu. Ona, “Doktor, siz nasıl cesaret ettiniz?”, diye sordum.

– Cesaret gerekmiyordu.

– Fakat belki de iyileşme şansı olabilirdi. Eğer birisi süblime⁸ içerse kurtulması mümkün değil mi?

– İyileştiğini varsayalım! Benim anlatmak istediğim de zaten bu. Sizinle Hamlet’in ağzından konuşmak istiyorum. Hayat insanın çektiği ızdıraplara değer mi acaba?! Elbette bu lakırdıdan kastım mizah etmek. Ancak asıl mesele şudur ki Akdes Hanım’ın acısını dindirmek mümkün müydü?! İyileştiğini varsayalım. Sonrasında yaşamında huzura ereceği meçhul bir muammadan ibaretti.

Ona, “Doktor, her hâlükârda sizin vicdanınız rahat mı? Kendinizi katil sanmıyor musunuz?”, diye sordum.

– Doğrusu sizin böyle düşüneceğinizi bilseydim anlatmazdım. Hiç kimse benim onu kurtardığının farkında değil.

– Doktor, bu ne demek oluyor? Siz bir insanı yaşamaktan alıkoyup onu kurtardığınızı mı söylüyorsunuz?

Doktor benim lafımdan hoşlanmadı.

– Zannettiğiniz gibi değil. Bir yığın insan bu hayat dolu kıza acı çektiriyordu. Artık yaşamak için mecali yoktu. Ben acısını dindirdim.

⁸ Fransızca kökenli olan süblime kelimesi cıva ve klor bileşiminden elde edilen antiseptik tedavi ve aynı zamanda baskıda kullanılan bir maddedir. Bu kokusuz bileşim, yüksek derecede zehirleyici olma özelliğine sahiptir.

Doktorun verdiği yanıt beni düşündürdü. Artık sözü uzatmanın bir faydası yoktu. Doktor, kendi istemediği takdirde ondan laf almanın imkânsız olduğu bir insandı.

Sonuç olarak intihar nedeni neydi?, diye sorduğumda bana, “Ne diyebilirim? Ailesi intihar nedeninin onun artık Emir Bey’in har vurup harman savurmasına dayanamadığından ibaret olduğu kanaatindeler”, dedi.

– Fakat doktor, insan böyle bir nedenden ötürü intihar etmez.

•

Merakım dinmiyordu. Akdes Hanım’ın hizmetçisini bulmaya çalıştım. Fatma Sultan’ın ağzından bana şunları anlattılar:

“Aman, bir insan böyle şeylerden dolayı hiç intihar eder mi? Neyin eksikti? Eve onun için koliler dolusu tatlı ve meyve getirirdi. Kuş sütü istese hemen hazır ederdi. Alınan giyim kuşamın haddi hesabı yoktu. Keşke bir gün gelip evini görseydiniz. Nasıl da güzel koltukları, sandalyeleri, halıları, perdeleri vardı! Kum saçır gibi para harcardı. Neden intihar ettiğini nereden bileyim? Kız kısmı böyle oluyor. Öyle mesuttu ki ne yapacağını şaşırmıştı. Öyle ya bir süredir beraber dışarı çıkmıyorlardı. Vah vah... Akdes Hanım’ım bana, Fatma Sultan, şu otellerdeki yemekleri sevmiyorum. Bir daha da gitmeyeceğim, derdi. Doğrusu ne zaman otelde yemek yese iki üç güne kadar rahatsız olurdu. Fakat beyefendi otel yemeklerini severdi. Canı ister giderdi. Ben de ona şöyle derdim: “Hanımcığim üzülme! Bırak bey gitsin! Kendi sıkılır. Ne önemi var ki? En nihayetinde erkek ve kadın arasındaki farklar bellidir. Kadın evde kalmalı ve erkek dışarda olmalıdır. Çok harcıyorsa ne önemi var ki? Bırak harcasın. Senin paranı mı harcıyor? Senin rızkını mı harcıyor? Daha bir gün bile senin sofrandan pilav ve yağlı kebabı eksik ettiği oldu mu? Bir geceliğine başka bir kadının elini tutup gezmeye gittiğini varsayalım. Bundan sana ne? Kendi bir gün doycak. Bırak istediğini yapsın.” Fakat o için için acı çekerti. Bizim zamanımızda hiçbir şey böyle değildi. Zamane kadınları bir başkalar. Ah, ben artık kalkıp işime bakayım. Odayı daha toplamadım. Böyle canım sıkılıyor.”

Fatma Sultan uzun zamandır Emir Bey ve Akdes Hanım’ın bir zamanlar yaşadığı evde çalışmıyor. Akdes Hanım’ın ölümünden birkaç gün sonra Emir Bey’in Polonyalı bir kadından bir çocuğu olduğu ortaya çıkınca Emir Bey’in annesi Fatma Sultan’ı çocuğun bakıcılığını yapmak için oradan almıştı.

•

Ona, aile doktorları hastalarının tüm sırlarını bilirler, dediğimde asla şaşırmadan aksine bana dönerek, “Ben daha ilk günden bu evliliğin bir sonucu varmayacağını biliyordum. Eğer siz Akdes Hanım’ı benim tanıdığım gibi tanıyor olsaydınız benim onu hakikatte kurtardığımı anlardınız”, dedi.

– Fakat doktor siz bir konuşup bir susuyorsunuz. Siz onu kurtarmadınız. Onu öldürdünüz.

Doktor sabırlı bir adamdı. Ve benim öfkem onu etkilemiyordu.

– Beyefendi, siz bilip bilmeden hüküm veriyorsunuz. Bunun da nedeni her şeyden haberdar olmamanızdan ileri geliyor. Akdes Hanım iyileşse bile bu kadının Emir Bey'i terk etmesi imkânsızdı.

Doktorun lafını kesip şunları söylemek istiyordum: Allah kahretsin! Annesinin ve ağabeyinin yanına giderdi. Kendi çalışır para kazanırdı. Bir lokma ekmeğe muhtaç kalacak değildi ya!

Doktorun vakur görüntüsü ve yüz ifadesi benim konuşmama mahal vermiyordu. Benim aklımdaki düşüncüyü ve vereceğim yanıtı tahmin etmişçesine sözüne şöyle devam etti: “Yoksa Akdes Hanım bu oğlan ile parası için mi evlendi sanıyorlar? Akdes Hanım bir daha annesinin evinde kalamazdı... Ağabeyi ona hayatı zehir etmişti. Esasen daha ilk fırsatta Akdes Hanım'ı ona ilk iyi davranan şahsa mecbur bırakanlar onun ailesiydi. İyileşse bile o eve geri dönemezdi. Sahip olduğu güçlü iradedden ötürü ömür boyunca acı çekmekle yükümlü olacaktı. Eğer iyileşseydi Emir Bey'in evinde, toplumda ve ağabeyinin evinde çekeceği ızdırap aslında hayatının son saatlerinde dayandığı işkenceden daha da ağır olacaktı.”

– Böyle olsa bile sizin onu öldürmeye hakkınız yoktu. Siz Akdes Hanım'a karşı beslediğiniz kişisel duygularınızdan ötürü onun geçici ızdıraplarını dindirmeye karar vermiş olabilirsiniz. Ancak hayatta başka çareler de bulunur. Emir Bey yahut ağabeyinin evine dönmek zorunda değildi. Size göre ona acı çektiren bu toplumda boğulmak onun tek çaresi değildi. Bu toplumla mücadele etmenin başka yolları henüz tükenmiş değil.

– Fakat azîzim, süblime içmiş birini kurtarmak mümkün değil.

– Öyleyse tabii durum başka.

– Bununla birlikte ... bey! Ben Akdes Hanım'ı iyi tanırdım. Ne yazık ki onunla geç tanıştım.

Ona, “Doktor, onunla nasıl tanıştınız?”, diye sordum.

Doktor masası üzerindeki kitaplara göz daktı. Varşova yapımı masasının köşesindeki kalemle oynarken biraz düşünüp sonra bana şöyle anlattı:

Akdes Hanım, hasta yatağında olduğu ikinci gün annesi ve kız kardeşinden onu doktorla yalnız bırakmalarını istemiş. Odada kimsenin olmadığından emin olunca doktora şöyle söylemiş:

– Beni hâlâ seviyor musunuz?

– Akdes Hanım...

– Doktor, bana cevap verin. Hâlâ seviyor musunuz?

– Evet.

- Doktor, eğer ben eşimden ayrılırsam benimle evlenir misiniz?
- Evet. Ancak hastanede olduğunuz müddet boyunca tamamen iyileşmeniz için ne söylersem kabul edip yapmanız şartıyla.
- Doktor, benim derdimin bir dermanı yoktur. Ben üç süblime hapi içtim. Sizin yardımcı hemşireniz olarak hastanede çalıştığım zaman, kendiniz bana eğer birisi iki süblime hapi içerse kurtulamaz demiştiniz. Doktor, ben üç süblime hapi içtim.
- Nereden buldunuz?
- Doktor, nereden bulduğumu biliyor olmanız lazım. Hastanede üç süblime hapi kaybolduğunda bana görüp görmediğimi sorduğunuzu hatırlıyor musunuz? Ben de size görmediğimi ve almadığımı söylemiştim.
- Sizin ölümünüzün müsebbibinin ben olduğumu mu söylemeye çalışıyorsunuz?
- Hayır doktor. Eğer siz beni seviyor ve şimdi söylediğiniz gibi benimle bir ömür geçirmeye hazırsanız o halde beni kurtarın. Siz beni kurtarmalısınız. Siz beni çektiğim bu ızdıraptan kurtarmalısınız. Doktor, bunu yapmak sizin için kolay. Siz benim iyileşemeyeceğimi biliyorsunuz.
- Akdes Hanım, niçin o gün o hapları yanınıza aldınız?! İntihar etmek için mi?
- Doktor, sizin yüzünüzden aldım. Benimle evlenmek konusunda ısrarcı olacağınızı zannedyordum. Sizi istemediğim halde evlilik teklifinizi kabul etmeye karar vermiştim. En nihayetinde biz kadınların özgür olmadığımızı ve ister istemez kendimizi meta gibi satmamız gerektiğini biliyordum. Bu hapları eğer bir gün sizinle yaşamaya tahammül edemezsem bir daha eve dönmek için almıştım. Doktor, ben sizin için ölümü göze almıştım. Siz de cesur olunuz ve beni kurtarınız.
- Doktor, “Akdes Hanım, ben size hiç baskı yaptım mı?”, diye sormuştu.
- Akdes Hanım onun lafını böldü: “Siz bana baskı yapmadınız. Fakat eğer evvela babam ve ağabeyimle konuşmadan ilk önce benimle konuşsaydınız belki de ben sizin eşiniz olmak isteyecektim... Ancak sizin bana talip olduğunuzu ilk olarak babamın ağzından duyunca artık siz de benim için bir “görücü” mahiyeti kazandınız... Doktor, “görücü” çok aşağılayıcı bir şey. Düşünsenize tanımadığınız bir adam evinize geliyor. Aile ve yakınlarıyla geliş ritüelinden bahsetmiyorum bile. Bir cariyeyi pazara getirip organlarını cümle âleme gösteriyorlarmış gibi. Sizi benim “görücü” olarak addettiklerinde ne zaman sizi görsem âdeta gözlerinizle kıyafetimin üzerinden organlarıma dokunduğunuzu zannedyordum. Görmediğiniz ve tanımadığınız bir adamın evinize girip kendini sizin büyüğünüz ve hükümdarınız zannettiğini düşününüz. Ben bilerek inat ediyordum. Size bilerek saygısızlık ediyordum. Çay

getirirken bilerek çayı tabağa taşıyordum. Çay tanelerini bilerek bardağın kenarlarına yapıştırıyordum... Ah! Doktor, ciğerlerim yerinden çıkacak gibi oluyor. Bir çare bulunuz.”

– Pekâlâ. Fakat babanız vefat edince siz özgür birisi olarak kendi eşinizi seçebilme kabiliyetine sahip oldunuz. Niçin bu hercai oğlanı kabul ettiniz?

– Doktor, siz insanları anlayan birisisiniz. O halde siz neden böyle söylüyorsunuz? Ne zaman bana fırsat tanıdılar? Ne zaman bana bu oğlanın hercai olup olmadığını anlamam için müsaade ettiler? Daha onu tanıyamadan etrafımı çevreleyip envaiçeşit lakırdılar etmeye başladılar. Her an benimle çeşitli imalar kullanarak konuşuyorlardı. Onu ilk tanıdığım ve beni eve kadar bıraktığı günlerde onunla bir hayat kurma düşüncesinde değildim. Fakat bana öyle çok iğneli laflar ettiler ki artık geri dönüşüm olmadı. Annemin onunla gezmeye gittiğimi öğrendiğindeyse artık bir çarem kalmamıştı. Bununla birlikte kendimi ateşe attığımı gayet iyi biliyordum. Doktor, beni öldürün...

Ve doktor onu öldürdü.

Bu olayın iç yüzünü ne pahasına olursa olsun anlamak için ısrarcı oluşum Fatma Sultan’a uğramama neden oldu. Akdes Hanım’ın intihar için son bahanesini bulmak istiyordum. Görmekten dahi hazzetmediğim Emir Bey dışında Fatma Sultan, Akdes Hanım’a en yakın olan bir diğer şahıstı.

Fatma Sultan bu hususu Emir Beyefendi dâhil hiç kimsenin bilmediği güvencesini verdi.

“Süblime içtiği günün evvelsi gecesi yine kıyafet hakkında kavga ettiler. Yine beyefendi bir elbiseyi makasla lime lime edip hanımefendiye yeni bir kıyafet alması için bin tümen verdi. Devamını bilmiyorum. Biliyor musunuz sabaha karşı doktor hanımefendinin odasından çıktığında bizlere onun, öldüğünü, söyledi.”

“Emir Bey beni çağırıp git ve siyah kıyafetlerimi getir, dedi. Gidip istediği kıyafeti ona getirdim. Pantolonunu giyip elini cebine soktuğunda elini adeta yılan ısırması gibi dışarı çıkarttı. Parmakları arasında on tane yüz tümenlik banknot vardı. Hepsini yere fırlattı. Ben yerden aldım. Birkaç gece sonra ses seda kesilince akşamleyin günbatımı vakti otomobille geldi. Yanında sarışın bir kadın oturuyordu. Bana git ve o banknotları getir, dedi. Arabadan inmediler. Gidip on banknotu da getirdim. Hepsini sayıp cebine koydu ve hızlıca beraber gittiler.”

TURHAN YILDIRIM

Raşel

İsmine lüzum olmayan bir öykü kitabının gerçek ada sahip tek karakterisin. Ufak bir kız çocuğuyken okyanusun ötesinde diğer kıtalarda yaşayan akranlarını düşünürdün. Daha beşinci sınıfa gidiyordun, mezuniyet gününde kürsüye geçmiş üçüncü dünya ülkelerinin çocuklarını anlatmıştın büyüklerine. *Anlamalıyız ki onlar biz, biz de onlarız*, diye söylemiştin. Koca koca adamların, kadınların bahsetmesi gerekenleri, vicdanından aldığı kuvvetle sen diyordun. Kendi ülkenin koşullarıyla alakasız topraklarda, hayatını zor şartlarda geçiren yaşlılarına yoğunlaşıyordu beynin. Minicik bedenlerinde hastalıkla boğuşanları, yetersiz beslenme yüzünden karnı davul gibi şişmiş çocukları, savaşımlardan dolayı yersiz yurtsuz kalanları, kollarını bacaklarını kaybedenleri, anne baba şefkatinden mahrum kalanları ve bunlar gibi daha nicelerinin dertlerini yüklemiştin omuzlarına.

Bu düşüncelerle filizlenen bilincin, senelerin fırtına hızında geçişinden sonra yeşerip ilk meyvesini verdi. Artık koca kız olmuştun, ülkenden fersah fersah uzaklıkta yaşananlara karşı durmak adına harekete geçmek istiyordun. Arzuladığın fırsat sonunda ayağına kadar gelmişti. Bir süredir içinde yer aldığı sivil toplum kuruluşunun organizasyonu ile kendini, tüm semavi dinler için kutsal olan topraklarda buldun. Burada olanlar hakkında kilometrelerce ötedeyken de pek çok şey biliyordun belki ama içinde bulunmak bambaşka bir deneyimdi. Dünyanın ezip geçenler ve ezilenler arasındaki denklem üzerine kurulduğunu görmeye başlıyordun. Buraların bir zamanlar paranın gücüyle satın alındığını, üstte kalanın bunu zenginliği sayesinde başardığını kavırıyordun.

Senin ve arkadaşlarının denklemyse sadece insan olmak üzerine kuruluydu. Eşitlik için yalnızca âdemoğlu ya da kızı olmanın yettiğine inanıyordunuz. Fakat burası sizin inancınızın tam tersi yönde bina edilmişti. Ezip geçenlerin haklı, ezilenlerinse değersiz birer varlık olarak anıldığı topraklarda, insanlık onurunu savunuyordunuz. Görünüşte hiçbir somut güce sahip

değildiniz. Ama söylemlerinizi dahi muktedirleri rahatsız etmeye yetiyordu. Bir avuçluk varlığınız, ebediyen kazanan olacağını zannedenlerin canını sıkıyordu. Tabii ki böylelerinin keyfini kaçırdığınızdan dolayı gayet memnundu-
nuz. Fakat mücadelenin hiç kolay olmayacağını da farkındaydınız.

Buldozerler zalimliğin aracı olmuş evlerin üzerinden geçiyor, ardında yıkılmış hayatlar bırakıyordu. Ellerinden kayıp giden anılarına ağlayanlar, öf-
keyle bağırıp çağırانlar, hıncını taş atarak almaya çalışanlar... Zulüm eden-
lerin sağır kulaklarına, dilsiz ağızlarına, görmeyen gözlerine karşı yine de
hayata tutunmaya çalışıyorlardı. Zaten bu eziyeti yapanların asıl meselesi,
onların yaşama ümidini ellerinden almaktı. Çünkü insanın elinden umudu
çekip alınınca geriye pek de bir şey kalmayacağını gayet iyi biliyorlardı. Bun-
dandır ki ezmeye, yıkmaya, taş üstünde taş bırakmayıp bir halkı yerinden
yurdundan etmeye programlanmışlardı. Ama bütün bunlara rağmen çocuk
çocuk demeden yöre insanı direnmeye çalışıyor, bölgeyi terk edip gitmeye-
ceklerini merhametsizlere gösteriyordu.

Direnşin içinde dostlarınla birlikte sen de vardın. Henüz on yaşında bir
çocukken söylediklerini, artık eyleme geçirerek yerine getiriyordun. Ezilen-
lerin yanında olarak "biz" olgusunu gerçeğe dönüştürüyordun. Burada oluşu-
nun anlamı sadece destek vermek değildi. Bütün dünyanın, bu üç maymunlar
ordusunun yaptığı kötülükleri görmesini arzuluyordun. Olayların aslında ak-
tarıldığından daha büyük olduğunu, burada bir insanlık suçu gerçekleştiği-
ni anlatmak istiyordun. Bunu bölgeden videolar çekip, röportajlar vererek
yapmaya çalışıyordun. Çabanın yetersizliğini biliyordun ama yine de geride
kalan altı milyar insana olanları ulaştırmak için elinden gelen gayreti gös-
teriyordun.

Sadece yıkım yoktu bu topraklarda. Ölüm de kol geziyordu insafsızca.
Birinin canını almakla yıkarak evsiz bırakmak arasında pek bir fark yoktu.
Her ikisinde de amaç ortadan kaldırmaktı. Ha bir insanı yok etmişsin, ha ha-
yatını sürdürdüğü haneyi. Toptan bir temizlik yapmaya çalışıyorlardı zulmü
yapanlar. Oyuncak bebekler, plastik toplar, fotoğraf çerçeveleri, tabaklar, şişe-
ler, kavanozlar, radyolar ve daha niceleri. Yaşlılar, çocuklar, bebekler, kadınlar,
erkekler, köpekler, kediler, güvercinler, tavuklar ve daha niceleri. Günlerdir
adım adım ilerliyordu zalimler. Her seferinde biraz daha yok ediyor, biraz
daha kürüyordu canlı ve cansızları. Söz artık hükmünü yitiriyor, bütün diller-
deki kelimeler kullanılsa dahi anlatılamayacak bir dönemden geçiliyordu.

Yine de annen için kaleme aldığın mektuplarda cümlelere hayat ve-
riyor, gördüklerini bir bir anlatmaya çabalıyordun. Haftalardır buradaydın,
insanların ömürleri boyunca görmediklerine sen daha yirmi üç yaşındayken
şahit olmuştun. Adının anlamı bolluk, bereket içinde iyi yaşam olan kentte,

sadece yitip gidişlerin tanığıydın. Şehre ismini verenleri mezarlarında ters döndürürcesine, su bile bulmak burada bir meseleydi. Kuyular, buldozerler tarafından tahrip edilmişti çoktan. İşçiler tamirat yapmaya çalışıyor ama keskin nişancıların hedefi oluyordu. İşte tam da bu noktada sen ve arkadaşların onları korumak için canlı kalkan oldunuz. Belki sayenizde bir süreliğine durdular fakat planları çok daha keskin ve acıydı.

Kazma kürek yaktıran mart, *Refah*'ta kötülüğe gebeydi. Ayın ikinci yarısının başladığı günde, buldozerler evleri yıkmak üzere hazır ve nazırdılar. İşlerinde merhamet namına ufacık bir kalıntı dahi yoktu. Araçları kullananlar insan görünümündeki robotlardı. Yok ediciler tayfası, işlerini makine düzende yapacaklardı ama önlerinde senin gibi bir engel vardı. O gün karşılarında dimdik duruyordun. Üstünde turuncu, fosforlu yeleğin ve elindeki megafonla genç yaşına rağmen birkaç kat heybetli görünüyordun. Sen daha öncekilerde olduğu gibi yarıda bırakacaklarını düşündün. Beni ezip geçmeden bu evi yıkamazsınız diye haykırıyordun. Hâlâ, karşında duran mahlukların sınırları olduğu fikrindeydin. Aptallık yapamazlar, geldikleri gibi mecburen giderler diye düşünüyordun. Keşke her şey aklıdan geçirdiğin gibi olsaydı.

Âdemoğlu kılığındaki robot şoför, aracı hareket ettirmeye başladı. Bunu görüyor olsan da son anda duracağını düşünerek çekilmedin. Fakat karşındaki geri adım atmayıp üzerine sürmeye devam etti. Ve sonunda ezdiler seni Raşel. Yıllardır bu topraklardaki halkı ezenler, senin de üstünden geçip ömrünü aldılar elinden. Ve sen ismine lüzum olmayan bir öykü kitabının gerçek ada sahip tek karakterisin. Bu dünyayı terk ettikten sonra da tıpkı mektuplarında olduğu gibi satırlarda hayat bulmaya devam edeceksin.

Şimdi arkandan bir şarkı çalıyor ağıt gibi. Emel Meslusi, *Naci en Palestina*'yı söylüyor.

FEYZA AY

Kumları Yutarken Yaşıyordunuz*

Metafiziğin Değil Gözyaşların Sorgusu*

Yarın buradaki son günüm. Hapı yutunca ondan geriye doğru sayacağım ve gözlerim yavaşça kapanacak. On, dokuz, sekiz, yedi, altı, beş...

Teşkilat kurulalı kaç yıl oldu bilmiyorum. Tarihçe, ön söz ve kaynakça okumuyorum. İmzaladığım sözleşmeyi de el bastığım kitabı da okumadım, ilk sayfayı çevirmedim bile fakat ekibe kabul edilmemde bunun bir etkisi olmadı. Başvurduğum gün iş elbiselerimi elime tutuşturup beni merkezin yanındaki yurda, sekiz numaralı odaya götürdüler. Eşlik ettiler sözünü kullanamıyorum, burada işler kaba kuvvetle ilerliyor. Rutubetten yosunlaşmış, loş yeşil ışıklı odaya girmemle çıkmam bir oldu da diyemiyorum çünkü beni içeri savurdıkları gibi kapıyı üzerime kilitlediler. Nefes almak bir yana ciğerlerimdeki nefes olmasaydı oracıkta ölebilirdim. Suyun altında değildim yine de hava boşluğu aramaya koyuldum. Penceresiz bir odaydı. Çıplak duvar, eski resim, öylesine toplanmış yatak, küçük bir lavabo. Duvara gömülü cam fanus gözüme ilişti, içinde duvarın diğer tarafından gelen akordeon boru döşeliydi. Kurtarıcımı bulmanın verdiği heyecandan çok can havliyle o köşeye gittim, birkaç adım, kapağı açıp başımı içeri uzattım. Yanan elimi suya tutmuş, buluşmaya son dakikada yetişmiş gibiydim. İlk iş günü odama ilk gelişimde yaptığım ilk şey, ne olduğunu bilmediğim camın içine kafamı sokup beklemek oldu. Serin rüzgârı yüzümde duyuyordum. İçerisi de biraz havalansın diye kapağı uzun süre açık beklettim. Ne kadar süre açık tuttuğuma dair herhangi bir tahminde bulunamayacağım için üzgünüm. Aslında değilim. Çünkü vereceğim zaman, o günden beri burada kaldığım süre olacak. Bunun için üzüldüğümü söyleyemem.

İş elbiselerimi giyip duvara dayalı yatağıma uzandım, ilk görevimi bekleme-ye başladım. Bekledikçe gövdem ağırlaştı, göz kapaklarım sarktı, yataktan sarkan kolumu geri almak için diğer kolumu harekete geçiremedim. Vücudu-

ma karşın zihnim hâlâ açık ve hafif. Kıyafetlerim oldukça sıcak tutuyor, özel bir kumaştan üretilmiş olmalılar, yoksa bir insan, eski beton binada üzerine çarşaf bile örtmeden rahatça uyuyamaz. Gri renk üstüne yer yer bordo şeritli bir tulum. Ama içinden pervaneler, bombalar, garip isimli icatlar çıkan gizli cepleri var. Özellikle şu koca ceplerin öyle maharetleri olduğuna eminim. Yeterince uyuduktan sonra odanın ortasında spor yaparken o ışıklı cam fanusa kırmızı bir zarf düştü. İletişim kurma şekillerine hayran kalmıştım, tam bir gizli görevdi.

Görev 1: Bahçeye çık. Yürüyüş yolundaki mavi çöp tenekesinin yanından başlayarak tüm alanı on tur koş.

İşte ilk görevim, tam bir hayal kırıklığı. Mavi çöp tenekesi koşusu, turuncu tahterevallinin yanında yüz şınav, kırmızı balonun peşinde hızlı tempo yürüyüş derken yirminci seferde adamakıllı bir görev geldi. Mahallenin sonundaki göl manzaralı kiliseye gelenleri, giriş çıkış saatleriyle birlikte tek tek yazmam söylendi. Zarfa birkaç kâğıt ve bir kurşun kalem de eklenmişti. Görev dediğin böyle olurdu. Sabah erkenden kendimi kilisenin kapısını gören banka attım. Gözümden kimse kaçmasın diye kirpiklerimi bile oynatmıyordum. Akşama doğru açlık, uyku ve diğer ihtiyaçlar bastırınca yurda gitmek üzere yola koyuldum. Yürürken yaptığım ani dönüşlerden birilerinin tedirgin olduğunu görebiliyordum. Gözleri üzerimdeydi. Belki de bu kıyafetin gizli işler yürüten prestijli bir şirkete ait olduğunu yerin kulağından duymuşlar, o yüzden de çekiniyorlardı. Odaya gelince rahat bir nefes aldım. İnanabiliyor musunuz, bu rutubetli oda benim kurtuluşum olmuştu. Son nefesimden sonra ikinci en değerli varlığım bu odaydı. Günün sonunda elimdeki listede sadece saat 22.40'a kadar kiliseye gelenler yer alıyordu. İyi iş çıkarmıştım. İlk görevimden beri iyi işler çıkarıyordum. Sayısız günde sayısız başarılarım oldu. Elleri arkasında yürüyen altmış yaş üstü insanları not aldım, kıyafetinde kırmızı detay olanların gittiği yerleri belirledim, köprüden geçerken intihar etmeyi düşünenleri sonra cesaret edemeyip vazgeçenleri, onların ertesi gün ve ertesi günlerini izledim, söz dinlemeyen çocukların ilk doğum günü hediyelerini gördüm, bir gece meydana astığım dev afiştaki fotoğrafın önünde bekleyenlerin konuşmalarını kaydettim. Tüm görevlerimden kalan ufak tefek parçalar, hepsi karşımdaki duvarı doldurdu, yer kalmayınca üst üste yapıştırdım. Teşkilata en sadık kişi bendim kanaatimce, beni sevdiğini bir şekilde hissediyordum. Gelen zarflarım özenle kapatılmış oluyordu, yemeklerin tadı tuzu tam kararındaydı, kirlenen kıyafetlerim de jilet gibi ütülü geliyordu. Kutsal üniformam, onu bugün son giyişim, belki de kısa bir veda konuşması yapmalıyım. Gurur tabloma bakarken boğazımı temizleyip

cümleme başlıyorum, az sonra ilk sözcüğümü söyleyeceğim, evet, “Sizi hep çok sevdim.” diyeceğim. Hayır, bu çok dramatik olur, hadi ama ayrılıyorz diye üzgün değilim. Sadece biraz kalbim acıyor. Ama bıçaklanmışım gibi değil, zehirlenmişim gibi acıyor. İnce bir sızı, bir gözyaşı gibi, akmayı bilmeyen bir gözyaşı. Gözyaşı sorunundan beni çekip çıkaran şey son görevim oldu. Bu kez gelen kırmızı değil siyah, üzeri mühürlü bir zarftı.

Görevin Bitti

Zaman durduğunda bundan haberin olmayacak. Gizli bir ajanın bıraktığı ipucu asla çözülemeyecek. Silindir metallerde geleceğe gönderilen notlardan eser kalmayacak. Son mesajı nefesin bileceksin. Zaman duracak, o nefesi de veremeyeceksin. Hiçbir mektup ulaşmadı alıcısına. Koklanmadı hiçbir zaman, hasretin kokusu, son kez ciğerleri doldururcasına. Merak etme, gözyaşı dediğin, mektupta can bulan tuzlu su değildi. Gözyaşı denilen şeyi gördüğün kimse bilmedi.

Bu görev önceliklere benzemiyordu. Hatta görev bile denemezdi, daha çok yaşlı bir kâhinin mektubu gibiydi. Kâğıdı evirip çevirdim, zarfı eşeledim içinde başka bir şey yoktu. Herhangi bir ipucu olabilirdi “Bu mesaj kendi kendini yok edecektir.” yazabilirdi örneğin. Kapının açılma sesi de gelmedi, odadan çıkmam gerekmiyordu öyleyse. Ortası içe göçmüş yatağıma uzandım, gövdeyi yatakta oluşan şeklime yerleştirip tavanı izlemeye başladım. Burada geçirdiğim zamanı, gördüğüm insanları, görevler için ülke ülke gezdiğimde başıma gelenleri içinde bulduğum anda tekrar tekrar yaşadım. Tavana yansıtıp izledim, cızırdayan lambaya yükleyip izledim, elimi yüzümü yıkar-ken Viyana’daki suları düşündüm, Afrika’daki susuzluğu da. Ellerimi lavaboya yaslayıp aynadaki yansıma gözüme diker, derin bir iç çekerdim ama oda- da ayna yoktu. Sahne şöyle gerçekleşti; ellerimi yıkayıp kuruladığım hav- luyu boynuma attım ve derin bir iç çektim. Yaka cebimdeki zarftan yüzüme ısıltılar vurdu, telaşsızca elime aldım, demek üzerindeki mühür bir uyarıcıydı. Mektubu açıp tekrar okudum.

İç çekmek, duran zaman için metafizik bir olay değil mi?

Yine başlıyorduk. Mesajların ne zaman ne için geldiğini anlamam gerekiyor- du muhtemelen ama olaylar ve yazılanlar arasında hiçbir bağ kuramıyordum. Bana son görevim için hazır olmam söylenmişti. Ben hazırdım da görünüşe bakılırsa görev hazır değildi ve beni bu taktikle oyalamaya çalışıyorlardı. Tamam, oyunlarına katılacağım. Yeterince vaktim var. Her zaman vardı. Ço- cukluğumdan beri diyerek abartmış olmamayı diliyorum, çocukluğumdan

beri sıradan insanlardan farklıydım. Arkadaşlarım saklambaç oynarken ben gizlice kurduğum bilim merkezimde icatlar yapardım. Oraya girmek kolay değildi, sadece seçilmişleri kabul ederdim. Bir de gizlilik anlaşmamız vardı. İmzalarını alır, formu şifreli bir kasada saklardım. İhanet eden olursa yaptığı-
nın cezasını çekirtme hakkına sahiptim. Kanıtlayabilirim. Liseye geldiğimde çoktan sağlam bir çetem olmuştu. Sözümünden çıkmayan bir grup insan, ne dersem emir sayacak avaneler. Planlarımı harfiyen uygulamam için şimdi hiçbir engel yok, olsa da ortadan kaldırırlar. Çok uzun zamandır harekete geçmeye hazırım. Kanımın bu tutkuyla hızlandığını, damarlarımı patlatmak için çırpındığını hissedebiliyorum.

Hayatı parmağında oynatmak istiyorsun. Ona tüm hünelerini göstermek için çırpınıyorsun. Öyle ise cesur bir savaşçı gibi olmalı, daha büyük oyunlar kurmalısın. Göz önünde olan uşaktan asla şüphelenilmedi. Rahatça savaşmalı, birkaç savaş darbesi almayı da asla unutmamalısın.

Zaman bugün benim emrimdeydi. Kapıyı içerden kendim açıp önceden anlaştığımız meydana kısa sürede ulaştım. Hava bahar ılıkığında olmasına rağmen ortalık oldukça tenhaydı, tıpkı planladığım gibi. Ben de tüm donanımımla hazırım. Buna hayatımı adadım ama degecek. Eminim. Zafer çiğliklerini, havai fişekleri, yangına verilmiş sokaklardaki bağrıışmaları duyabiliyorum. Plastik mermileri, asit bombalarını da. Ötede işkence aletlerinin gıcirtısını, sigara için çakılan kibriti, küllerin derilerde söndürölüşlerini, ilmekleri, çırpınışları, ölümünün sessizliğini...

Parmaklarını şıklat, bir ses yankılansın. Boşluğu aşırp kulaklara ulaşabilirsen dünya senindir... Bu cümleyi senin yazdığını düşünecekler, ikna etmeye başladın onları. Yavaş yavaş ilerleyeceksin, emin adımlarla yürüyerek sadece hedefine kilitleneceksin. Bir dakika, sahiden yürüyebilecek misin? Yüzeyde ayak izinin oluşması için hava olması gerekiyor diyecekler... Yine de tartışmayı akıl etmeleri yıllar sürecek, sen o zamana kadar ilk adımla şerefleneceksin. Pes etmeden ikinci adımını da atmalısın, desteklemelisin tezini. Çünkü insanlar hiçbir çağda dostlarına neden, diye sormadan inanmayı seçmedi. İkinci adım için alıntılar yapmalısın; ama çalmadan, kurallı göndermelerle, fazla kelimeyi doğrudan almadan. Ya da bırak biraz oradan biraz buradan topla, bunu fark eden programlar icat edilene kadar birkaç intihale göz yumacaklar. Onlar gözlerini yumacak sen adımlamaya devam edeceksin, zaman duracak sen yürüyeceksin.

Evet, evet başarıyorum. Kimse varlığımın farkında bile değil. Sadece birkaç kişi boş söylemlerle itham ediyor onları da ikna etmekte zorlanmıyorum. İnsanlık duruyor ben geçiyorum. Durmaya alışıklar, düşünmemeye, hazır bilgiye, alkışlamaya hiçbir şey anlamasalar da alkışlamaya alışıklar. Başarıdan başarıya, zaferden zafere, çağdan çağa koşuyorum.

Sana söylemiştim. Zamanda yürüyen adam olarak tarihe geçeceksin. Mektupları taşıyacak, sürgünleri yöneteceksin. Bir mamut besleyip kurbanlar keseceksin. Kanlı su içmeyi öğretecekler, okyanusları geçip altın kadehte türlü yemişler yiyeceksin. Sol elinde çiviyle mektubunu yazacak, dudağında mürekkep lekesi, sağ elinle attığın imzanı seyredeceksin. Dünya düz bir yol, sonundan düşeceksin. Üstünde ipekten elbiseler, düştüğünde dağıttığını düzelterip saraylarda gezeceksin. Duyacaksın kırk asker sarayına baskın yapmış, pusulanı eline alıp türlü Yollar geçeceksin. Yönün Doğu, yönün Batı, pusulanı bozulursa rüzgârı elinle ölceceksin. Yıldızlar yoldaşın olacak, onları okumayı öğreneceksin. Güneşin doğuşuyla, yaşasın dilimiz, diyeceksin. Dönüp kendine bakıp yeni aileler söyleyeceksin. Sana dil lazım değil pervane gibi döneceksin. Suda yürürken oluşan aksine dalıp beyitler düzeceksin. Ateşin yakmadığı kanıttır zamanın, ateş yakmıyorsa havaya hava demeyeceksin. Divane diyecekler, aldırma, bir adım daha attığında zamanı çözeceksin. İçi kum dolu saatler dizeceksin. Dört dakika, iki hafta, kırk yıl üç ay yedi gün diyeceksin... İlaçlar kaynatacak, sonsuzluk suyunu içeceksin. Düşmanın balını dostun zehrine seçeceksin. Yürürken koşacak, sevgi iken nefreti bileceksin. Kudurmuş ağzından salyalar akıtıp çadırlara saldırırken masum çocukları canavar gibi göreceksin. Dişlerini bileyip ulumalarını göğre saldırdığında suyun susuzluğu giderdiğini hatırlayacaksın. Gün, geçmeyi öğrendiğinde sen de bir yudum su için çocuklardan vazgeçmeyi öğreneceksin. Çünkü sen, seni zehirleyen balı yemeye devam edeceksin.

Gördüm geçirdim, geçmiyor, açlığım ne olursa olsun dinmiyor. Balı art arda kaşıkıyorum, dökülüyor, saçılıyor ama vazgeçemiyorum. Derdimin çaresi bu, biliyorum. Bu iksir, bu efsunlu karışım, bu eşsiz şerbet. Biraz daha yiyince iyileşeceğim. Daha zamanım var, zaman benim emrimde. Sesimdeki hırıltılar artıyor, yo, o hırlayan ben değildim, olamam. Çocukların başlarına gelenler kazaydı, sadece paranın doyumsuzluğuna kapıldım. İltiğim petrol yüzünden hepsi. Gececek, telafi edebilirim, sadece planda küçük bir aksaklık oldu. Çılgınlıklar kulaklarımdan gidince, korkunç sahneler gözümden silinince her şey yoluna girecek. Bakın anlatınca hak verdiğiniz değil mi, çok kolay. Zaman be-

nim elimde.

Gözlerin renk değiştiriyor, göz altların morarıyor, nöbetler geçiriyorsun. Yürüyüşün, koşmaların eskisi gibi değil, sağa sola yalpalıyor gerisin geri adımlıyorsun. Korkuyorsun biliyorum. Salyalı dişlerini kendi etine geçireceksin diye korkuyorsun. Durmadan titreyen, damarlı ellerine gözyaşların damlıyor, kanlı ellerine bakamıyorsun. Duyamıyorsun kuşların can alıcı sesini. Senin için gelmiş korkunç atmaca her biri. Zamanı bilmemiş olmayı dileyeceksin. Üçüncü adımda dünyadaki tüm kum saatlerini yok etmek isteyeceksin. Zamanı yok edince tüm sorunları çözeceksin. Bu düşünle gözlerin parlayacak. Deniz kenarları ve diplerindeki, çöllerdeki, kayaların üzerindeki bütün kumu ballı suyuna karıştırıp yeni bir tarif deneyeceksin. Bardağı başına dikip kumların suyla dalgalanışını, genzini yırtı yırtı geçişini, yutarken verdiği acıyı hissedeceksin. Birazdan zaman duracak ve sen bunu asla bilemeyeceksin.

Bu mesaj beş saniye içinde kendini imha edecektir.

AYŞE ATİLA

Kılıçlar Gibi Dünyayı

Çiçeklerin dibini eşeledi. Eşeleyle eşeleyle çoğaldı, bir sürü oldu toprak. Buna sevinemedi. Tüm müdahalelere rağmen can çekişen menekşeye anlamsızca baktı Leyla. Bu, gerilerde, aşağılarda, toprağının çatladığını haber veriyordu çünkü. Çenesindeki iri sivilceyi sağ baş ve işaret parmağıyla kavradığı gibi patlattı. Sıçrayan irini yakalayamadığı için gerildi. Kahverengi saçlarına uzandı, taramaya başladı elleriyle. Parmakları arasında kalan birkaç tel kılı avuçlarıyla topladı... Durdu. İçini kemiren kurdu dinledi. Birkaç tel daha... Avucunda tuttuğu saç yumağını canı yanasıya sıktı. Cam kesiği ağrısı gibi bir ağrı yayıldı bedenine. Çok yakından geçen bir ambulans sesiyle sarıldı oda. Leyla, titredi. Birazdan boğazında düğümlenen o yumru da incek mide borusuna. Leyla'nın karnı biraz daha doycak.

Ah Leyla... Bu kaçınıcı sivilce, hıncınla patlayan!

Kapıyı anahtarıyla açıp içeri giren kocası, yatak odasına doğru ilerledi. Çoraplarını çıkardı. Top yapıp komodinin altına yuvarladı. *Doritos Panço* gibi bir koku yayıldı odaya. Gücünü cüzdanını ve araba anahtarını tuvalet masası üzerinde bırakan iktidar, evin kendine tapuladığı koltuğuna doğru ilerledi. Karnım aç diye höyküdü. Çok yakından bir ambulans geçti. Birazdan mercimek çorbası, kızarmış tavuk, pirinç pilavı ve salata hınçla konacak masaya. Kaşığı, çatalı tabağa sürme sesi, şapırdatta şapırdatta ham. Çorbayı höpürdeterek içen babasından biliyor Leyla, birazdan o sesin bir benzeri mutfak duvarlarında yankılanacak.

Babam ağzını şapırdatırken annem kulaklarını kapatır. Annem ağız şapırdatma sesine gıcık olur da ondan. Söyledi bana, ağız şapırdatma kötü bir şeydir. Ağız şapırdatanlara görgüsüz denir. Babam, görgüsüz. Sen hiç görgüsüz gördün mü Fatoş? Annem dedi ki, görgüsüz olanları kimse sevmez, Allah bile. Allah, herkesi tanır, not verirmiş. Sonra hiç acımaz sınıfta bırakmış düşük not alanları. Ben hiç Allah görmedim. Görürsem, diyem ki, babamı sınıfta bırak-

ma... Hem belki ağzını şapırdatmaz bir daha o zaman. Annemi gıcık etmez.

Baba, sana bakarken bazen korkuyorum ben.

Büyüyünce hiç ağzımı şapırdatmıycam ben.

“Kime diyorum karnım aç, karnım” sesiyle irkildi. Anladı. Bir ürperti sardı bedenini. Yaklaşan adımları tanıdı, doğruldu yerinden. Kapıyı açan kedi, öfkeyle miyavladı. Yüksek ses, kulaklarını tırmaladı. Çok yakından bir ambulans geçti. Leyla, ağladı. Her akşam ağlıyor, Leyla. Kedisi Fatoş’un sesi duvarlara vurdukça, kızı da ağlıyor odasında. Akşam yemeğinden sonra tabağı çanağı köpürte köpürte yıkayan, tencereleri cifle telleyen annesinden biliyor, bazı erkekler hiç Allah’tan korkmuyor.

Anne, babamı Allah yaksın mı? Yaksın Anne. Sana kötü davranıyor. Televizyon seyredirken gülüyor. Sen neden gülmüyorsun? Neden üzgünsün hep? Ben altına çiş yapmak istemiyorum Anne. Allah ne zaman gelir?

Leyla, banyoya girip yüzündeki darbeye baktı; ortası kırmızı, kenarları mor. İşaret parmağına sıkıdığı fondötenle kapatmaya çalıştı. Sol gözünün altına yediği yumruğu tek kat kapatmadı. Bir kat daha. Bir kat daha. Kocasının paketinden çaldığı sigarayı acemice yaktı. Yüzü gözü duman içinde kaldı. Sigaradan çektiği her nefeste gözlerini kıstı. Gitmek istedi Leyla. Yeniden. Sigaranın ucu kırıldı. Çok yakından bir ambulans geçti. Leyla, banyonun havalandırmasını açık bırakıp çekti kapıyı.

Babam kızdı, anne. Babam bana vurdu. Ali’nin babası neden kızmıyor gürültü yaptı diye? Onun gürültüsü sessiz diye mi?

Anne, gürültü günah mı?

Babam kızmaz sandım, anne. Ne zaman ambulans geçse babam sana kötü davranıyor. Karşısında hastane olmayan bir evimiz olsun, ne olur anne.

Anne, sen hiç itin dölü gördün mü?

Hiç gürültü yapmıycam anne.

Leyla, dünyayı kılıçlar gibi Ela’yı kollarının arasına aldı. Allah Ela’yı ve kendisini korusun, bu alçak tavan, 2+1’de diye dua ediyor. O sırada, bir ambulans daha giriyor Başakşehir Devlet Hastanesi’ne. Yaşayanlar, ölenlere karışıyor.

Kalabalığın arasında ölü yakınlarını tanıdı, Leyla. Ölü yakını olmaksızın ölü olmak istedi, camı açmak için yeltendi vazgeçti sonra. Ne işe yarardı öl-

mek? Kucağında Ela'yla hastane bahçesine bakışı korku, hüznün ve gözyaşından bir buz kütleli. Bu donuk kütleli tanıdı, Leyla. Buz gibi yanağına düşen gözyaşı ateş gibiydi. Ela'yı daha sıkı kavradı kollarının arasında. E e, e...

Nemli gözlerini pencerede unuttu ama duraksamadan da devam etti yoluna. E e, e... Bakışı korku, öfke ve hasretten bir ağıt... Elmacık kemiğini yokladı, belli belirsiz ağrı: *Nasılca iyileşir bu da yakında*. Dizlerinin dermanı kalmamıştı. Bir şey aradı içinde. Bir ses, bir teselli.

Bulamadı. Sabah olunca, bir daha dönmek üzere. E, e, e... Ela'yla birlikte kıvrıldığı koltukta sızdı.

Uyanır uyanmaz menekşeye dikti gözlerini. Ölmüştü. Tümünden. Dünü hatırlayamadı. Önceki günü de. Ondan önceki günleri de. Hatırlayamadığı günleri unutamıyordu ne tuhaf. Geçmiş yılları bir kez daha eşeledi. Eşeleme eşeleme çoğaldı, bir sürü oldu yıllar. Telefon etti kız kardeşine: *Bu kez kesin. Boşanıcam* dedi. Ela'yı usulca uyandırmak için yatağa yeltendi. Ela zaten çoktan annesinin telefon konuşmasına uyanmış, uykuyla uyanıklık arasındaki o eşikte, çişli pijamalarıyla duruyordu.

"Boşanmak ne demek baba?"

"Kim öğretiyor sana bu saçmalıkları, delirtmeyin adamı!"

İtiverdi kızını Cevdet, odasına girdi.

Ela sendeledi, bir karga geçti kafasının üstünden, gak gak dedi. Kafasını korudu, elleriyle.

Cevdet, saçlarını tararken seslendi kızına:

"Koş, anneni çağır bana!"

Koştı Ela.

Çok üzgün... Annesi ağlıyor, 2+1'in banyosunda. Banyo her sabah çiş kokuyor. Bir karga daha geçiyor, kafasının üstünden Ela'nın. Gak gak diyor. Leyla'nın üstünü değiştirmek için uzattığı eli, ezilerek sıkıyor.

"Babam seni çağırıyor anne. Hani karga ile tilki filmi var ya, oradaki karga gibi siyah, çirkin babam anne. Lütfen anne, Allah'ı çağıralım hadi."

Kapılar Ela'nın üstüne kapanıyor. İçerden annesinin hıçkırıkları duyuluyor. Bir karga ordusu geçiyor bu kez Ela'nın üstünden. Gak, gak, gak. Buna dayanamıyor Ela, kulaklarını kapatıyor...

Yakıp yıkıyor ortalığı babası, çekip gidiyor. Bir zaman sonrası belki de iki zaman bilmiyor Ela, bütün saatleri üçü gösteriyor çünkü. Diyelim ki evet, saat üçü vurduğunda el ele tutuşarak annesiyle, Başakşehir Devlet Hastanesi'nin karşısındaki o evlerinden çıkıyorlar.

Bir ambulans geçiyor çok yakından, daha yakından, en yakından. Annesinin peşi sıra yürüyor Ela. Ambulansın gürültüsü patlıyor içinde. Bilmediği duygular, bilmediği duygulara karışıyor. Sürekli değişiyor sokaklar, sesler, renkler, kargalar gitmiyor... Bütün kargalar, baba. Bütün babalar, karga. Hiçbir anne, mutlu. Ağzında, anne sütü, kesik kesik. Acı lor gibi. Anlıyor: Boşanmak demek, evden çok uzağa gitmek demek.

Anne,

Bütün erkekler Cevdet Güngör mü artık? Ben hiç evlenmiycem anne. Bazı büyükler çocukları hiç sevmiyor anne. Tavuk, pilav sevmiyorum anne. Köfte, patates yiycem ben. Ağzımı şapırdatmam hiç, söz!

O cumartesi sabahın köründe zil çaldı. İki adam, bir kadın. Biri polis, diğeri haciz memuru, bir diğeri psikolog. Anladı Ela, cılız gövdesi titredi. O kargaları tanıdı. Ambulans sesleri duydu içinden. Çılgılık çılgılığa ağladı, önce annesinin eteklerine sarıldı, sonra da koltuğun altına kaçıp, kendini oraya sakladı.

"Gitmiycem anne. Babama gitmiycem."

Kafasının üstündeki kargayı tutup tırnaklarıyla pençeledi.

Parçalanmış bir karga düştü yere.

Bütün babalar öldü.

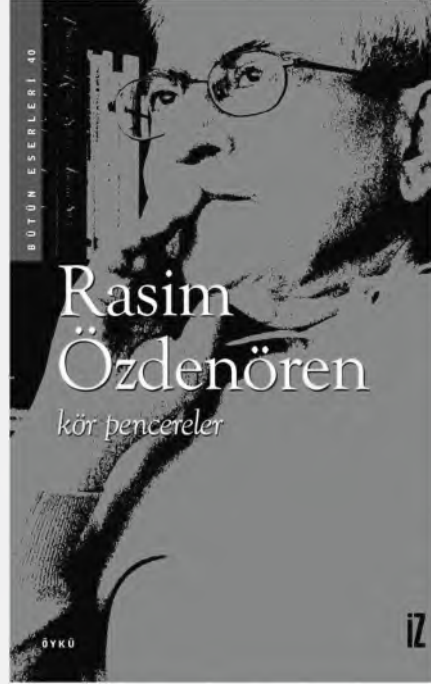
KİTAPLIK

İSMİYLE MÜSEMMA BİR KİTAP: *KÖR PENCERELER*

AYŞEGÜL ÖZDOĞAN

Asıl hikâye bulmak üzerine değil aramak üzerine kuruludur burada. Kim arıyor, neden, nasıl, hangi yollarla arıyor? Bulmaktan muradı nedir bu kişinin? Aramayı bu denli bir hikâyeye dönüştüren tılsım nedir? Usta bir öykü yazarının kaleminde nasıl şekillenir bu sancı?

Edebiyatımızın usta isimlerinden Rasim Özdenören'in yeni öykü kitabı, *Kör Pencere*ler ismiyle İz Yayıncılık tarafından yakın zamanda yayımlandı. Kitap birbirini tamamlayan yapboz parçalarının arayış teması üzerine kurulu. Körlükle doğru orantılı olarak karakterin arayışı mevcut. Bakıyor ama göremiyor ya da kendisine bakılıyor ama görünüp görünmediğini bilmiyor. Hem bir arayış mevcut hem de her an gözetleniyor oluş. Hiçbir şeyin görüntüsü tam olarak belli değil, muğlaklık söz konusu, imgeler bulanık. Körlük burayla ilişkilendiriliyor. Aranan bir kişi mi kişiye kim bu da belli değil. Bunun sancısıyla gitgeller yaşayan, öyküsünü bunun üzerine kuran karakterin bulup bulamayacağını merak etmez okur. Bilir ki bu, aramanın içindeki nüansları fark edebilmenin öyküsüdür. Bu haliyle durgun bir suyun üzerinde ince titreşimlerle

hareket eden bir nilüfer gibidir bu anlatı. Durağan bir ânın içinde seyir halinde olan okura hislerin, bekleyişin, durumların dünyasını açar. Koşmaya, sürüklenmeye, hırpanmaya değil durup dinlemeye davet eder. Bu yüzden *Kör Pencere*ler dinginliğin sesinin dinleyebilenlerin kitabıdır.

Kitabın sonunda aradığını bulup bulmadığını bilmiyoruz karakterin. Belki de bunu okurun yanıtlaması gerekiyor. Galiba okura söz ya da düş hakkının verildiği en güzel örneklerden biri bu. Çünkü okur bunu bir kavuşma olarak tahayyül ederse "evet, buldu" denilebilir, yok onun için bu

bir belirsizlikten ibaretse o halde kavuşmadan söz etmemiz mümkün değildir. Ya da belki bunun cevabını vermek de gerekmez ve yazar da bunu beklemez.

En sonunda şöyle der karakter: “Yüzüme kapanan kapılar, kör pencereler hepsi arkalarda kalmıştı.” Çok kesin bir cümledir bu. Ya gerçekten arkalarda kalmıştır ya da olaylara bakış açısını değiştirmiştir karakter. Kitabın önce başını sonra bir de sonunu okuyup ortaları en sona bıraksak bu soruların yanıtları kendini iyice sarmalın içerisine sokabilir.

XXXI. bölümde şu soruyu soruyor: “Ne aradığımı biliyor muydum? Hangi düşün ardına düşmüş gidiyordum?” Bu soru esas sorudur ve hatta kitabın ana damarını da bu soru oluşturur. Mesele aramaktır aslında, kimi, neyi aradığının, bulup bulmadığının, nasıl aradığının pek de bir önemi yoktur. Arayışta olan kişi de kendisine bu

soruları sorarken bulabilir kendini. Ben ne aradığımı gerçekten biliyor muyum? Cevabı net değildir. Bulup bulamayacağı da. Ancak hem yolu yol yapan hem de kitabı kitap yapan şey bu aramadır işte. Karakterin arayışı olmasa bir kitabı neden okuyasınız? O süre boyunca yaşadıkları sizin yaşadıklarınızdır, vadiler vardır ve oralardan geçiyorsunuzdur.

Yine de arananın bir kadın olduğunu XXVII. bölümde anlıyoruz. Çünkü diyor ki “telefonda arayan kadının o olabileceğini düşünmüş olmalıydım.” Fakat ortada tanışma yok. Birisini arıyor, bir kadını, demek ki bir sevgiliyi ama henüz birbirlerini tanımıyorlar. Sevgi bunun üzerinden şekillenip bir sancıya dönüşüyor.

Bir öyküyü durağan sularda çağrışım fırtınalarına sokan bir kitap *Kör Pencereler*. Özdenören’in usta kaleminden, eşsiz sesiyle okurunun karşısında.

DÜNYA ATI HAKKINDA

RÜVEYDA DURMAZ KILIÇ

Ayşegül Genç'in ilk öykü kitabı *Ceylan Uykusu* 2019 yılında okurla buluşmuştu. *Ceylan Uykusu* bendenizin de severek okuduğu, bitirdikten sonra da zihnimde öykülerin adeta yazılmaya devam ettiği özel bir kitaptı. Yazarın ikinci öykü kitabı *Dünya Atı* ise geçtiğimiz mayıs ayında raflardaki yerini aldı. Kitabı okumaya başladığımda, *Ceylan Uykusu*'nun verdiği hazza benzer bir tat almak benim için hayli keyifliydi.

Dünya Atı hakkında işarete şayan ilk nokta; öykülerin baş kısmında yer alan giriş yazıları olsa gerek. Deneme niteliğindeki bu yazılar oldukça etkileyici ve bilgelikle dolu. Bu satırların altını çizmeden geçmek mümkün değil. Üstelik okuru yazara yaklaştıran bir yönleri var ve kuşkusuz peşlerinden gelen öyküyü bambaşka anlamlara çeken bir güçleri.

Dünya Atı'nın derdi; yazıyla, sözle, anlatmayla ilgili diyebiliriz. Yazarın, anlatıcının, okurun, öykü kurmanın birçok boyuttaki hikayesine tanıklık ediyoruz bu kitapta. Yazar hepsinin üstünde bir bakışla büyük resimden bahsediyor ve böylelikle bizi hikmetin, bilgeliğin kapısına bırakıyor. Olaydan, kurgudan çok, öze yaklaşmanın, özü kavramanın değerine dikkat çekiyor.

Ayşegül Genç bu açıdan okurları için farklı bir yere sahip. Sayfaları çevirdikçe bu öyküleri, romanları bize sunan yazarın kendisi ile ilgili bir meraka giriyoruz ister istemez. Onun var olma biçimine, hayatta nasıl bir konum aldığına dair bir ilgi filizleniyor içimizde. Nihayetinde bu yazılanlar bizde

bu denli bir etki bırakıyorsa ve yazarın kelimelerle çizdiği his resimleri gözümüzde böylesine bir netlikle canlanıyorsa kitap muradına ermiş demektir.

Dünya Atı'nın ilk öyküsü "İmâ", sahip olduğu başlığın hakkını veren bir kurguya ve dile sahip. Özellikle bu öykünün psikolojik yönü oldukça etkileyici. Hayatımızdaki kısa anların, olayların, imâların bir ömre yayılmış uzun, derin, güçlü etkilerini okuyoruz. Öykünün giriş yazısı bir şerh olarak yerini yurdunu bulmuş bir kavuşma tadında. "*Deliliğin, açık sözlülüğün, imânın, gevezeliğin, vaazın, eleştirinin, boşboğazlığın bir olduğu yere geldik, ellerimizi açtık, sadece tanırının tüm bunları ayırt etmeye ihtiyacı olmadığını düşündüğümüz için bir an rahatladık.*"

Kitabın başka bir öyküsü olan "Küf ve Bahar" dil konusunda farklı bir tarz ve kurguyla karşımıza çıkıyor. Kelimeleri bir-

birine bağlayan noktayı aradan kaldırırken, aslında hayattaki her şeyin birbiriyle olan ünsiyetini, ilgisini ortaya koyan bir öykü. *"Biz tüm bunları aşıp sadece iyiliğin olduğu elma bahçelerinden bahsetsek, bu kez de okuyucu eliyle başını tutup kurtlar nerede, balta nerede, yıldırım nerede diye sormaya başlar. Kötülük çağrılır. Bazen beklenerek, bazen kaçılarak, bazen sanılarak."* Her şeyi bir arada, bütünlüklü görebilen, dengeyi oluşturan sebepler bağıını kavrayan aklın, kelimelerini bulması gibi bu öykü.

Dünya Atı'nın dili, üslubu oldukça yalın ama bir o kadar da derinlikli. Zaten öyküleri güzel kılan da bu. Başladığımız öyküyü kopmadan okuyabilmek, okuduktan sonra bir başkasına anlatma hevesi duymak bu hünerin eseri.

"Balıksırtı Mevzular", "Şairin Mülkü" ve "Öncü Göç" yine keyifle okunan öyküler arasında. Sıradan hayatların, insanların

veya anların nasıl çoğalabildiğine, derinleştigiğine şahit oluyoruz bu öykülerde. Yazar, gördüklerimizin ötesine bakmak için adeta zorluyor bizi. Göz menzilimizin daha da ardına bakmamızı, başka ihtimalleri araştırmamızı ve ezber bozmamızı istiyor. Bu nedenle *Dünya Atı*, kendini yazarının şu cümlesiyle çok güzel anlatıyor: *"Hikâyelerin çokluğu dünyayı yuvarlaklaştırır. Döndükçe sıranın sana gelmesini beklersin böylece. Bağışlanmayı beklerken vakit geçsin diye affetmeye başlarsın etrafındakileri, delirmeyi beklerken kaçıracağını umduğun aklına yaklaşırsın, duymak istediğin hikâyeyi beklerken sıkılırsın ve kendi hikâyeni anlatmaya başlarsın."* Ayşegül Genç öyküleri işte bunu başarıyor ve kendimize denk geldiğimiz yerlerde bazen canımız yanıyor evet ama daha çok anlaşılmış olmanın minnetini duyuyoruz.

RENKLER ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

LUDWIG WITTGENSTEIN

Felsefe, 100 Sayfa

Wittgenstein'in *Renkler Üzerine Düşünceler* adlı eseri, bir anlamda Goethe'nin *Renkler Kuramı* eseriyle yüzleşmektedir. Goethe, kitabını yazarken Newton'ın optik öğretilerinden etkilenmiştir. Wittgenstein ise Goethe'nin eserinden etkilenmekle birlikte, daha farklı bir bakış açısı sunmaya çalışmaktadır. Çünkü ona göre Goethe çok iyi bir renk kuramı ortaya koymuş değildir, mevcut kuramlar içerisinde en doğru kuramı oluşturmaya çalışmıştır. Wittgenstein'a göre Goethe'nin öğretisi tatmin edici bir öğreti olamamıştır, hatta o bir öğreti de değildir. Çünkü onun ortaya koyduğu çıkarımlar ne kuramsal ne de deneyimseldi, aksine Goethe daha çok psikolojik bir söylemle renk öğretisini oluşturmaya çalışıyordu.

www.hece.com.tr

hece@hece.com.tr

[heceyayinlari](#)